

Jurnalul Oficial

al Uniunii Europene

C 339

Ediția
în limba română

Comunicări și informări

Anul 53
14 decembrie 2010

<u>Numărul informării</u>	Cuprins	Pagina
	I <i>Rezoluții, recomandări și avize</i>	
	AVIZE	
	Comitetul Economic și Social European	
	A 459-a sesiune plenară din 20 și 21 ianuarie 2010	
2010/C 339/01	Avizul Comitetului Economic și Social European privind îngrijirea și educația pentru preșcolari (aviz din proprie inițiativă)	1
2010/C 339/02	Avizul Comitetului Economic și Social European privind dezvoltarea durabilă a zonelor de coastă (aviz din proprie inițiativă)	7
	III <i>Acte pregătitoare</i>	
	Comitetul Economic și Social European	
	A 459-a sesiune plenară din 20 și 21 ianuarie 2010	
2010/C 339/03	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind normele comune de alocare a sloturilor orare pe aeroporturile comunitare (versiune codificată) COM(2009) 634 final – 2009/0176 (COD)	13
2010/C 339/04	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind Programul european de observare a Pământului (GMES) și exploatarea sa inițială (2011-2013) COM(2009) 223 final – 2009/0070 (COD)	14
2010/C 339/05	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind o metodă armonizată de clasificare și comunicare a reclamațiilor și cererilor de informații din partea consumatorilor COM(2009) 346 final	20

RO

Preț: 4 EUR

(continuare în pagina următoare)

2010/C 339/06	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivelor 2006/48/CE și 2006/49/CE în ceea ce privește cerințele de capital pentru portofoliul de tranzacționare și resecuritizare, precum și procesul de supraveghere a politicilor de remunerare COM(2009) 362 final – 2009/0099 (COD)	24
2010/C 339/07	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind Strategia Uniunii Europene pentru regiunea Mării Baltice COM(2009) 248 final	29
2010/C 339/08	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului privind supravegherea macroprudențială comunitară a sistemului financiar și de înființare a unui Comitet european pentru riscuri sistemice COM(2009) 499 final – 2009/0140 (COD), Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului de înființare a Autorității Bancare Europene COM(2009) 501 final – 2009/0142 (COD), Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului de înființare a Autorității europene pentru asigurări și pensii ocupaționale COM(2009) 502 final – 2009/0143 (COD) și Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului de înființare a Autorității europene pentru valori mobiliare și piețe COM(2009) 503 final – 2009/0144 (COD)	34
2010/C 339/09	Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2006/112/CE cu privire la aplicarea opțională și temporară a mecanismului de taxare inversă în legătură cu furnizarea anumitor bunuri și servicii care prezintă risc de fraudă COM(2009) 511 final – 2009/0139 (CNS)	41
2010/C 339/10	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind politica în domeniul calității produselor agricole COM(2009) 234 final	45
2010/C 339/11	Avizul Comitetului Economic și Social European privind proiectul de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind măsurile de garantare a securității aprovizionării cu gaze naturale și de abrogare a Directivei 2004/67/CE COM(2009) 363 final – 2009/0108 (COD)	49
2010/C 339/12	Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European și Comitetul Economic și Social European – Contribuind la dezvoltarea durabilă: rolul comerțului echitabil și al sistemelor neguvernamentale de asigurare a durabilității comerciale COM(2009) 215 final	53

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

AVIZE

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 459-a SESIUNE PLENARĂ DIN 20 ȘI 21 IANUARIE 2010

Avizul Comitetului Economic și Social European privind îngrijirea și educația pentru preșcolari

(aviz din proprie inițiativă)

(2010/C 339/01)

Raportor: **dna HERCZOG**

La 14 iulie 2009, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Îngrijirea și educația pentru preșcolari.

Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 4 decembrie 2009.

În cea de-a 459-a sesiune plenară, care a avut loc la 20 și 21 ianuarie 2010 (ședința din 20 ianuarie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 194 de voturi pentru și 3 abțineri.

Preambul

Statelor membre le revine responsabilitatea educației și îngrijirii tuturor copiilor de pe teritoriul lor. Există diverse forme de educație și îngrijire, iar denumirea, conținutul și obiectivele acestora au evoluat în cursul ultimilor 15 ani. Definiția și formularea utilizate în ceea ce privește îngrijirea pentru preșcolari au suferit modificări. Educația și îngrijirea copiilor se referă nu numai la garantarea unui mediu sigur pentru copii, ci și la educația și îngrijirea de care copiii au nevoie pentru a crește și a-și dezvolta potențialul, și anume la sprijinul emoțional, fizic, social și educativ de care aceștia au nevoie. Educația și îngrijirea pentru preșcolari constau într-o gamă largă de servicii asigurate nou-născuților și copiilor preșcolari. Îngrijirea după școală se referă la toată gama de

servicii puse la dispoziția copiilor de vârstă școlară în afara orelor de școală, după-amiaza, la sfârșit de săptămână și în timpul vacanțelor școlare.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Comitetul recunoaște și sprijină eforturile depuse de Comisia Europeană și de statele membre pentru a dezvolta și consolida structuri de îngrijire a copiilor disponibile, de înaltă calitate și la prețuri accesibile, care să furnizeze servicii de îngrijire și de educație pentru preșcolari. În același timp, trebuie să se ia numeroase măsuri pentru a se garanta într-o măsură și mai mare că aceste servicii sunt disponibile pentru toți copiii.

1.2 Comitetul recunoaște importanța unei abordări globale și cuprinzătoare a problemelor legate de îngrijirea copiilor, astfel încât să se înțeleagă mai bine procedurile conexe și să se realizeze progrese la nivel uman, social și economic. Statele membre trebuie să le permită persoanelor și familiilor să facă alegeri, să ia decizii personale și să își exprime preferințele în ceea ce privește forma și durata îngrijirii copiilor lor. În acest context, factorii de decizie ar trebui să țină seama de diferitele nevoi, valori concurente și interese în ceea ce privește următoarele subiecte:

- interesul copilului (1);
- sprijinirea și responsabilizarea părinților, educația parentală;
- problemele demografice (inclusiv rata scăzută a natalității și numărul tot mai mare de pensionari);
- nevoile de pe piața forței de muncă;
- educația și învățarea de-a lungul vieții;
- egalitatea de șanse între bărbați și femei;
- diferențele în repartiția geografică (orașe, zone rurale, zone îndepărtate);
- reconcilierea vieții profesionale cu cea de familie și cu cea privată;
- asigurarea unei educații și îngrijiri a copiilor care să fie disponibilă, de înaltă calitate și la prețuri accesibile;
- cetățenia activă;
- solidaritatea între generații;
- combaterea sărăciei și a excluziunii sociale.

1.3 Comitetul recunoaște diferențele dintre politicile familiale ale statelor membre și, prin urmare, dintre politicile lor în materie de îngrijire a copiilor. Cu toate acestea, obiectivele de la Barcelona și alte documente ale Uniunii pe această temă definesc obiective aproape universale (2).

1.4 Comitetul solicită să se acorde atenție anumitor grupuri de copii, în primul rând grupurilor celor mai vulnerabile, de copii cu nevoi speciale – celor cu handicap, migranților, minorităților etnice, copiilor excluși social și celor care trăiesc fără părinții lor – pentru care îngrijirea are un rol important, întrucât îi pregătește pentru școală și pentru reușita școlară. Comitetul pledează, de asemenea, în favoarea acordării unui sprijin suplimentar părinților acelor copii care se încadrează în categoriile menționate mai sus.

(1) În contextul Comunicării Comisiei „Către o strategie privind drepturile copilului”, lansată la 4 iulie 2006: <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r12555.htm>.

(2) În martie 2002, Consiliul European de la Barcelona a recunoscut importanța îngrijirii copiilor pentru creșterea economică și șanse egale și a cerut statelor membre să „elimine obstacolele din calea participării femeilor pe piața forței de muncă și, ținând cont de cerere și în conformitate cu sistemele naționale în domeniu, să depună eforturi pentru a institui, până în 2010, structuri de îngrijire pentru cel puțin 90 % dintre copiii cu vârste cuprinse între trei ani și vârsta de școlarizare obligatorie și pentru cel puțin 33 % dintre copiii cu vârste sub trei ani”.

1.5 În conformitate cu Agenda socială și cu alte documente strategice relevante, Comitetul consideră că, atunci când serviciile de îngrijire a copiilor sunt de înaltă calitate, ele oferă ocazia de a spori calitatea vieții și de a reconcilia viața profesională cu cea de familie și cu cea privată pentru toți membrii familiei, precum și de a genera venituri mai importante pentru familii, consolidând participarea femeilor pe piața forței de muncă.

1.6 Comitetul salută existența a diferite forme de îngrijire și de servicii pentru copiii de diverse vârste, nu numai pentru preșcolari, ci și pentru copii de vârstă școlară, precum și a serviciilor de îngrijire după școală și în timpul liber, și a activităților de educație informală. Copiii ar trebui să beneficieze de o educație și îngrijire disponibilă, de înaltă calitate și la prețuri accesibile.

1.7 Sectorul îngrijirii copiilor progresează rapid; cu toate acestea, calificarea personalului și recunoașterea acestuia, echilibrul între sexe, recunoașterea și retribuirea furnizorilor de servicii oficiale de îngrijire a copiilor și, cu atât mai mult, a furnizorilor de servicii neoficiale, trebuie îmbunătățite și sprijinite, pentru a se putea oferi o gamă mai largă de servicii, care să corespundă diverselor nevoi. Scopul este acela de a le oferi educație și îngrijire tuturor copiilor, însă trebuie reamintită necesitatea unei abordări flexibile, durabile și sensibile, pentru a se pune la dispoziție o gamă amplă de servicii, care să corespundă drepturilor și necesităților diferitelor grupuri de copii.

1.8 Trebuie să se țină mai mult seama, și într-un mod mai complex, inclusiv prin intervenția comunitară și cu sprijinul autorităților publice, de nevoile familiilor și ale copiilor care trăiesc în zone și regiuni defavorizate și îndepărtate. Diferitele forme de servicii – integrate, la domiciliu, în sprijinul părinților etc. – pot răspunde necesităților diferite ale copiilor și ale familiilor acestora.

1.9 Comitetul sprijină ferm recunoașterea responsabilității statelor membre și a angajării sporite a partenerilor sociali, menită să contribuie la îmbunătățirea, pentru toți copiii, a posibilităților de educație și îngrijire, astfel încât acestea să devină universale și flexibile, și să utilizeze toate mijloacele posibile pentru a contribui la disponibilitatea și succesul lor. Angajatorii pot pune la dispoziție, ei înșiși, servicii de îngrijire a copiilor, sau le pot sprijini financiar, iar sindicatele și organizațiile societății civile își pot aduce contribuția la sensibilizarea părților implicate cu privire la importanța acestui serviciu și la sprijinirea procesului de monitorizare și evaluare. Statele membre pot crea stimulente fiscale destinate angajatorilor care asigură prestarea de servicii de educație și îngrijire pentru copii.

1.10 În conformitate cu principiile comune ale flexibilității și cu abordarea bazată pe ciclul de viață, Comitetul consideră că propunerea trebuie privită în contextul dificultăților legate de nevoile, în materie de îngrijire și educație, ale copiilor cu vârste de până la 3 ani, precum și ale celor care au împlinit vârsta integrării în sistemul școlar. Orarele de lucru flexibile pentru părinți, negociate de toți partenerii, și-au dovedit utilitatea în acest context.

1.11 Partenerii sociali joacă un rol important, aceștia sprijinind punerea în aplicare de către statele membre, a politicilor în domeniul educației și îngrijirii copiilor și garantând o abordare globală.

2. Context

2.1 Recomandarea Consiliului privind îngrijirea copiilor (92/241/CEE), care urmărește „stabilirea de criterii pentru definirea calității serviciilor de îngrijire a copiilor”, a demonstrat deja, încă din 1992, importanța rolului îngrijirii copiilor; cu toate acestea, amploarea sa și domeniul său de aplicare s-au modificat mult de atunci. În 1996, Rețeaua privind îngrijirea copiilor a CE se concentra asupra obiectivelor de calitate în ceea ce privește serviciile pentru copiii mici, fără a ține seama de numărul sau procentajul de copii care frecventează structurile de educație sau de îngrijire.

2.2 S-a estimat că, în UE-25 ⁽³⁾, numărul copiilor care nu împliniseră încă vârsta de școlarizare obligatorie era de aproximativ 30 de milioane. Dintre aceștia, sub 25 % dintre copiii cu vârste de până la 3 ani frecventau structuri de îngrijire oficiale, în timp ce procentajul copiilor cu vârste cuprinse între 3 ani și vârsta școlară care frecventau astfel de structuri era de peste 80 %. Această repartitie era însă foarte diferită între statele membre, în funcție de politicile lor naționale, de sistemele de concediu de maternitate sau pentru creșterea copilului, de tradițiile și valorile acestora. Există mari discrepanțe între formele de îngrijire a copiilor și calitatea acestora, orarele structurilor de îngrijire a copiilor și numărul de zile petrecute în aceste structuri.

2.3 Serviciile de educație și de îngrijire a copiilor preșcolari se află în diverse stadii de dezvoltare în statele membre ale UE și continuă să fie unul dintre sectoarele pieței de servicii de îngrijire din Europa cu cea mai rapidă creștere, în parte grație obiectivelor de la Barcelona. În orice caz, ele ar trebui să urmărească obiectivul mai ambițios, de a asigura un loc tuturor copiilor în cadrul diverselor structuri de îngrijire, ținând seama de diferitele contexte și necesități ale copiilor și familiilor.

2.4 Importanța calității serviciilor de îngrijire a copiilor, ca element esențial pentru garantarea egalității de șanse între femei și bărbați și pentru sporirea participării femeilor pe piața forței de muncă, a fost subliniată de Consiliul European și de Comisie și se numără printre Obiectivele de la Barcelona, definite în 2002. Această importanță este reflectată și de Strategia de la Lisabona din 2000 și din 2008. Raportul Comisiei privind punerea în aplicare a obiectivelor de la Barcelona privind structurile de îngrijire a copiilor de vârstă preșcolară a analizat realizările din acest domeniu și a definit noi sarcini. Statele membre ar trebui să „elimine obstacolele din calea participării femeilor pe piața muncii și, ținând cont de cerere și în conformitate cu sistemele naționale în domeniu, să depună eforturi pentru a institui, până în 2010, structuri de îngrijire pentru cel puțin 90 % dintre copiii cu vârste cuprinse între trei ani și vârsta de școlarizare obligatorie și pentru

cel puțin 33 % dintre copiii cu vârste sub trei ani” ⁽⁴⁾. În anumite țări, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a se realiza punerea în aplicare a măsurilor necesare.

2.5 Comunicarea Comisiei Europene privind schimbările demografice prezintă factorii care contribuie la îmbătrânirea Europei: rata scăzută a natalității, care duce la scăderea volumului forței de muncă și la exercitarea unei presiuni tot mai mari asupra cheltuielilor publice ⁽⁵⁾. Consiliul European din martie 2006 a subliniat necesitatea asigurării unui mai bun echilibru între viața profesională și cea privată, în vederea realizării obiectivelor creșterii economice, prosperității și competitivității, și a aprobat Pactul european pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați ⁽⁶⁾. În cea de-a doua comunicare a sa pe tema promovării solidarității dintre generații, Comisia reacționează la problema schimbărilor demografice și sociale, ținând seama și de posibilele dificultăți de finanțare și de ofertă de bunuri și servicii, printre care se numără serviciile de îngrijire a copiilor ⁽⁷⁾.

2.6 Cetățenii și reprezentanții societății civile consultați de către Comisie și-au exprimat preocuparea cu privire la faptul că a avea copii are un impact mult mai puternic asupra perspectivelor femeilor de a ocupa un loc de muncă decât asupra celor ale bărbaților. Rata de ocupare a femeilor cu copii aflați în întreținere este de doar 65 %, în timp ce cea a bărbaților este de 91,7 %. Femeile se confruntă cu consecințele prejudecăților bazate pe stereotipuri în ceea ce privește responsabilitățile lor casnice și capacitatea de a desfășura o activitate profesională ⁽⁸⁾. Această situație poate duce la scăderea numărului de femei care se întorc pe piața forței de muncă după ce au un copil.

2.7 Sărăcia în rândul copiilor în Europa ⁽⁹⁾ și obiectivul de a asigura punerea în aplicare, în întreaga UE, a CDCNU ⁽¹⁰⁾ reprezintă obiective esențiale, dat fiind că, așa cum afirmă Comisia în Comunicarea sa, sărăcia și excluderea socială în rândul părinților limitează considerabil posibilitățile și șansele copiilor în viață; prin urmare, este esențial să se întrerupă ciclul sărăciei ⁽¹¹⁾.

⁽³⁾ „Îngrijirea copiilor în UE în 2006”, Eurostat/08/172. Bulgaria și România au devenit state membre ale UE la 1 ianuarie 2007 și, anterior acestei date, nu li s-a solicitat să colecteze date.

⁽⁴⁾ CE, „Punerea în aplicare a obiectivelor de la Barcelona privind structurile de îngrijire a copiilor de vârstă preșcolară”, COM(2008) 638, Bruxelles.

⁽⁵⁾ CE, „Viitorul demografic al Europei – de la provocare la oportunitate”, COM(2006) 571 final.

⁽⁶⁾ A se vedea Anexa II la Concluziile Președinției Consiliului European de la Bruxelles din 23 și 24 martie 2006: http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/89013.pdf.

⁽⁷⁾ CE, „Promovarea solidarității dintre generații”, COM(2007) 244 final.

⁽⁸⁾ Comunicarea Comisiei „Rezumat în atenția cetățenilor – Îmbunătățirea dispozițiilor privind concediul de maternitate în vederea promovării unei mai bune reconcilierii dintre viața de familie și cea profesională” (*Citizen's Summary - Better maternity leave provisions designed to promote reconciliation of family and working life*) (ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=611&langId=en); poziția comună a Platformei sociale cu privire la revizuirea Directivei 96/34/CE a Consiliului din 3 iunie 1996 privind acordul-cadru referitor la concediul pentru creșterea copilului, ianuarie 2009.

⁽⁹⁾ CE, „Sărăcia și bunăstarea copiilor în UE – Situația actuală și calea care trebuie urmată”, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2008.

⁽¹⁰⁾ Convenția privind drepturile copilului a Națiunilor Unite.

⁽¹¹⁾ CE, „Către o strategie europeană privind drepturile copilului”, COM(2006) 367 final, Bruxelles, 2006.

2.8 Între 1986 și 1996, Comisia a înființat un grup trans-național, Rețeaua privind îngrijirea copiilor, menit să se concentreze asupra a trei domenii specifice: servicii pentru copii, concedii pentru creșterea copiilor și bărbații ca îngrijitori ai copiilor. Cele 40 de obiective privind calitatea stabilite de această rețea furnizează un cadru pentru politicile viitoare. Acest lucru demonstrează angajamentul politic al UE în ceea ce privește serviciile de îngrijire a copiilor și obiectivele legate de acestea.

2.9 S-au realizat numeroase cercetări, documente politice și analize pentru a afla mai multe despre nevoile copiilor și ale familiilor, precum și despre dispozițiile existente sau viitoare ⁽¹²⁾. Educația și îngrijirea pentru preșcolari au făcut obiectul a diverse dezbateri și studii din diferite perspective, așa cum atestă documentele publicate în ultimii ani de Comisia Europeană și agențiile sale: abordarea problematicii drepturilor copilului ⁽¹³⁾, chestiunile legate de educație ⁽¹⁴⁾, situația actuală a serviciilor de îngrijire a copiilor în UE și viitorul acestora ⁽¹⁵⁾, simpozionul privind necesitatea îmbunătățirii structurilor de educație sau de primire ⁽¹⁶⁾, componenta legată de politică socială care urmărește combaterea sărăciei și a excluziunii sociale a categoriilor celor mai vulnerabile de copii, precum și cercetarea și evaluarea proiectelor ⁽¹⁷⁾.

3. Observații generale

3.1 În comunicarea sa din 2006 ⁽¹⁸⁾, Comisia a declarat că drepturile copiilor reprezintă o prioritate pentru UE și că statele

⁽¹²⁾ „Copilăria: mari provocări” (*Starting Strong*), OCDE, 2001; „Serviciile de îngrijire a copiilor în Europa” (*Childcare services in Europe*), Foundation Findings, 2009; „Famiile și serviciile de îngrijire a copiilor” (*Families and childcare services*), Eurofound, 2009; „Educația și îngrijirea pentru preșcolari: rezultatele cercetării ca repere pentru factorii politici” (*Early Childhood Education and Care key lessons from research for policy makers*), NESSE, 2009; „Serviciile de îngrijire a copiilor; un studiu comparativ la nivelul a 30 de țări europene” (*The Provision of childcare services. Comparative review of 30 European countries*), Comisia Europeană, 2009; „Sărăcia și bunăstarea în rândul copiilor în UE” (*Child Poverty and well being in the EU*), Comisia Europeană, 2008; „O copilărie în schimbare într-o Europă în schimbare” (*Changing Childhood in a Changing Europe*), ESF, 2009; „Bebeluşi și șefi” (*Babies and Bosses*), OCDE, 2007; „Educația astăzi, perspectiva OCDE” (*Education Today, the OECD perspective*), 2009; „Abordarea inegalităților la nivel social și cultural prin educația și îngrijirea pentru preșcolari în Europa” (*Tackling Social and Cultural Inequalities through Early Childhood Education and Care in Europe*), Eurydice, 2009; „Serviciile de îngrijire a copiilor după școală, pentru copiii de vârstă școlară” (*Out of school care services for school aged children*), Eurofound, 2007; „Evoluția ocupării forței de muncă în cadrul prestării de servicii de îngrijire a copiilor de vârstă școlară” (*Employment developments in childcare services for school-aged children*), Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă, 2006; „Raportul UNICEF, Fișa nr. 8” (*UNICEF Report Card 8*); „Tranziția din domeniul îngrijirii copiilor” (*The Childcare Transition*), Florența, 2008; „Problematika vârstei preșcolare” (*Early Matters*), Bruxelles, 2008.

⁽¹³⁾ „Către o strategie europeană privind drepturile copilului”, 2006.

⁽¹⁴⁾ Comunicarea Comisiei privind eficiența și echitatea sistemelor europene de educație și de formare, COM (2006) 481 final.

⁽¹⁵⁾ „Care este viitorul serviciilor de îngrijire a copiilor în UE?” (*Childcare services in the EU – what future?*), Eurofound.

⁽¹⁶⁾ „Problematika vârstei preșcolare” (*Early matters*), Simpozionul privind structurile de educație sau de primire, octombrie 2008, Bruxelles.

⁽¹⁷⁾ „Abordarea inegalităților la nivel social și cultural prin educația și îngrijirea pentru preșcolari în Europa” (*Tackling Social and Cultural Inequalities through Early Childhood Education and Care in Europe*), Eurydice, 2009; „Educația și îngrijirea pentru preșcolari: rezultatele cercetării ca repere pentru factorii politici” (*Early Childhood Education and Care key lessons from research for policy makers*), NESSE, 2009.

⁽¹⁸⁾ „Către o strategie europeană privind drepturile copilului”, COM(2006) 367 final.

membre au obligația de a respecta Convenția ONU privind drepturile copilului și protocoalele sale opționale, precum și Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului. În martie 2006, Consiliul European a solicitat statelor membre „să adopte măsurile necesare în vederea unei reduceri rapide și semnificative a sărăciei în rândul copiilor, acordând tuturor copiilor șanse egale, indiferent de mediul social din care provin” ⁽¹⁹⁾. În contextul propunerii în discuție, acest lucru înseamnă ca tuturor copiilor să li se acorde șansa de a primi o îngrijire și o educație adecvate, la vârsta preșcolară și după școală, în conformitate cu nevoile de dezvoltare și cu situațiile familiale, și să li se garanteze accesul la structuri de educație și îngrijire flexibile, de înaltă calitate și la prețuri rezonabile, cel puțin până la vârsta de 14 ani.

3.2 Dezvoltarea structurilor de îngrijire a copiilor le oferă părinților mai multe șanse de a-și reconcilia viața profesională cu cea privată și cea de familie. Această realitate se aplică, în special, în cazul femeilor care, în situațiile în care se confruntă cu posibilități de îngrijire a copiilor inadecvate, sunt mai susceptibile de a renunța la activitatea profesională, de a nu găsi un loc de muncă sau de a nu putea beneficia de modalități adecvate de organizare a muncii. Acest lucru le împiedică să-și utilizeze pe deplin potențialul și să își protejeze familiile împotriva sărăciei. Această problematică este strâns legată de provocările demografice, dat fiind că imposibilitatea de a reconcilia viața profesională cu cea privată și cea de familie duce la scăderea ratei natalității.

3.3 Cadru legislativ european interzice discriminarea pe criterii de sex printr-o serie de măsuri legislative. Cu toate acestea, femeile recurg adesea la un program de lucru redus sau își iau perioade mai lungi de concediu fără plată pentru a-și îngriji copiii, beneficiind astfel de salarii și pensii mai scăzute și fiind afectate de sărăcie, deși sunt încadrate în muncă, în special în familiile monoparentale sau în familiile cu mulți copii. Cu toate că programul de lucru redus reprezintă o alegere personală, acesta poate fi legat, printre altele, de inexistența unor servicii adecvate de îngrijire a copiilor.

3.4 Părinții ar trebui să poată alege perioada când își iau concediul de creștere a copilului și să poată combina concediul, dacă este cazul, cu forme adecvate de îngrijire a acestuia. Însă, din acest punct de vedere, trebuie să se țină seama, de asemenea, de politicile naționale, de priorități, de necesitățile întreprinderilor, de presiunea socială și de nevoile copiilor; schimbările trebuie să fie suficiente de semnificative pentru a duce la adoptarea de măsuri specifice.

3.5 În întreaga UE, peste 6 milioane de femei cu vârste cuprinse între 25 și 49 de ani afirmă că sunt obligate să nu muncească sau că pot munci doar cu fracțiune de normă din cauza responsabilităților familiale; motivul invocat de mai mult de un sfert dintre acestea îl constituie lipsa de structuri de îngrijire a copiilor sau costul acestora ⁽²⁰⁾.

⁽¹⁹⁾ A se vedea punctul 72 din Concluziile Președinției – și 24 martie 2006 (ref. în nota de subsol nr. 8 de mai sus).

⁽²⁰⁾ „Serviciile de îngrijire a copiilor în Europa”, Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă, Dublin, 2009, p. 9, www.eurofound.europa.eu.

3.6 Existența unor structuri de îngrijire a copiilor disponibile, de înaltă calitate și la prețuri accesibile, inclusiv după programul școlar, este nu numai o garanție a faptului că copiii își petrec timpul într-un mediu favorabil, adecvat nevoilor lor în materie de dezvoltare, ci și un factor care le permite părinților, în special femeilor, să desfășoare o activitate profesională. Existența unor structuri de calitate în domeniul îngrijirii copiilor are un impact asupra calității vieții de familie și asupra vieții și viitorului copiilor, părinților, familiilor și comunităților.

3.7 Pentru a realiza diferitele obiective ale strategiilor UE cu privire la punerea în aplicare a Strategiei de la Lisabona, la obiectivele de la Barcelona și la alte inițiative, dar și la situația demografică, la solidaritatea dintre generații, la egalitatea de șanse dintre bărbați și femei și la un echilibru mai bun între viața profesională și cea privată, este nevoie, printre altele, de reglementări în materie de îngrijire a copiilor. Sunt necesare mai multe eforturi pentru a garanta aceste oportunități care au la bază interesul copiilor.

3.8 În calitate de sector aflat în plină expansiune, serviciile destinate copiilor furnizează, de asemenea, un număr tot mai mare de locuri de muncă, recrutând tot mai multe femei, dar și bărbați⁽²¹⁾, mai ales în situația în care exigențele în materie de diplome și de calificări profesionale și recunoașterea și retribuirea acestor servicii sunt mai mari.

3.9 Majoritatea statelor membre au dezvoltat o serie de măsuri menite să promoveze o mai bună reconciliere a vieții profesionale cu viața privată și cu cea de familie, care reflectă diferitele necesități ale piețelor naționale ale forței de muncă și diversitatea tradițiilor și a culturilor din Europa. Gama largă și flexibilă de servicii de îngrijire a copiilor face parte dintr-un concept mai amplu, alături de o serie de alte instrumente existente în acest domeniu. Printre acestea se numără programele de incluziune socială, orarele de lucru flexibile, concediul pentru creșterea copilului și alte forme de concediu, menite să asigure o mai bună reconciliere între viața de familie, cea privată și cea profesională, drepturile copilului și, prin intermediul acestora, dezvoltarea economică și socială a statelor membre ale UE.

4. Observații specifice

4.1 Îngrijirea copiilor este un sector aflat în plină dezvoltare în UE, caracterizat printr-o serie de standarde minime definite și prin schimbări. Interesul pentru nevoile copiilor sub aspectul importanței primilor ani de viață, al prestării de servicii considerată ca o investiție în vederea pregătirii pentru școală, pentru reușita școlară și, mai târziu, atât pentru viața adultă, cât și pentru anii tinereții este un concept relativ nou, care promovează, în primul rând, interesele copiilor, dar și pe cele ale comunității și ale societății în ansamblul său⁽²²⁾.

4.2 Până de curând, cheltuielile publice legate de îngrijirea copiilor s-au concentrat adesea asupra copiilor cu vârste cuprinse între 3 ani și vârsta școlară, pentru a-i pregăti pe aceștia în vederea integrării în mediul școlar. Investițiile în materie de îngrijire a copiilor trebuie însă orientate către copiii mai mici, precum și către cei

cu vârsta de până la 14 ani care frecventează școala. Acest lucru înseamnă nu numai furnizarea unor servicii mai bune de îngrijire pe durata zilei, când părinții sunt la lucru, ci și propunerea unor activități și a unui sistem de îngrijire și de educație în afara școlii, precum și a unor activități de petrecere a timpului liber pentru toți. Această metodă s-a dovedit a fi foarte eficientă pentru a-i pregăti pe copii pentru viața adultă, oferindu-le, în același timp, posibilitatea de a petrece momente plăcute, în siguranță.

4.3 Socializarea și dezvoltarea unui sistem de valori constituie o componentă esențială a educației familiale, care este completată de cea furnizată de serviciile oficiale de educație și îngrijire a copiilor. Există și alți prestatori de educație informală – organizații neguvernamentale în favoarea copiilor și a tinerilor, centre pentru copii și pentru tineret – care contribuie la dobândirea de aptitudini și competențe utile pentru viața practică și joacă un rol în procesul de învățare de-a lungul vieții. 70 % din aptitudinile și competențele noastre se dezvoltă prin intermediul educației informale. Prin urmare, ar trebui recunoscute și sprijinite toate formele posibile de educație.

4.4 În anumite cazuri speciale – copii cu handicap, copii migranți, copii cu părinți care suferă de probleme de sănătate mentală etc. – sistemele de îngrijire a copiilor le permit acestora să rămână cu familiile lor și să nu fie plasați. Existența unor forme diverse de îngrijire a copiilor este o componentă vitală a dezvoltării economice și sociale; aceasta joacă un rol esențial, în special în zonele defavorizate și pentru grupuri sau gospodării defavorizate care se află în situații avantajoase din alt punct de vedere. Furnizarea de servicii de îngrijire a copiilor poate contribui la abordarea problemelor sociale, economice și sanitare cu care se confruntă aceste familii defavorizate și poate înlesni integrarea socială a grupurilor care se confruntă cu excluziunea.

4.5 În conformitate cu Convenția ONU privind drepturile copilului⁽²³⁾, Comisia ar trebui să realizeze un studiu paralel, care să ia în considerare impactul prevederilor propuse asupra copiilor. Copiii trebuie bine îngrijiți și trebuie să li se asigure bunăstarea personală. Bunăstarea copiilor și valoarea copilăriei în cadrul acestei etape extrem de importante a vieții sunt decisive în sine, dar, în același timp, copiii reprezintă forța de muncă a viitorului, iar lipsa de îngrijire și sprijin în această primă perioadă a vieții poate duce la eșecuri pe plan școlar și în ceea ce privește integrarea ulterioară în societate.

4.6 Serviciile de îngrijire a copiilor reprezintă o oportunitate de desfășurare a unei activități profesionale în special pentru femei, în mod tradițional, însă este de dorit să se garanteze egalitatea de șanse între femei și bărbați și mixitatea ocupării forței de muncă, prin angajarea unui număr mai mare de lucrători de sex masculin. Formarea profesională specifică de înaltă calitate, controlul în acest domeniu și o mai bună recunoaștere socială, prin oferirea de salarii mai mari, sunt elemente de natură să garanteze furnizarea unor servicii mai bune și un mai mare echilibru între sexe în ceea ce privește forța de muncă din acest domeniu.

(21) În special prin Strategia de la Lisabona pentru creștere economică și ocuparea forței de muncă, menționată anterior.

(22) P. Reid, D. White: Eurofound, „*Out of school care services for living disadvantaged areas*”, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2007.

(23) Convenția privind drepturile copilului, adoptată prin Rezoluția 44/25 a Adunării generale la 20 noiembrie 1989 și intrată în vigoare la 2 septembrie 1990, în conformitate cu articolul 49: <http://www.2.ohchr.org/english/law/crc.htm>.

4.7 Conform obiectivelor de la Barcelona, se urmărește ca, până în 2010, să existe centre de îngrijire a copiilor pe timpul zilei pentru cel puțin 33 % dintre copiii cu vârsta de până la 3 ani și pentru 90 % dintre cei cu vârste cuprinse între 3 ani și vârsta obligatorie de începere a școlii, dar nu există dispoziții speciale cu privire la diferitele forme de îngrijire a copiilor. Este necesar să se creeze, de urgență, o platformă europeană care să le clasifice și să le îmbunătățească, pe baza principiilor calității, flexibilității, prețului accesibil și disponibilității. Se pune însă întrebarea ce se întâmplă cu copiii care nu pot fi plasați în centre de îngrijire pe timpul zilei, deși ar avea nevoie de un loc în astfel de centre. Prin urmare, este necesar să se realizeze mai multe cercetări și să se colecteze date mai exacte, pentru a se dezbate aceste chestiuni și pentru a se oferi posibile răspunsuri.

4.8 În ceea ce privește calitatea îngrijirii copiilor, există puține informații cu privire la serviciile neoficiale de îngrijire a copiilor

furnizate acasă; multe dintre persoanele care furnizează aceste servicii sunt necalificate, neînregistrate oficial și rămân în afara sistemelor de monitorizare recunoscute. Acești lucrători nu se încadrează în structurile oficiale de angajare, și, prin urmare, nu dispun de protecția adecvată la locul de muncă. Statele membre și autoritățile locale ar trebui să se angajeze să asigure îngrijire de calitate sub toate formele. Aceste forme neoficiale de îngrijire a copiilor îi pun, de asemenea, în pericol pe copii. Partenerii sociali ar trebui să solicite reglementări și transparență nu numai în cazul serviciilor profesionale de îngrijire a copiilor, ci și în cazul tuturor formelor de îngrijire la domiciliu și neoficiale, susținând și impunând formarea profesională și controlul în acest domeniu. Prin intermediul unor stimulente fiscale, s-ar putea contribui la crearea unui număr mai mare de structuri de calitate în domeniul îngrijirii copiilor. Dat fiind numărul mare de femei care își desfășoară activitatea în acest sector, îmbunătățirea condițiilor de muncă și a calificărilor ar contribui, de asemenea, la strategia globală a UE în domeniu ⁽²⁴⁾.

Bruxelles, 20 ianuarie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽²⁴⁾ Aviz CESE, JO C 277, 17.11.2009, p. 102.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind dezvoltarea durabilă a zonelor de coastă

(aviz din proprie inițiativă)

(2010/C 339/02)

Raportor: dl Stéphane BUFFETAUT

La 26 februarie 2009, în conformitate cu articolul 29 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, Comitetul Economic și Social European a hotărât să elaboreze un aviz din proprie inițiativă cu privire la

Dezvoltarea durabilă a zonelor de coastă.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 13 octombrie 2009.

În cea de-a 459-a sesiune plenară, care a avut loc la 20 și 21 ianuarie 2010 (ședința din 20 ianuarie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 138 de voturi pentru, 0 voturi împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE subliniază că cei 136 000 km de țărm de care dispune UE constituie un atu considerabil, însă presiunea demografică, funciară, agricolă, economică și turistică exercitată în aceste zone poate reprezenta un pericol pentru însăși atractivitatea și viitorul lor. Numai prin politici bazate pe conceptul de dezvoltare durabilă, atât pe plan economic și social, cât și ecologic, se poate asigura regiunilor de coastă un viitor promițător.

1.2 În acest scop, CESE formulează următoarele recomandări:

1.2.1 In domeniul protecției mediului:

- crearea unei rețele de administratori ai zonelor marine protejate și a unei etichete europene pentru aceste zone;
- crearea de către statele membre a unei baze de date europene comune privind bunele practici legislative și administrative în materie de protecție a patrimoniului zonelor de coastă;
- acordarea unei atenții susținute problemei, prea des trecute cu vederea, a modificării artificiale a litoralului (cu excepția lucrărilor care protejează patrimoniul natural, istoric și cultural și supraviețuirea propriu-zisă a populației din zonă) și crearea unei rețele europene de monitorizare a impactului lucrărilor realizate pe terenuri recuperate din mare, rețea care să se bazeze pe laboratoarele de cercetare marină;
- crearea unui comitet științific și tehnic al regiunilor maritime, cu misiunea de a anticipa și de a propune soluții la consecințele creșterii nivelului mării, precum și la dispariția calotei de gheață, în cazul regiunilor polare;
- dezvoltarea activităților de informare și de sensibilizare cu privire la mediul marin.

1.2.2 Transporturi

CESE își reafirmă sprijinul pentru programul privind rețeaua transeuropeană de transport; odată aplicat, acest program ar constitui un mijloc de susținere a economiei europene. În perspectiva dezvoltării durabile a zonelor de coastă, Comitetul subliniază în special importanța următoarelor proiecte: autostrăzile mării (Marea Baltică, Arcul Atlantic, Europa de Sud-Est și Mediterana occidentală), axa feroviară *Rail Baltica*; axa feroviară a coridorului intermodal Marea Ionică-Marea Adriatică. Această creștere utilă a transportului maritim și feroviar va trebui însoțită de un control eficient al poluării pe care o generează.

1.2.3 Activități economice litorale aflate în dificultate

CESE subliniază necesitatea de a orienta intervențiile Fondului Social European, ale Fondului European de Dezvoltare Regională și ale Fondului European pentru Pescuit către regiunile de coastă care se confruntă cu probleme deosebite, pentru a le facilita tranziția către noi activități economice.

Comitetul atrage atenția asupra costurilor care vor trebui asumate de statele membre și de Uniunea Europeană pentru a realiza investiții și lucrări care să facă față creșterii previzibile a nivelului mării - costuri care vor duce la cheltuieli bugetare considerabile.

Comitetul observă că repercusiunile schimbărilor climatice asupra zonelor de coastă pot duce la deplasări de populație; trebuie prevăzute consecințele acestora la nivel social și impactul lor asupra ocupării forței de muncă.

1.2.4 Turism

CESE preconizează organizarea periodică a unor conferințe europene privind turismul balnear responsabil, de exemplu printr-o inițiativă comună a Comitetului Regiunilor și a CESE, aceste manifestări putând reprezenta o bună ocazie de a compara bunele practici de pe întreg teritoriul UE.

CESE este, de asemenea, în favoarea definirii, pentru întreaga UE, a unor criterii de calitate a mediului pentru stațiuni balneare, porturi și porturi de agrement.

1.2.5 Schimbările climatice

CESE preconizează lansarea unui program de cooperare europeană în domeniul cercetărilor privind modalitățile de adaptare a zonelor de coastă la creșterea nivelului mării, crearea unei rețele de informare reciprocă între centrele de cercetare, precum și a unui comitet științific și tehnic european responsabil cu anticiparea și identificarea unor măsuri concrete ca răspuns la provocarea reprezentată de creșterea nivelului apelor.

1.2.6 Sensibilizarea cu privire la mediul marin

Comitetul recomandă inițierea de acțiuni de sensibilizare cu privire la mediul marin și la importanța acestuia pentru bunăstarea generațiilor de azi și a celor viitoare. Astfel de acțiuni ar trebui să vizeze în primul rând școlile și publicul larg. Ele ar putea fi organizate în zonele de coastă în perioada vacanței.

2. Introducere

2.1 În secolul XXI, populațiile se deplasează către mare. Este vorba de o tendință generală, anumite metropole gigantice, cum ar fi Shanghai, Tokyo, Osaka și Hong Kong dezvoltându-se de altfel pe malul oceanului, mai ales în zonele de mică adâncime. Analizii estimează că această tendință se va confirma pe toate continentele.

2.2 UE nu constituie o excepție de la acest fenomen și nu-l poate trece cu vederea, cu atât mai mult cu cât posedă 136 000 de km de coastă și cu cât regiunile maritime ale UE contribuie în proporție de 40 % la PIB și cuprind 40 % din populația Uniunii.

2.3 Zonele de coastă constituie, prin urmare, surse de prosperitate economică, dar și spații caracterizate de o bună calitate a vieții și de bunăstare socială. Deși sunt atractive, zonele de coastă concentrează numeroase activități în spații limitate: turism, pescuit, activități portuare și aeroportuare, orașe în plină creștere, activități economice, infrastructuri de transport etc. Toate aceste activități au un impact – uneori considerabil – asupra ecosistemelor. Zonele de coastă reprezintă scena unor confruntări între diferite moduri de utilizare legate de activitățile umane, iar în ceea ce privește ecosistemele marine, cele situate la mică adâncime în zonele de litoral sunt, de departe, cele mai bogate din punct de vedere al biodiversității.

2.4 Activitățile umane se concentrează pe zone de litoral limitate prin natura lor și care sunt, în plus, amenințate de creșterea nivelului mării și de eroziune. Această situație pune în pericol calitatea vieții, zonele naturale, ecosistemele terestre și marine.

UE nu putea să rămână indiferentă în fața acestor situații și a acestor mize economice, sociale și de mediu.

2.5 În anul 2000, Comisia a publicat o Comunicare privind gestionarea integrată a zonelor de coastă în Europa (GIZC), care a fost urmată de Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului din 30 mai 2002 privind punerea în aplicare a unei strategii de GIZC în Europa. În iunie 2007, Comisia a prezentat o evaluare a GIZC a cărei concluzie a fost că recomandarea UE a avut un efect benefic, dar că această strategie are nevoie de un nou elan.

2.6 Cu toate acestea, acțiunea UE nu s-a limitat la această perspectivă; astfel, Comisia a publicat în octombrie 2007 o Comunicare privind o politică maritimă integrată pentru Uniunea Europeană.

2.7 În sfârșit, în 2008 a fost adoptată Directiva-cadru „Strategia pentru mediul marin”. Conform acestei directive, fiecare stat membru, în cooperare cu celelalte state membre și cu statele limitrofe care nu fac parte din UE, se angajează să dezvolte strategii pentru apele lor marine. Scopul este de a „continua protejarea și conservarea” mediului marin și de a „preveni deteriorarea” acestuia pentru a obține „o stare ecologică bună a mediului marin”, cel târziu în 2021.

2.8 În același spirit, Parlamentul European a adoptat în noiembrie 2008 o rezoluție specifică privind aspectele de dezvoltare regională legate de impactul turismului în regiunile de coastă.

2.9 După cum se observă, ca răspuns la numeroasele probleme privind zonele de coastă, au fost adoptate diferite documente și inițiative europene, a căror punere în aplicare revine statelor membre și autorităților locale respective.

2.10 Trebuie, de asemenea, menționat impactul politicii comune în domeniul pescuitului asupra activității economice și sociale din zonele de coastă.

2.11 Orice politică de dezvoltare durabilă a zonelor de coastă trebuie, așadar, să integreze politici (cum ar fi politica agricolă comună) și abordări sectoriale coordonate și compatibile între ele, misiune dificilă în condițiile în care interesele și preocupările în materie se pot dovedi contradictorii, atât în spațiul litoral terestru cât și în cel maritim.

2.12 Politica UE referitoare la zonele de coastă se articulează astfel în jurul a 5 instrumente:

1) GIZC este un instrument comunitar care are la bază recomandarea din 2002 a Consiliului și a Parlamentului. Ea încurajează dezvoltarea durabilă și invită statele membre să inițieze strategii naționale, reglementând și promovând schimburile de bune practici și de proiecte;

2) politica marină integrată pentru UE. Această politică este mai concretă și definește domeniile de acțiune considerate ca fiind deosebit de importante:

— spațiul european de transport maritim fără bariere;

— Strategia europeană de cercetare maritimă;

- politicile maritime integrate ale statelor membre;
 - rețeaua europeană de supraveghere maritimă;
 - foaia de parcurs privind planificarea spațiului maritim;
 - strategia vizând atenuarea efectelor schimbărilor climatice asupra zonelor de coastă;
 - reducerea poluării cauzate de navigația maritimă;
 - lupta împotriva pescuitului ilegal și a distrugerii resurselor piscicole;
 - rețeaua europeană a clusterelor maritime;
 - legislația europeană a muncii din sectorul piscicol și din cel al transportului maritim;
- 3) politica europeană în domeniul pescuitului, care are consecințe manifeste asupra activității economice și sociale din anumite zone de coastă;
- 4) Directiva „Habitat” (Natura 2000), aplicată domeniului maritim;
- 5) Directiva-cadru „Strategia pentru mediul marin”.

2.13 În orice caz, trebuie să se țină seama în permanență de faptul că fiecare țărm este un caz specific și că politicile trebuie să se adapteze caracteristicilor geografice și fizice ale țărmurilor: mare adâncă sau puțin adâncă, mări cu maree sau fără maree, litoral cu climat temperat sau polar, coaste abrupte sau joase, stâncoase sau nisipoase etc. În consecință, deși se pot defini obiective comune, este imposibil să se definească o politică uniformă pentru ansamblul zonelor de coastă, și cu atât mai puțin modalități uniforme de a o pune în aplicare.

3. Conservarea mediului natural, terestru și marin

3.1 Mizele dezvoltării durabile pentru aceste zone se referă la o serie de subiecte deosebit de delicate:

3.2 Din cauza presiunii funciare, unele state au susținut sau au lansat inițiative de conservare a terenurilor litorale (cum ar fi *National Trust*, în Marea Britanie sau *Le conservatoire du littoral*, în Franța) sau au creat parcuri naturale care cuprind o zonă de litoral. Ar trebui să se aibă în vedere extinderea inițiativelor de acest tip, care au ca scop gestionarea spațiilor naturale celor mai fragile și mai amenințate sau mai deosebite, dând posibilitatea autorităților publice să se substituie proprietarilor individuali atunci când este în joc interesul public. Este vorba, într-un anumit sens, de crearea unei categorii de bunuri care fac parte din patrimoniul național, așa cum este cazul monumentelor istorice sau al operelor de artă din muzeele noastre.

3.3 Directiva 92/43/CEE, cunoscută sub numele de Directiva „Habitat, faună, floră” (sau pur și simplu „Habitat”) se referă la conservarea habitatelor naturale, precum și a speciilor de faună (biologie) și de floră sălbatică. Ca urmare a acestei directive, unele state își extind zonele Natura 2000 la spațiul marin. Trebuie verificat dacă acest instrument de conservare este bine utilizat (mai ales în privința justificării unor extinderi a acestor zone la arii maritime importante care cuprind zone de mare adâncime, pentru care nu există, în majoritatea cazurilor, suficiente cunoștințe referitoare la biodiversitate și la factorii de risc).

3.4 Protecția biodiversității marine litorale și conservarea resurselor piscicole din zonele de coastă au motivat decizia anumitor state de a dezvolta rețele de zone marine protejate (*Marine Protected Areas - MPA*). Impactul acestor inițiative va fi și mai favorabil dacă toate statele riverane vor adera la acest demers. De asemenea, este de dorit ca aceste MPA să fie puse în legătură, armonizate și încurajate. În acest sens, ar fi utilă crearea unei rețele europene a administratorilor acestor zone de protecție și a unei etichete europene.

3.5 Urbanizarea galopantă a zonelor de coastă, exploatarea excesivă a terenurilor agricole litorale și infiltrarea apei sărate în pânzele freatice din zonele de coastă necesită o deosebită atenție, pentru a garanta populațiilor de pe litoral un acces durabil la apă potabilă de bună calitate.

4. Prevenirea poluării și depoluarea

4.1 Este vorba, bineînțeles, de problema clasică a tratării deșeurilor deversate direct în mare și a poluării apelor fluviale și a cursurilor de apă, fără a uita de poluarea specifică a apelor portuare și de poluarea cauzată de transportul maritim.

4.2 Legislația europeană abordează o parte din aceste probleme, în special prin Directiva-cadru privind apa și prin directivele „fice” ale acesteia. În 2007, Comisia și-a exprimat nemulțumirea față de calitatea mediocră a transpunerii și nivelul insuficient de cooperare internațională. Este adevărat că se constatarea numeroase întârzieri în punerea în aplicare a acestei directive. În 2010, statele membre vor trebui să prezinte planurile de gestiune ale bazinelor hidrografice, care vor trebui să includă măsuri de protecție, dar și eventuale măsuri de restabilire a calității maselor de apă. În acest sens, pentru bazinele de apă utilizate în comun cu țări nemembre UE, se impune o coordonare a eforturilor. Trebuie pusă la punct o ierarhizare a impactului nefast al tipurilor de poluare acvatică, prezentând separat, pe de o parte, victimele (ființa umană – sănătatea, economia și bunăstarea sa – sau speciile marine), iar pe de altă parte, durata reversibilității sau ireversibilitatea efectelor nocive asupra habitatelor sau a speciilor.

4.3 Directiva-cadru „Strategia pentru mediul marin” oferă un răspuns specific necesității de a conserva și de a îmbunătăți starea apelor marine, definind anumite regiuni și subregiuni marine și solicitând statelor membre să coopereze pentru a elabora strategii marine și pentru a defini obiective de mediu.

4.4 Problema poluării marine cauzate de nave a fost abordată prin diferitele programe Erika.

4.5 Există o formă de degradare a mediului care este mult prea des trecută cu vederea – este vorba de distrugerea ireversibilă a zonelor de adâncime mică (habitate și ecosisteme), cauzată de modificarea artificială excesivă a țărmurilor, din motive care nu țin nici de securitatea populației locale, nici de protecția patrimoniului. Modificarea artificială a litoralului european prin proliferarea construcțiilor pe țărm – porturi de agrement, porturi și diverse lucrări, iar pe termen mediu, prin numărul mare de lucrări necesare pentru a proteja țărmul împotriva creșterii nivelului mării – trebuie luată în considerare la nivel comunitar (după exemplul observatorului MEDAM, care se ocupă de ansamblul amenajărilor construite pe coastele franceze de la Mediterana ⁽¹⁾). Prin amploarea sa, modificarea artificială a țărmurilor se opune dezvoltării durabile, iar păstrarea aspectului natural al țărmurilor și al zonelor de mică adâncime trebuie să devină o preocupare majoră. La nivelul UE, se constată într-o oarecare măsură o conștientizare a acestor probleme. Astfel, în regiunea Camargue, adaptarea la creșterea nivelului apelor are loc, în măsura posibilului, permițând mării să inunde din nou zonele de unde se retrăsese anterior. În Italia, în zona Maremma (coastele Toscanei) există discuții cu privire la porturile de agrement, vizând limitarea extinderii acestora prin dezvoltarea posibilităților de iernare pe uscat a vapoarelor și printr-o gestionare scrupuloasă a ocupării locurilor din port.

5. Transporturile în zonele de coastă

5.1 Rețelele rutiere litorale sunt adesea supraaglomerate. Această situație generează insecuritate rutieră, emisii de CO₂ și de substanțe poluante, precum și pierderi economice. UE dorește de multă vreme să transfere o parte din acest trafic rutier către calea ferată sau către „autostrăzile mării”, fără să fi obținut, până în prezent, rezultate tangibile. Merită evocate aici câteva observații:

- organizațiile care militează pentru protecția naturii și a mediului nu acționează întotdeauna în mod coerent și se opun foarte frecvent construcției de infrastructuri care ar permite reducerea traficului rutier prin dezvoltarea unor moduri de transport alternative (așa cum o arată exemplul blocării liniei de cale ferată consacrate transportului combinat rutier-feroviar Lyon-Torino, cunoscuta opoziție sistematică în raport cu orice extindere a portului Le Havre, din 2000, sau a portului Rotterdam, precum și opoziția față de construirea canalului Rin-Rhône);
- politica de dezvoltare a transportului feroviar de marfă în UE întâmpină mari dificultăți în ceea ce privește punerea în aplicare, în ciuda inițiativelor recente ale Comisiei (Comunicarea „Către o rețea prioritară de transport feroviar de marfă”, din 2007, și Regulamentul „O rețea feroviară europeană pentru un transport de marfă competitiv”, din 2009), atât din motive „culturale”, incluzând în special prioritatea acordată în mod obișnuit trenurilor de călători, precum și dintr-o lipsă certă de cultură comercială.

5.2 În ciuda dificultăților, numai transferul unei părți a traficului către calea ferată sau către mare ar putea permite degrevarea parțială a rețelelor rutiere litorale. Întreaga miză rezidă în reconcilierea dezvoltării economice și sociale cu protecția mediului.

6. Către un turism pe malul mării cu caracter durabil

6.1 Turismul este mult prea adesea prezentat ca soluția ideală oferită zonelor de coastă care se confruntă cu dificultăți. Cu toate acestea, durata sezonului turistic este deseori mult prea redusă ca să ofere o alternativă reală pentru declinul activității economice. Turismul ca „soluție miracol” poate încuraja exploatarea excesivă a spațiului litoral, provocând daune ireversibile pentru mediu, fără a aduce soluții durabile pentru problemele economice. În plus, exploatarea excesivă prin turism poate sfârși prin a anihila „vaca de muls”, prin degradarea zonelor turistice. Cu siguranță, ar fi de dorit să se dezvolte un turism mai durabil, anumite inițiative fiind deja demarate, atât de către autoritățile de stat cât și de către organizațiile neguvernamentale.

6.2 În Franța, legea din 1986 referitoare la amenajarea, protecția și valorificarea litoralului a fost votată ca reacție la așa-zisa „betonare” a zonelor de coastă. Această lege urmărește menținerea echilibrului biologic și ecologic, protejarea zonelor turistice și a peisajelor, dar și conservarea și dezvoltarea activităților economice legate de vecinătatea cu apa (pescuitul, acvaculturile marine, activitățile portuare etc.). Textul vizează localitățile litorale, iar dispozițiile sale fundamentale cuprind obligația actorilor din domeniul urbanismului de a proteja spațiile naturale deosebite și interzicerea oricărei construcții la mai puțin de 100 de metri de mal în afara zonelor urbanizate. După mai mult de 20 de ani de punere în aplicare a acestei legi, bilanțul este mai degrabă pozitiv. UE nu dispune de competențe în materie de urbanism și de amenajare a zonelor litorale, însă ar putea cel puțin să încurajeze schimbul de bune practici legislative și administrative între statele membre.

6.3 Federația pentru educația privind mediul (*Fédération pour l'éducation à l'environnement*) a creat în 1985 eticheta ecologică „Pavilionul albastru” (*Pavillon bleu*). În prezent există un „Pavilion albastru” european. Această etichetă ecologică se acordă localităților din zonele de coastă și porturilor. Atribuirea etichetei depinde de îndeplinirea unor criterii referitoare la educația privind mediul, la securitate, curățenie și la serviciile de proximitate de pe plajă, la gestionarea deșeurilor, a apei, la calitatea apelor din zonele în care scăldatul este permis, la lucrările de depoluare. Pentru porturile de agrement, există criterii specifice. În ciuda faptului că această inițiativă are, în mod evident, ca scop dezvoltarea turismului, ea prezintă totuși avantaje indiscutabile.

6.4 Ecoturismul – sau turismul responsabil – ia proporții peste tot în Europa, bucurându-se deseori de sprijinul autorităților locale. Agroturismul oferă o sursă complementară de venit agricultorilor din zonele de litoral.

⁽¹⁾ <http://www.medam.org>

7. Politica europeană în domeniul pescuitului

7.1 Gestionarea pescuitului ține de competența Comisiei. Politica europeană în domeniul pescuitului durabil pune sub semnul întrebării anumite modele economice din cadrul acestui sector, care au consecințe considerabile pe plan economic și social. Trebuie abordată problema pescuitului durabil printr-o mai bună cunoaștere științifică, factor esențial de care depinde gestionarea, pe termen lung, a stocurilor. În acest context, trebuie diferențiate domeniile internaționale de pescuit și domeniile apelor teritoriale, pentru fiecare regiune maritimă, asigurând totodată o bună utilizare a subvențiilor, care trebuie să respecte în primul rând exigența unei gestionări mai bune a stocurilor.

7.2 De asemenea, trebuie făcută distincția între pescuitul artizanal și pescuitul industrial. În ceea ce privește pescuitul artizanal, constituirea unei rețele europene a zonelor marine protejate (*Marine Protected Areas* - MPA) ar permite o mai bună gestionare a speciilor piscicole din zonele de coastă, garantându-se astfel o densitate naturală ridicată în sectoarele în care nu se pescuiește, precum și *sex-ratio* normale pentru o bună răspândire a larvelor și a puietului. De asemenea, ar fi util să se încurajeze crearea de „societăți de pescuit” (așa cum există în anumite țări: cooperative, asociații, inclusiv de tip *prud'homies*, consilii consultative regionale ...) între patronii din sectorul pescuitului, cu participarea activă a consilierilor științifici, pentru a asigura o mai bună gestionare a zonelor de pescuit costier, definite la o scară diferită de zonele gestionate în prezent (zona din jurul unui port, a litoralului unei comune sau a unei alte diviziuni administrative sau zone istorice), astfel încât să constituie teritorii omogene din punct de vedere ecologic. Ar putea fi create rețele între aceste „societăți de pescuit”, pentru a încuraja schimburile de experiențe și de bune practici.

7.3 Problema pescuitului sportiv (amator) trebuie, de asemenea, menționată deoarece, în măsura în care nu există limitări (în majoritatea țărilor, reglementarea pescuitului amator în apele marine are doar în foarte puține cazuri un caracter obligatoriu), nici constrângeri economice (mijloacele mobilizate de unii pescari amatori sunt complet disproporționate în raport cu valoarea capturilor), amploarea acestuia are repercusiuni nocive asupra anumitor specii.

8. Activități economice în zonele de litoral

8.1 Pretutindeni în Europa, timp de secole, în zonele de litoral s-au desfășurat activități economice: porturi, șantiere navale, pescuit. Deși UE găzduiește unele dintre mai importante porturi din lume, activitatea șantierei sale navale și pescuitul se confruntă cu mari dificultăți structurale.

8.2 De la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, șantierele navale europene s-au confruntat cu concurența din partea șantierei asiatice, fiind silit să se restructureze și să se specializeze. Cu toate acestea, anumite șantiere se confruntă cu dificultăți grave – de exemplu, șantierele poloneze din Gdansk, Gdynia și Szczecin. Această situație necesită un efort considerabil de recalificare și de formare pentru salariați, și aceasta nu numai în Polonia.

8.3 Europa a dezvoltat și una dintre cele mai mari industrii mondiale în domeniul navigației de agrement. Înainte de criză, acest sector cuprindea mai mult de 37 000 de întreprinderi și număra mai mult de 270 000 de angajați. Activitatea sa a fost grav afectată. Și în acest caz, trebuie să se facă față situației dificile a salariaților. În acest sector, recalificarea și formarea salariaților reprezintă o necesitate absolută, precum și menținerea în viață a acestui sector de mare valoare al industriei europene.

8.4 Așa cum s-a explicat anterior, epuizarea stocurilor de pește, interzicerea anumitor metode de pescuit în UE (dar nu neapărat și în țări din afara Europei) și pescuitul excesiv au avut drept rezultat o politică europeană privind pescuitul care creează multe greutăți pentru acest sector, confruntat cu necesitatea unei politici de reciclare și de formare.

8.5 Acvacultura este o activitate nouă, al cărei scop este satisfacerea cererii din ce în ce mai mari de specii piscicole, pentru consum. Nu trebuie ascuns faptul că este vorba de o cu totul altă meserie decât pescuitul, asemănătoare cu agricultura. În plus, această activitate presupune măsuri pe plan sanitar și de protecție a mediului.

8.6 Dezvoltarea durabilă a zonelor de coastă necesită menținerea activităților asociate cu această poziție geografică. Menținerea unei agriculturi care respectă mediul natural litoral este un factor care favorizează aceste activități. În schimb, turismul nu poate constitui răspunsul la toate problemele legate de recalificare, cu atât mai mult cu cât anumite proiecte de infrastructuri turistice pot dăuna spațiilor încă verzi care se mai găsesc pe litoral. UE trebuie să acorde o atenție deosebită consecințelor economice și sociale ale politicilor pe care le aplică în acest mediu economic specific și fragil.

9. Sensibilizarea cu privire la mediul marin

9.1 40 % din populația europeană este concentrată pe cei 136 000 km de litoral, care atrag și cea mai mare parte a fluxurilor turistice. Mediul marin – bogat, însă fragilizat din cauza acestei densități umane ridicate – trebuie să fie mai bine cunoscut. Crearea unui program de sensibilizare a publicului cu privire la mediul marin, adaptat la fiecare configurație maritimă, corespunzând, de exemplu, regiunilor sau subregiunilor definite în contextul aplicării strategiei pentru mediul marin, și cel puțin pentru cele cinci mări sau oceane care mărginesc UE (Marea Baltică, Marea Nordului, Oceanul Atlantic, Marea Mediterană, Marea Neagră) ar permite o mai bună înțelegere și o mai bună justificare a măsurilor de protecție a mediului marin, în scopul combaterii poluării, a pescuitului excesiv sau a deteriorării țărmurilor prin construcții artificiale. Astfel, este extrem de important să se încurajeze furnizarea unor informații de mai bună calitate care să vizeze în mod specific școlile și autoritățile însărcinate cu gestionarea litoralului.

10. Schimbările climatice la nivel global și creșterea nivelului mării

10.1 Încălzirea globală va duce, pe de o parte, la creșterea generalizată a nivelului mării, iar pe de altă parte, la creșterea frecvenței fenomenelor climatice excepționale și violente (furtuni, uragane, tornade etc.). În consecință, așa cum se observă deja în anumite țări, coastele se vor eroda, plajele vor dispărea, iar structurile de protecție a coastelor vor trebui consolidate. Această problemă va afecta într-un mod foarte diferit țările sau regiunile europene, și în general toate zonele urbanizate de pe coastă, printre care se numără în primul rând infrastructurile portuare și balneare. Anumite state membre au lansat deja acțiuni de mare

ampliare, cum ar fi planul Delta, adoptat în Olanda după inundațiile catastrofice din 1953 sau operațiunea Moise în Italia, care vizează salvarea Veneției. Trebuie avută în vedere elaborarea unor orientări la nivel comunitar pentru a sprijini cât mai bine aceste schimbări anunțate și ireversibile, ținând seama, în același timp, de interesele economice și de cele de mediu.

10.2 Pentru a face față schimbărilor climatice și consecințelor acestora, UE nu trebuie să se limiteze la măsuri de prevenire, ci ar trebui să lanseze un program masiv de cercetare și de dezvoltare cu statele membre, conform principiului de cooperare între centrele de cercetare și de punere în comun a rezultatelor. O astfel de inițiativă ar demonstra utilitatea și chiar necesitatea unei strânse cooperări europene în acest domeniu.

Bruxelles, 20 ianuarie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

III

(Acte pregătitoare)

COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

A 459-A SESIUNE PLENARĂ DIN 20 ȘI 21 IANUARIE 2010

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind normele comune de alocare a sloturilor orare pe aeroporturile comunitare (versiune codificată)

COM(2009) 634 final – 2009/0176 (COD)

(2010/C 339/03)

La 21 decembrie 2009, în conformitate cu articolul 100 alineatul (2) din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de regulament al Parlamentului european și al Consiliului privind normele comune de alocare a sloturilor orare pe aeroporturile comunitare (versiune codificată)

COM(2009) 634 final – 2009/0176 (COD).

Întrucât, în opinia sa, conținutul propunerii este pe deplin satisfăcător și nu face obiectul niciunei observații din partea sa, în cea de-a 459-a sesiune plenară din 20 și 21 ianuarie 2010 (ședința din 20 ianuarie 2010), Comitetul a hotărât să emită un aviz favorabil cu privire la textul propus, cu 185 de voturi pentru și 6 abțineri.

Bruxelles, 20 ianuarie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind Programul european de observare a Pământului (GMES) și exploatarea sa inițială (2011-2013)

COM(2009) 223 final – 2009/0070 (COD)

(2010/C 339/04)

Raportor: **dl VAN IERSEL**

La 30 iunie 2009, în conformitate cu articolul 157 alineatul (3) din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind programul european de observare a Pământului (GMES) și exploatarea sa inițială (2011-2013)

COM(2009) 223 final - 2009/0070 (COD).

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 5 ianuarie 2010.

În cea de-a 459-a sesiune plenară, care a avut loc la 20 și 21 ianuarie 2010 (ședința din 20 ianuarie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 184 de voturi pentru, 2 voturi împotrivă și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 CESE salută Regulamentul privind Programul european de observare a Pământului și operațiunile sale inițiale, care constituie o etapă strategică importantă în cadrul stabilirii unui nou cadru pentru dezvoltarea unei politici spațiale europene mature.

1.2 CESE consideră că acest cadru va permite obținerea de beneficii substanțiale prin punerea în aplicare a politicilor existente, elaborarea de noi politici, intensificarea furnizării de servicii inteligente și adaptate în Europa și în afara ei, precum și prin consolidarea poziției UE în negocierile internaționale.

1.3 Avantajele pentru societate și cetățeni vor fi considerabile, dat fiind că serviciile spațiale privesc un larg evantai de domenii importante, de exemplu schimbările climatice, serviciile de urgență, aspecte legate de mediu și sănătate (cum ar fi calitatea apei și a aerului din punctul de vedere al poluării), agricultura și silvicultura, diminuarea resurselor naturale, aspecte legate de gestionarea spațiului și o serie de aspecte legate de securitate și apărare.

1.4 Este indispensabilă o calitate superioară atât a componentelor spațiale, cât și a celor *in situ*, precum și a capacității acestora de a interacționa și de a crea sinergii. Serviciile spațiale vor completa serviciile terestre, aeriene și maritime ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Serviciile spațiale vor permite, de exemplu, un acces mai rapid la anumite informații pertinente, ceea ce va asigura o rezervă suplimentară de timp pentru luarea unor decizii și elaborarea de contramăsuri. În plus, acestea vor facilita interpretarea, la scară globală și regională, a evenimentelor și deficiențelor neprevăzute.

1.5 Agențiile europene și serviciile publice ale statelor membre constituie principalii destinatari ai serviciilor spațiale. De asemenea, de acestea va beneficia și sectorul privat. Gama de servicii utile oferite sectorului public și privat se va lărgi pe măsură ce se va dezvolta piața. Sectorul din aval, constituit în principal din IMM-uri, necesită atenție și fonduri speciale.

1.6 Guvernanța este de o importanță capitală. Elementele sale esențiale sunt:

- coordonarea și coerența, bazate pe recunoașterea *spațiului* ca temă comunitară integrată și pe angajamentul deplin al tuturor direcțiilor generale ale Comisiei și ale agențiilor europene implicate în politicile și activitățile spațiale;
- coordonarea dintre Comisie și un mare număr de entități publice din statele membre;
- cunoștințele operaționale de care dispune Comisia pentru a aborda sectorul din aval;
- condiții-cadru care să încurajeze investițiile private.

1.7 O interacțiune eficientă între serviciile spațiale și terestre va permite asigurarea continuă de date complete și valide. Accesul deplin și deschis la date este indispensabil pentru evitarea deficiențelor și stimularea sectorului din aval. Datele definite clar ca fiind sensibile pentru statele membre și Uniune trebuie protejate.

1.8 CESE ia notă de alocarea unui buget de 150 de milioane EUR, ca prim pas pentru promovarea acestor aplicații. Deși acest lucru se cuvine apreciat, trebuie menționate anumite chestiuni nerezolvate. Pentru ca sistemul să-și atingă efectiv obiectivele, sunt necesare continuarea negocierilor și clarificări privind o posibilă insuficiență a resurselor financiare, lansarea sateliților Santinela B în completarea sateliților Santinela A, precum și repartizarea bugetelor comunitare între diversele părți interesate.

1.9 Viitoarele servicii spațiale ating o gamă largă de domenii, care răspund nevoilor societății și cetățenilor. Prin urmare, CESE recomandă cu fermitate adoptarea unei strategii comunitare pentru sensibilizarea opiniei publice cu privire la viitoarele avantaje ale observării Pământului și acordarea unei atenții speciale educării și formării experților tehnici din acest domeniu.

1.10 Observarea Pământului ar trebui să facă parte din Strategia de la Lisabona post-2010.

2. Politica spațială europeană

2.1 Rațiunile principale care stau la baza interesului sporit ce se cuvine acordat problematicii spațiului sunt de natură politică și economică. Schimbările climatice, obiectivele legate de mediu și spațiul cosmic, siguranța cetățenilor și asigurarea unei infrastructuri de apărare complementare determină necesitatea îmbunătățirii serviciilor spațiale operaționale.

2.2 Sunt necesare o politică spațială europeană și servicii autonome, ca urmare a creșterii activităților spațiale desfășurate la nivel global de un număr din ce în ce mai mare de parteneri și concurenți ⁽²⁾.

2.3 În urma publicării, în ultimii zece ani, a Cărții verzi și a Cărții albe ale Comisiei, precum și în urma încheierii, în 2003, a unui acord-cadru între Agenția Spațială Europeană (ASE) și Comisie, inițiative care s-au bucurat de apreciere, CESE și-a însușit pe deplin politicile menționate în documentele Consiliului comun pentru spațiu și ale Agenției Spațiale Europene (ASE) din aprilie-mai 2007 ⁽³⁾. În octombrie 2009, președintele Barroso a subliniat semnificația spațiului cosmic pentru un larg spectru de politici comunitare ⁽⁴⁾.

2.4 ASE a realizat o muncă impresionantă, desfășurată pe o lungă perioadă de timp. Pe lângă activități de cercetare, programele spațiale au facilitat dezvoltarea unor servicii operaționale, în cooperare cu întreprinderile private. Anul trecut, concluzia CESE

a fost că ASE a desfășurat o „politică industrială” încununată de succes. În contextul noii repartizări a sarcinilor între ASE și Comisie, aceasta din urmă a preluat întreaga responsabilitate a fazei operaționale a proiectelor.

2.5 CESE și-a exprimat deja speranța ca implicarea Comisiei în procesul de elaborare a politicilor și de finanțare să determine dezvoltarea activităților spațiale atât din sectorul public, cât și din cel privat.

2.6 În același spirit, Comisia propune Regulamentul privind GMES și faza inițială a punerii sale în aplicare (2011-2013) ca o etapă necesară pentru îndeplinirea condițiilor impuse de o politică spațială europeană matură.

2.7 GMES a suscitat un interes sporit și a determinat o intensificare a activității de programare de către agențiile europene și sectoarele public și privat din întreaga Europă.

2.8 În vederea asigurării unei exploatare eficiente a numeroaselor avantaje potențiale ale programului, CESE a salutat anul trecut crearea unui birou al GMES în cadrul DG Întreprinderi și Industrie, care să asigure coordonarea. Această programare este cât se poate de recomandabilă, dat fiind că sunt implicate mai multe direcții generale și al șaptelea Program-cadru.

2.9 De asemenea, îmbunătățirea coordonării la nivel european, precum și între Comisie și statele membre va fi benefică pentru adoptarea unor abordări integrate în statele membre, unde acestea deseori lipsesc. Totodată, această măsură poate determina o sensibilizare sporită și o îmbunătățire a imaginii spațiului în rândul cetățenilor, prin evidențierea legăturilor dintre acesta și anumite servicii destinate cetățenilor.

3. Regulamentul

3.1 Pe lângă activitățile de cercetare și dezvoltare din cadrul GMES, în cadrul cărora Comisia, ASE și statele membre sunt parteneri activi, Comisia se va concentra pe domenii în care intervenția comunitară poate constitui o valoare adăugată.

3.2 Regulamentul prevede servicii operaționale GMES pe scară mai largă. Fiind vorba de o nouă etapă într-un nou cadru, atât elaborarea programului – în special selectarea priorităților – cât și guvernanta au făcut obiectul unei largi consultări a tuturor părților interesate, a coordonatorilor GMES din statele membre, a utilizatorilor reali și potențiali, precum și a sectoarelor acestei industrii.

3.3 Regulamentul privind observarea Pământului stabilește un temei juridic pentru programul GMES și finanțarea UE pentru prima fază a punerii sale în aplicare (2011-2013), care se ridică la 107 milioane EUR din bugetul Comisiei. Totodată, cel de-al șaptelea Program-cadru prevede un buget suplimentar de 43 de milioane EUR, ridicând totalul la 150 de milioane EUR, până la încheierea unui acord privind un nou buget multianual pentru perioada 2013-2020 ⁽⁵⁾.

(2) În acest context, se cuvine să se acorde atenție rețelei globale de sisteme de observare a Pământului (GEOSS). Prin intermediul GMES, UE intenționează să joace un rol esențial în cadrul GEOSS.

(3) JO C 162, 25.6.2008, p. 24.

(4) Cuvântarea de deschidere rostită de președintele Comisiei la conferința privind „Proiectele Europei privind spațiul cosmic. Noi șanse pentru întreprinderile europene și societatea civilă”, Bruxelles, 15-16 octombrie 2009.

(5) Aceste sume se adaugă la bugetul de 1,4 miliarde EUR prevăzut în cel de-al șaptelea Program-cadru pentru proiecte spațiale.

3.4 Sunt prevăzute cinci domenii de acțiune. Pentru perioada 2011-2013, se va pune accentul pe serviciile de intervenție de urgență și serviciile de monitorizare a teritoriului ⁽⁶⁾.

3.5 Faza inițială a punerii în aplicare va fi gestionată de Comisie, în cadrul activităților generale ale GMES, care acoperă și activitățile de cercetare ale UE și pe cele ale partenerilor acestui program. Acest cadru trebuie disociat de punerea în aplicare din punct de vedere tehnic a componentei spațiale a GMES, care va fi încredințată ASE.

3.6 Pe lângă un acord general între părțile interesate, consultările au pus în evidență o nevoie majoră de date precise și valide.

3.6.1 Utilizatori extrem de diverși, precum comunitățile de cercetare, autoritățile publice de la nivel național și regional, precum și serviciile de securitate, au o nevoie vitală de date valide, uneori în condiții de extremă urgență.

3.6.2 Disponibilitatea continuă a unor date valide este o condiție indispensabilă pentru dezvoltarea în continuare, de către sectorul din aval, a piețelor europene din domeniul observării Pământului, care să favorizeze creșterea economică și crearea de locuri de muncă ⁽⁷⁾.

3.7 În ceea ce privește *subsidiaritatea*, se cuvine observat că, în urma unei evaluări globale, reiese cu claritate că serviciile care trebuie furnizate în virtutea acestui regulament necesită punerea în comun, la nivel european, a contribuțiilor statelor membre, creându-se astfel condițiile unor economii de scară și o punere în aplicare eficace a legislației UE în domeniul mediului ⁽⁸⁾.

4. Observații generale

4.1 CESE salută călduros operațiunile inițiale efectuate în conformitate cu Regulamentul privind observarea Pământului, care reprezintă un pas înainte strategic și care vin în completarea programelor de cercetare, a serviciilor și a altor operațiuni deja existente.

4.2 Prin lansarea GMES, Comisia și ASE au inițiat un program de exploatare operațională civilă a datelor obținute prin satelit, care, pe lângă aplicațiile meteorologice, are meritul de a oferi date unice la nivel mondial ca scară și adâncime de măsurare. Evoluția constantă și punerea în aplicare a acestui program vor permite industriei europene să se plaseze pe primul loc la nivel global.

4.3 O largă consultare cu toate părțile implicate și evaluarea impactului demonstrează existența unui larg consens asupra obiectivelor programului și a viitoarelor posibilități oferite de acesta. Mai multe studii specifice realizate ca răspuns la anumite cereri au pus în evidență efecte pozitive similare ale GMES și posibilități mai mari oferite actorilor din sectoarele public și privat ⁽⁹⁾.

⁽⁶⁾ Cf. articolul 3 din regulament.

⁽⁷⁾ Cf. articolul 8 din regulament.

⁽⁸⁾ Cf., de asemenea, articolul 4 alineatul (3) din regulament.

⁽⁹⁾ Cf., printre altele, „Socio-Economic Benefits Analysis of GMES” (*Analiza avantajelor socio-economice ale GMES*), PriceWaterhouseCooper, octombrie 2006, „EU Space Policy and its potential for EU industrial sector competitiveness” (*Politica spațială a UE și potențialul acesteia în ceea ce privește competitivitatea industriei europene*), studiu realizat pentru Parlamentul European, 2007 și „Study on the competitiveness of the GMES downstream sector” (*Studiu privind competitivitatea sectorului din aval al GMES*), Ecores and others, noiembrie 2008.

4.4 Efectele pozitive ale noilor acțiuni așteptate de un mare număr de părți interesate din sectoarele public și privat, precum și de către CESE, pot fi rezumate astfel:

- în plan strategic, GMES reflectă responsabilitățile crescânde ale UE, la nivel european și internațional, precum și impactul său durabil asupra afacerilor de la nivel european și global;
- informațiile spațiale adaptate și prompte vor ajuta Comisia, statele membre și regiunile să pună mai eficient în aplicare programele existente;
- se pot configura (noi) politici cu mai mare precizie;
- informațiile spațiale vor contribui substanțial la anumite operațiuni nespațiale, întrucât permit o cunoaștere de mare acuratețe și lărgirea colecției de date ⁽¹⁰⁾;
- noile informații vor constitui o valoare adăugată pentru agențiile europene precum Agenția Europeană de Mediu și Agenția Europeană de Apărare;
- vor apărea posibilități de dezvoltare pentru activitățile din aval din sectorul privat;
- se vor crea noi servicii, solicitate de autoritățile publice naționale și agenții, care vor aduce beneficii cetățenilor în domeniul protecției mediului și în cel al securității, permițând totodată realizarea de economii bazate pe soluții inteligente și vor constitui un factor de creștere economică;
- poziția UE se va putea sprijini pe cunoștințe mai extinse în negocierile internaționale privind chestiuni precum schimbările climatice și în acordurile privind o mai bună monitorizare;
- anumite servicii specifice, bazate pe informații adecvate, vor facilita punerea în aplicare a politicilor europene privind țările în curs de dezvoltare.

4.5 Se prevede un raport costuri-beneficii avantajos: o cifră de afaceri relativ modestă va genera avantaje substanțiale.

4.6 Perioada de punere în aplicare a programelor ASE este limitată la trei ani. Prin urmare, Consiliul ar trebui să formuleze angajamentele pe termen lung ale UE pentru perioada de după 2013. Continuitatea programelor operaționale constituie un element esențial. O planificare pe termen lung este o condiție determinantă pentru ca obiectivele și serviciile publice să beneficieze de avantajele observării Pământului. Aceasta constituie și o condiție de bază pentru a încuraja sectorul din aval să dezvolte serviciile.

⁽¹⁰⁾ De exemplu: TERRAFIRMA – serviciu de informare privind pericolele legate de mișcările solului, în special în zonele costiere sau seismice; PROMOTE – serviciu de informare cu privire la calitatea aerului; MY OCEAN – serviciu de supraveghere și de analize prospective ale oceanelor; SAFER – serviciu de intervenții de urgență.

4.7 În același context, este vital să se asigure, pentru toate părțile implicate, continuitatea și justetea datelor, precum și accesibilitatea deplină a acestora, în mod deschis.

4.8 Pentru asigurarea durabilității politicii spațiale, este indispensabilă sensibilizarea opiniei publice pe tot cuprinsul Europei. Se impune de urgență elaborarea unei strategii care să explice cu claritate viitoarele avantaje ale serviciilor spațiale pentru societate și cetățeni și care să asigure sprijinul public.

4.9 În același context, CESE subliniază necesitatea de a se acorda o atenție specială educației și formării de experți în acest domeniu.

5. Guvernanța

5.1 Dat fiind că operațiunile inițiale vor determina cadrul în care se vor extinde operațiunile într-o fază ulterioară, trebuie garantate de la bun început o gestionare și o guvernanță adecvate. Guvernanța privește în special aspectele menționate în cele ce urmează.

5.1.1 Din motive ușor de înțeles, spațiul a constituit multă vreme un domeniu politic izolat în cadrul UE, dar acum trebuie recunoscut ca o politică comunitară de sine stătătoare. Aceasta se va integra perfect în Strategia de la Lisabona post-2010 ⁽¹¹⁾.

5.2 Toate direcțiile generale ale Comisiei care participă la politicile spațiale ar trebui să își coordoneze în mod armonios activitățile pentru a evita suprapunerile și să prevadă acțiuni concertate când mai multe direcții sunt implicate în observarea Pământului.

5.3 Agențiile europene și unele direcții generale, respectiv cele din domeniile cercetării, mediului, agriculturii, justiției și afacerilor interne, sănătății și protecției consumatorilor, dezvoltării, comerțului și relațiilor externe trebuie implicate din două motive suplimentare:

- pentru a furniza informații exacte care să permită crearea serviciilor de sprijin prin satelit;
- pentru a beneficia de avantajele serviciilor oferite.

5.4 Abordările coordonate corespunzător la nivelul Comisiei vor permite și menținerea coerenței și interoperabilitatea Programului european de observare a Pământului și alte programe spațiale, precum cele din domeniul telecomunicațiilor și al transporturilor.

5.5 Este necesară o coordonare eficientă, având în vedere numărul mare de operatori naționali implicați în mod egal în strângerea de informații.

⁽¹¹⁾ Cf. nota de subsol 4.

5.6 Sateliții, stațiile de măsurare automată și internetul facilitează tot mai mult monitorizarea mediului în timp real. GMES poate constitui o contribuție de tipul „Near real-time information for decision-making” (Informații în timp quasi-real pentru luarea deciziilor), în vederea măsurării calității mediului în cadrul inițiativei „Dincolo de PIB” ⁽¹²⁾.

5.7 Creșterea numărului de sateliți necesită o gestionare atentă a tuturor activelor spațiale, pentru a evita coliziunile în spațiu, care ar provoca contaminarea și poluarea spațiului cu deșeuri.

6. Aspecte specifice

6.1 Observarea Pământului rămâne o piață relativ restrânsă în comparație cu piețele legate de spațiu în ansamblu. În 2005, veniturile la nivel global s-au ridicat la 1,3 miliarde EUR, din care 0,4 miliarde în Europa. Jumătate din aceste venituri au fost generate de aplicațiile meteorologice.

6.2 Sectorul din amonte al activității de observare a Pământului este predominant instituțional și depinde de finanțarea publică. Sateliții comerciali de observare puși în funcțiune au fost concepuți în cadrul parteneriatelor public-privat și sunt încă dependenți de finanțarea publică.

6.3 Datele sunt esențiale

6.3.1 CESE subliniază că accesul la date deplin și deschis este indispensabil stabilirii unei situații de egalitate între părțile publice și private și dezvoltării unui sector comercial încă slăbit.

6.3.2 Fluxul continuu de date furnizate este de o importanță capitală pentru a permite dezvoltarea unui sector viabil în aval. Orice incertitudine în această privință ar constitui un enorm recul pentru piață, întrucât ar da de înțeles că infrastructurile necesare nu răspund exigențelor.

6.3.3 Reacțiile sectorului industrial față de primele serii de sateliți operaționali pentru GMES – Santinela A – sunt clar pozitive ⁽¹³⁾. Cu toate acestea, este necesar să se acorde o atenție specială lanțului actual de descărcare a datelor spațiale, în vederea asigurării unor condiții optime.

6.3.4 „Santinelele B”, necesare înlocuirii „Santinelelor A”, care se apropie de sfârșitul ciclului lor de viață, sunt de asemenea esențiale pentru garantarea durabilității sistemului și pentru asigurarea continuității serviciilor în cazul defectării unui satelit. Finanțarea „Santinelelor B” rămâne nesigură și trebuie asigurată.

⁽¹²⁾ Cf. Comunicarea CE „Dincolo de PIB. Măsurarea progreselor într-o lume în schimbare”, COM(2009) 433 final.

⁽¹³⁾ Cf. „Industry Information Day on the GMES Sentinel Data Policy” (Ziua de informare pentru sectorul industrial privind politica în domeniul datelor referitoare la „Santinela” din cadrul GMES), Bruxelles, 11 septembrie 2009.

6.3.5 Pentru a asigura continuitatea serviciilor și dezvoltarea de noi servicii, este necesar ca, după consultare, sectorul din aval să fie informat cât mai rapid cu privire la viitorul mecanism de facturare a utilizării datelor.

6.4 Condiții financiare

6.4.1 Resursele financiare pentru operațiile inițiale din perioada 2011-2013 se ridică la 150 de milioane EUR, respectiv 43 de milioane în cadrul celui de-al șaptelea Program-cadru și 107 milioane din bugetul Comisiei. CESE solicită cu insistență clarificări privind mai multe aspecte nerezolvate.

6.4.2 Părțile interesate trebuie să aibă certitudinea că se vor aloca 107 milioane EUR ca fonduri sau credite. Trebuie precizate regulile de participare. Țările asociate trebuie considerate beneficiarii potențiali ai subvențiilor sau contractelor?

6.4.3 Date fiind rezultatele planificate, este puțin probabil ca suma de 150 de milioane EUR să fie suficientă. În primul rând, conform unei opinii larg răspândite, de exemplu la ASE și EADS, este indispensabilă acordarea unui credit suplimentar de 30 de milioane EUR în cadrul celui de-al șaptelea Program-cadru pentru ca instalațiile terestre să răspundă exigențelor. În al doilea rând, nu este clar cum se vor acoperi nevoile financiare ale anului 2013, chiar dacă resursele financiare ale bugetului comunitar 2013-2020 par a fi asigurate.

6.4.4 Al treilea aspect îngrijorător privește lansarea prevăzută a „Santinelelor B”, dat fiind că finanțarea nu este inclusă în buget, deci încă nerezolvată ⁽¹⁴⁾.

6.4.5 O altă provocare privește finanțarea serviciilor conexe din domeniul maritim, a celor privind atmosfera și securitatea, care ar trebui să fie stabilită în același moment cu finanțarea serviciilor terestre și de urgență. CESE ar dori să primească estimări privind finanțarea acestor servicii și nivelul de angajare al celui de-al șaptelea și celui de-al optulea Program-cadru, precum și al direcțiilor generale ale Comisiei, în special DG Mediu. O astfel de clarificare ar fi foarte importantă pentru sectorul din aval.

6.4.6 Cheltuielile financiare suplimentare necesare nu ar trebui să fie neapărat acoperite numai de bugetul UE. Se pot avea în vedere și alte surse, precum ASE sau contribuțiile naționale.

6.5 Sectorul din aval

6.5.1 În prezent, sectorul din aval al observării Pământului, aflat în curs de dezvoltare, este unul de mici dimensiuni și fragmentat, care, în 2006, număra 150 de întreprinderi, reprezentând aproximativ 3 000 de persoane. În același an, veniturile totale la nivel european se ridicau la 250-300 de milioane EUR. Veniturile din sectorul public se ridicau la aproximativ 150 de milioane EUR.

⁽¹⁴⁾ „Santinelele B” sunt în curs de proiectare de către ASE, dar costurile operaționale ar trebui acoperite de Comisie. Conform calculelor EADS, acestea se ridică la 165 de milioane EUR.

Clienții sunt în principal autorități și agenții publice. Profiturile sunt fluctuante. În SUA, sectorul industrial este de două, trei ori mai mare decât în Europa și prezintă o rată de creștere mai ridicată ⁽¹⁵⁾.

6.5.2 Este în curs de desfășurare un proces de grupare a activităților din aval.

6.5.3 Chiar dacă operațiile generate au o amploare limitată, relația de lungă durată dintre ASE și sectorul industrial, în ciuda limitării operațiunilor generate, a fost centrată pe expertiza ASE ca mediator de servicii. Aceasta a dat naștere unei politici industriale încununate de succes.

6.5.4 CESE solicită ca, dat fiind că responsabilitatea acestor aplicații va fi transferată de la ASE către Comisie, serviciile acesteia să ofere garanția unei expertize tehnice echivalente în acest domeniu.

6.5.5 Orientările generale ale viitorului program sunt clare, cu un puternic accent pe implicarea IMM-urilor, a căror creativitate, în opinia CESE, este de o importanță capitală. În acest context, CESE ar dori să atragă atenția asupra celor două aspecte menționate mai jos.

6.5.5.1 Bugetele pentru proiectele care depășesc 25 de milioane EUR necesită participarea unor întreprinderi de mari dimensiuni. ASE a solicitat în mod proactiv participarea IMM-urilor. Comisia trebuie să adopte aceeași atitudine.

6.5.5.2 În cadrul proiectelor mici, IMM-urile trebuie invitate să devină contractanți principali.

6.5.6 În cadrul proiectelor de cerere de ofertare privind bugetul de 150 de milioane pentru perioada 2011-2013, Comisia trebuie să identifice posibilele deficiențe provocate de autoritățile publice, care ar putea fi agravate de evaluările consultanților. În prezent, rolul sectorului public ca principal consumator de servicii suferă deseori de lipsă de claritate.

6.5.7 Având în vedere că GMES urmărește crearea unei industrii inovatoare în materie de geo-informare, programul trebuie să se adreseze tuturor actorilor din domeniu. Există tendința de a implica în principal sectoarele industriale care au deja legătură cu activitatea spațială. CESE insistă asupra faptului că, dacă se dorește un viitor durabil pentru GMES, este necesară participarea tuturor actorilor din sectorul geo-informării, fie că sunt sau nu legați de sectorul spațial.

6.5.8 CESE aprobă acordarea unui sprijin financiar proiectelor întreprinderilor private, pentru a compensa deficiențele pieței din acest sector strategic cu potențial ridicat.

6.5.9 În prezent, activitățile spațiale se concentrează într-o singură parte a UE. Având în vedere capacitățile actuale, poate și trebuie să fie încurajată dezvoltarea în continuare a sectorului din aval în noile state membre.

⁽¹⁵⁾ Pentru analize complete și detaliate, cf. studiile menționate la nota de subsol 9.

6.5.10 CESE consideră că diminuarea numărului de specialiști din acest domeniu constituie un motiv de îngrijorare. Tendința actuală trebuie inversată. Pentru a permite industriei să fructifice din plin posibilitățile oferite, trebuie îmbunătățite programele de educare și formare destinate atât potențialilor clienți publici, cât și sectorului tehnologiei înalte din aval.

6.6 Securitatea

6.6.1 Dacă ne amintim că, din motive de securitate națională, spațiul era abordat separat de către ASE, acordul CE-ASE din 2004 și rezoluția Consiliului din mai 2007 reprezintă o schimbare majoră. CESE salută atenția acordată utilizării datelor GMES și a informațiilor în beneficiul siguranței cetățenilor, precum și politicii de protecție a datelor care să garanteze o utilizare securizată a datelor potențial sensibile de către Comisie, agențiile europene și statele membre.

6.6.2 De asemenea, CESE salută consolidarea coordonării dintre GMES și Agenția Europeană de Apărare, care va permite să se stabilească legături între politica în materie de date și aplicațiile GMES, pe de o parte, și planificarea prevăzută a capacităților europene de securitate și viitoarele nevoi aferente, pe de altă parte.

6.6.3 CESE sprijină pe deplin abordarea prevăzută de *dublă utilizare* (civilă și militară), care combină utilizările în scopuri științifice și de securitate, ca foaie de parcurs strategică pentru GMES. O astfel de abordare este extrem de pertinentă pentru a face față provocărilor imediate, pe termen mediu și lung, prin îmbunătățirea capacităților europene în domenii precum supravegherea maritimă, controlul terestru și la frontiere, inclusiv controlul ⁽¹⁶⁾ asupra organizării migrației ilegale sau lupta împotriva contrabandei și a traficului de droguri și protecția infrastructurilor vitale, precum și combaterea proliferării armelor.

Bruxelles, 20 ianuarie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

⁽¹⁶⁾ În strânsă cooperare cu Agenția Frontex a UE pentru supravegherea transfrontalieră terestră.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind o metodă armonizată de clasificare și comunicare a reclamațiilor și cererilor de informații din partea consumatorilor

COM(2009) 346 final
(2010/C 339/05)

Raportor: **dl MULEWICZ**

La 7 iulie 2009, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind o metodă armonizată de clasificare și comunicare a reclamațiilor și cererilor de informații din partea consumatorilor

COM(2009) 346 final.

Secțiunea pentru piața unică, producție și consum, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 5 ianuarie 2010.

În cea de-a 459-a sesiune plenară, care a avut loc la 20 și 21 ianuarie 2010 (ședința din 20 ianuarie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 197 de voturi pentru și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

- 1.1 Propunerea Comisiei este salutăată și sprijinită.
- 1.2 Inițial și cel puțin pentru următorii câțiva ani, metoda propusă va trebui să se aplice în mod voluntar.
- 1.3 Cheltuielile organismelor care colectează reclamații vor trebui reduse la minimum. Sistemul ar trebui să se dovedească eficient din punct de vedere al costurilor.
- 1.4 Comitetul sprijină propunerea Comisiei de înregistrare a organizațiilor terțe cu un instrument de administrare a datelor. Acesta va permite acelor organizații terțe care nu dispun de sisteme sofisticate să adopte cu ușurință abordarea armonizată propusă.
- 1.5 La nivel sectorial, Comisia ar putea încuraja adoptarea metodei sale armonizate de clasificare și comunicare a reclamațiilor din partea consumatorilor de către fiecare organism responsabil pentru un anumit sector.

2. Introducere

2.1 La elaborarea tabloului de bord al piețelor de consum, Comisia utilizează cinci indicatori-cheie. Acest tablou de bord este o publicație anuală, în prezent la a doua ediție, care își propune

să identifice acele părți ale pieței interne care funcționează necorespunzător pentru consumatori. Unul dintre cei cinci indicatori-cheie este reprezentat de reclamațiile consumatorilor, adică de statisticile în această privință. Celelalte sunt prețurile, satisfacția, posibilitatea schimbării furnizorilor și siguranța. În consecință, statisticile privind reclamațiile consumatorilor trebuie considerate un instrument macroeconomic, și nu doar o analiză în sine.

2.2 Comisia propune în esență ca reclamațiile și solicitările consumatorilor să fie înregistrate pe tot cuprinsul UE pe o bază comună și armonizată, cu folosirea acelorași descriptori, astfel încât să fie creată repede o bază de date paneuropeană, deținută de DG SANCO a Comisiei. Comisia va finanța și va întreține baza de date și echipamentul IT necesar stocării și procesării datelor. Comisia prezintă un model, adică o grilă comună de clasificare și transmitere a reclamațiilor consumatorilor.

2.3 Amănuntele referitoare la reclamațiile și solicitările consumatorilor care vor fi introduse în baza de date nu vor include reclamațiile și solicitările adresate direct comercianților, ci numai pe acelea colectate de organizațiile terțe cărora li s-au adresat consumatorii, cum ar fi agențiile guvernamentale, autoritățile de reglementare, organizațiile consumatorilor și alte entități, ca de exemplu avocatul poporului sau organismele de autoreglementare. Adoptarea unei baze comune de înregistrare se va face în mod voluntar de către toate organizațiile implicate, deși se așteaptă ca organismele finanțate de guvernele naționale să o adopte cât de repede posibil, în condițiile în care dispun de resursele necesare. Comisia va sprijini organizațiile mici de protecție a consumatorilor, care nu au posibilitatea de a adopta metoda armonizată, cu software și know-how.

2.4 Comisia a întreprins deja ample consultări în vederea dezvoltării acestei propuneri, făcând apel inclusiv la un grup de experți.

2.5 Baza de date va fi utilizată în elaborarea viitoarelor ediții ale tabloului de bord, ea urmând de asemenea a fi făcută publică, pentru a putea fi consultată de organizații și de persoanele private.

2.6 Propunerea are un singur obiectiv principal, și anume de a permite utilizarea datelor referitoare la reclamațiile și solicitările consumatorilor drept indicator-cheie privind funcționarea pieței interne, și prin urmare de a accelera intervenția anumitor politici în caz de disfuncționalitate a piețelor. Aceste intervenții, la nivel național sau comunitar, ar putea consta în direcționarea măsurilor de aplicare a legislației înspre sectoarele de interes sau, dacă e cazul, în măsuri legislative.

2.7 Scopul propunerii nu este de a verifica:

- i. dacă reclamațiile sunt luate efectiv în considerare sau rezolvate
- ii. și nici dacă acestea sunt justificate.

2.8 Se intenționează ca baza de date să rămână în principiu anonimă. Astfel, nu vor fi transmise detalii referitoare la consumatorii care au formulat reclamații și nici unele privitoare la comerțanții ce fac obiectul reclamațiilor.

2.9 Metoda comună armonizată propusă constă în trei secțiuni în care sunt înregistrate informațiile:

- a) informații generale,
- b) informații sectoriale și
- c) informații privind tipul de reclamație.

2.10 În cadrul secțiunilor 2 și 3 există subcategoriile, intitulate „rubrici” sau „niveluri”. Unele dintre informațiile privind reclamațiile sunt „recomandate”, în vreme ce restul sunt „facultative”. În ceea ce privește solicitările consumatorilor, acestea sunt toate considerate „facultative”. Distincția între „recomandat” și „facultativ” urmărește:

- a) să permită transmiterea de către organizații a datelor armonizate la nivel de bază (prin adoptarea tuturor rubricilor „recomandate”);
- b) să încurajeze adoptarea de cât mai multe organizații a unui număr cât mai mare posibil de rubrici și niveluri „facultative”.

2.11 Propunerea este prezentată în două documente, ambele din 7 iulie 2009:

- (i) Comunicarea Comisiei [COM (2009) 346 final];

- (ii) un proiect de document de lucru al serviciilor Comisiei, care prezintă propunerile de rubrici și nivelurile de clasificare a reclamațiilor [SEC (2009) 949].

Proiectul de recomandare a Comisiei nu are o formă finală, textul putând fi modificat în cursul primului semestru din 2010. Totuși, concepția și ideile esențiale ale documentului vor rămâne aceleași.

3. Observații generale

3.1 Mai jos sunt formulate câteva propuneri suplimentare.

3.1.1 Costurile adoptării metodei vor fi diferite de la o organizație la alta, rămânând totuși substanțiale pentru multe dintre ele. Resursele disponibile vor varia și ele de la un stat la altul, precum și în fiecare dintre acestea. În prezent există deosebiri semnificative între metodele de înregistrare a reclamațiilor de către organisme naționale din diverse state membre (fără a mai vorbi de alte organizații). Unele au sisteme mai puțin sofisticate decât cel propus, în vreme ce altele dispun de sisteme mai sofisticate, la care nu vor, evident, să renunțe. În general, acestea din urmă vor trebui să suporte cheltuieli mai mari pentru a se conforma metodei armonizate. Nicio organizație locală de colectare a reclamațiilor nu trebuie să beneficieze în mod preferențial de asistența tehnică sau financiară oferită de Comisie.

3.1.2 Fiecare rubrică suplimentară implică un „cost”, sub două aspecte. În primul rând este nevoie de timp (și deci de bani) pentru ca cel ce primește reclamația să preia fiecare informație de la reclamant și să o înregistreze. În al doilea rând, cu cât sunt solicitate mai multe date de la consumatori, cu atât este mai puțin probabil ca aceștia să meargă până la capăt cu înregistrarea reclamației.

3.1.3 Metoda armonizată care va fi folosită va trebui să fie compatibilă cu un număr cât mai mare posibil de sisteme utilizate în prezent de organismele naționale. Organismelor care adoptă o astfel de metodă, indiferent de forma ei finală, trebuie să li se ofere instrucțiuni și orientări clare, în vederea asigurării unei modalități uniforme de înregistrare a reclamațiilor și solicitărilor.

3.1.4 Numărul de rubrici „recomandate” va trebui să fie cât mai mic, aceasta urmând să faciliteze în primii ani adoptarea la un nivel de bază a metodei de către organizații.

3.1.5 Propunerea pare să corespundă obiectivelor stabilite. Rubricile „recomandate” vor putea fi cu siguranță completate fără prea multă greutate de majoritatea organizațiilor terțe. Aceste rubrici vor furniza probabil o serie utilă de informații de pe tot cuprinsul Europei. Calitatea și utilitatea bazei de date se va îmbunătăți ulterior, pe măsură ce organizațiile terțe vor adopta și vor completa rubrici și niveluri „facultative”.

3.1.6 La nivel sectorial, Comisia ar putea încuraja adoptarea metodei sale armonizate de clasificare și comunicare a reclamațiilor din partea consumatorilor de către fiecare organism responsabil pentru un anumit sector. De exemplu, rețeaua FIN-NET ar putea accelera procedura în cazul serviciilor financiare, inclusiv în cazul societăților de asigurare, neavând decât de câștigat de pe urma unei metode armonizate de tratare a reclamațiilor din partea consumatorilor. Rețeaua îi ajută pe aceștia din urmă, facilitându-le accesul la procedurile de soluționare extrajudiciară a litigiilor cu caracter transfrontalier. Dacă un consumator dintr-o anumită țară se află în litigiu cu un furnizor de servicii financiare dintr-o altă țară, membrii FIN-NET îl pun pe consumator la curent cu procedura relevantă de soluționare extrajudiciară a litigiului și îi oferă informațiile de care are nevoie în această privință. O metodă comună de clasificare și înregistrare a reclamațiilor din partea consumatorilor ar reprezenta un mare pas înainte în direcția creșterii eficienței acestui sistem.

3.2 Vor exista în continuare diferențe în materie de calitate și de arie de acoperire a datelor transmise de diversele state membre, lucru de care se va ține seama în analiza datelor din fiecare ediție anuală a tabloului de bord. Astfel de diferențe nu vor fi probabil eliminate niciodată. Cu toate acestea, este de așteptat ca o metodă armonizată de comunicare să reducă aceste diferențe în câțiva ani.

3.3 Propunerea încurajează organismele vizate să comunice toate microdatele primite în cazul fiecărei plângeri individuale. În propunere (la punctul 33 din Comunicarea Comisiei) se sugerează ca una din rubricile facultative să fie „numele comerciantului”. Nu ar trebui să se propună, nici măcar pe baze opționale, comunicarea numelui sau identității vreunui comerciant. Comitetul salută așadar și se declară perfect de acord cu afirmația Comisiei de la punctul 39, conform căreia „Comisia nu dorește să primească sau să facă publice datele privind numele sau datele care permit identificarea comercianților în cauză”. Prin urmare, rubrica „numele comerciantului” ar trebui eliminată din lista rubricilor de completat.

3.4 Una dintre rubricile Secțiunii informații generale (numărul 67) este „vânzarea la domiciliu” (*doorstep selling*). Pentru a se asigura conformitatea cu propunerea de directivă privind drepturile consumatorului, termenul folosit ar trebui să fie „vânzarea în afara sediului” (*off-premises selling*).

3.5 În Secțiunea informații sectoriale (Secțiunea 2), sunt incluse rubricile referitoare la muzee, școli, spitale, biblioteci, servicii poștale. Multe dintre aceste servicii sunt prestate de administrațiile publice. De exemplu, pot exista școli finanțate din fonduri private, dar mult mai multe sunt finanțate de stat. Obiectivul propunerii este furnizarea de informații privind funcționarea pieței interne, astfel încât politicile specifice să poată interveni mai prompt în cazul unor disfuncționalități ale piețelor. Nu se urmărește obținerea de informații în privința prestației administrației publice. Este așadar necesară sau pertinentă comunicarea reclamațiilor atunci când furnizorul este guvernul? Un posibil rezultat ar fi creșterea mult mai rapidă a numărului de reclamații în cazul unui anumit serviciu (de exemplu transportul feroviar) în acele țări în care acesta este furnizat de stat, în comparație cu țările în care el este asigurat de companii private.

3.6 Un aspect important al propunerii este faptul că baza de date va furniza informații statistice mai bune, care vor fi utilizate în analiza publicată anual în tabloul de bord. Informațiile utilizate trebuie să fie actuale. Toate informațiile din fiecare ediție trebuie să facă referință, dacă nu exact, măcar aproximativ, la aceeași perioadă de timp. Cititorului ar trebui să-i fie ușor să identifice perioada acoperită de statisticile prezentate în edițiile tabloului de bord.

Prin urmare:

- a) informațiile ar trebui comunicate anual de către terți;
- b) ar trebui stabilită o perioadă anuală (probabil nu mai mare de 6 săptămâni) în care să se facă aceste comunicări, cu o dată limită precisă; în lipsa unei astfel de perioade de comunicare, ar trebui să existe măcar un termen final anual pentru comunicări;
- c) perioada anuală sau termenul de comunicare ar trebui fixate în funcție de elaborarea tabloului de bord;
- d) fiecare ediție anuală a tabloului de bord ar trebui să includă în titlu anul apariției (de exemplu „Tablou de bord pe 2011”), nu doar numărul ediției („Ediția a doua”);
- e) fiecare ediție ar trebui să indice perioada în care au fost colectate datele pe care le conține.

3.7 CESE are serioase rezerve în privința colectării datelor. Vor exista, inevitabil, diferențe considerabile sub aspectul exhaustivității și acurateței datelor comunicate de diferitele organizații din diferite state membre. Și sistemele de transmitere variază de la un stat membru la altul. O organizație care primește o reclamație pe care o retransmite altei organizații, mai în măsură să o trateze, poate sau nu să șteargă reclamația din propria bază de date. În cazul în care nu o face, dacă ambele organizații comunică date Comisiei, reclamația va fi înregistrată de două ori. La momentul publicării datelor, inclusiv prin intermediul tabloului de bord, Comisia ar trebui să precizeze că există anumite limite sub aspectul exhaustivității și acurateței datelor, precum și riscul dublei raportări și al verificării insuficiente. În cele din urmă, datele vor trebui colectate și verificate la nivel național de către o singură organizație.

3.8 Propunerea va permite o mai bună informare și înțelegere a modului de funcționare a pieței interne, precum și a disfuncționalităților acesteia din punctul de vedere al consumatorilor. Este însă la fel de important să se cunoască disfuncționalitățile pieței din punctul de vedere al întreprinderilor, de exemplu sub aspectul produselor contrafăcute și al furtului industrial de proprietate intelectuală. Aceste informații nu vor proveni probabil din reclamațiile consumatorilor, dar trebuie de asemenea să fie luate în considerare. Ar trebui așadar ca în cadrul Comisiei să fie create mecanisme eficiente de analizare a gradului în care piața internă prezintă disfuncționalități ce afectează activitatea întreprinderilor.

3.9 CESE recunoaște faptul că reclamațiile pot oferi un indiciu foarte bun în vederea identificării problemelor cu care se confruntă consumatorii. Cu toate acestea, nivelul de satisfacție al consumatorilor nu poate fi măsurat doar cu ajutorul datelor oferite de reclamațiile acestora. Decizia finală a consumatorului, de a formula o reclamație sau nu, este influențată de diverși factori, cum ar fi motivația reclamantului, comportamentul proactiv al societății comerciale, o analiză costuri-beneficii, mai ales în

cazul pierderilor financiare neînsemnate, presiunea socială, gradul de accesibilitate al organismelor responsabile cu înregistrarea reclamațiilor, ecourile în media, etc. În plus, chiar tabloul de bord al piețelor de consum utilizează cinci indicatori – reclamațiile, prețurile, satisfacția consumatorilor, schimbarea furnizorilor și siguranța. În scopul identificării disfuncționalităților piețelor de consum, toți acești indicatori ar trebui examinați mai în detaliu.

Bruxelles, 20 ianuarie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivelor 2006/48/CE și 2006/49/CE în ceea ce privește cerințele de capital pentru portofoliul de tranzacționare și rescuritizare, precum și procesul de supraveghere a politicilor de remunerare

COM(2009) 362 final – 2009/0099 (COD)
(2010/C 339/06)

Raportor general: **dl MORGAN**

La 10 septembrie 2009, în conformitate cu articolul 47 alineatul (2) din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului de modificare a Directivelor 2006/48/CE și 2006/49/CE în ceea ce privește cerințele de capital pentru portofoliul de tranzacționare și rescuritizare, precum și procesul de supraveghere a politicilor de remunerare

COM(2009) 362 final – 2009/0099 (COD).

La 29 septembrie 2009, Biroul Comitetului a însărcinat Secțiunea pentru piața unică, producție și consum cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European, în conformitate cu articolul 57 din Regulamentul de procedură, l-a numit pe dl MORGAN raportor general în cadrul celei de-a 459-a sesiuni plenare din 20 și 21 ianuarie 2010 (ședința din 20 ianuarie) și a adoptat prezentul aviz cu 162 de voturi pentru, 4 voturi împotriva și 18 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Contextul propunerii de directivă, numită în continuare „directiva”, este constituit din concluziile și recomandările raportului Grupului de Larosière. CESE și-a prezentat deja avizul privind raportul și se declară în mare măsură favorabil acestuia ⁽¹⁾. Directiva a fost pregătită în contextul cadrului internațional Basel II privind rata de adecvare a capitalului băncilor. Textul a fost modificat de Consiliul ECOFIN în urma întâlnirii G20 de la Pittsburgh. CESE susține principalele idei ale directivei care va modifica Directiva 2006/48/CE privind inițierea și exercitarea activității instituțiilor de credit și Directiva 2006/49/CE privind rata de adecvare a capitalului întreprinderilor de investiții și al instituțiilor de credit.

1.2 Prezentul aviz explică rolul major jucat de bănci în criza financiară și motivele pentru care reglementările și supravegherea nu au funcționat. În opinia CESE, directiva va aborda multe dintre eșecurile la nivel de reglementare și va contribui la corectarea principalelor deficiențe în funcționarea și guvernarea băncilor. Singure, aceste reglementări nu vor schimba atitudinea egocentrică a băncilor, care a fost un factor major în această criză. Interesele actorilor din sectorul bancar trebuie să fie recunoscute, iar responsabilitatea socială a marilor instituții bancare trebuie să devină o preocupare centrală și nu una periferică.

1.3 Principalii factori care au provocat criza au fost:

— acordarea de credite de către instituțiile de credit unor clienți care nu ofereau garanții;

— în multe cazuri, remunerare și sisteme de stimulare necorespunzătoare pentru personalul instituțiilor de credit răspunzător de serviciile financiare pentru persoanele particulare;

— crearea de către bănci a titlurilor de valoare fără diligența necesară;

— achiziționarea acestor titluri de către bănci fără a se da dovadă de diligența necesară;

— rezervele de capital inadecvate, în special în cadrul portofoliilor de tranzacționare ale băncilor;

— crearea de vehicule extrabilanțiere care nu au fost suficient finanțate;

— stimulentele iraționale și structurile de remunerare necorespunzătoare care au dus la planuri pe termen scurt și la asumarea unui risc excesiv;

— natura prociclică a reglementărilor;

— eșecurile sistematice în gestionarea riscului cu privire la calitatea titlurilor de valoare deținute, adecvarea rezervelor de capital și impactul sistemelor de remunerare variabile asupra riscului total de la nivelul instituțional;

⁽¹⁾ JO C 318, 23.12.2009, p. 57.

- o lipsă de transparență în activitatea bancară, care a împiedicat creditorii, debitorii, partenerii contractuali, investitorii, analiștii și chiar și directorii independenți să acționeze așa cum ar fi fost de așteptat pe piețele financiare;
- supraveghere macroprudențială și coordonare internațională insuficiente.

1.4 CESE își exprimă satisfacția cu privire la eforturile întreprinse în prezent de către Comisie pentru a-și defini propunerile privind remunerarea și cerințele de capital, în conformitate cu indicațiile Consiliului pentru Stabilitate Financiară (FSB) și ale Comitetului Basel. Sectorul bancar este un sector de importanță economică fundamentală pentru UE, dar în același timp este un sector potențial mobil. Pentru a nu afecta sectorul financiar din UE printr-un arbitraj de reglementare, este esențial să se găsească soluții globale, fiind poate necesar ca UE să preia rolul de conducere propunând aceste soluții. Este normal să se întâmple astfel. UE nu își poate permite să adopte reglementări care se deosebesc în mare măsură de practicile din alte părți.

1.5 CESE sprijină principiile esențiale propuse pentru definirea și punerea în aplicare a politicilor de remunerare. În cazul în care unele dintre aceste principii ar fi fost puse în aplicare înainte de criză, ar fi fost evitate multe plăți scandaloase și penibile.

1.6 În majoritatea sectoarelor industriale, valoarea absolută a bonusurilor pentru persoanele din conducere este definită ca un procentaj maxim din salariu. CESE consideră că băncile ar trebui să aplice concepte similare sistemelor lor de remunerare variabile, întrucât nimic din rolul băncilor nu justifică aplicarea unor sisteme de remunerare nelimitate. În acest context, CESE salută solicitarea adresată principalelor instituții de credit și societăți de investiții (ICSI) de a crea comitete de remunerare.

1.7 CESE recunoaște că prezenta directivă vizează mai curând structura remunerărilor decât valoarea acestora. Cu toate acestea, CESE ține să-și exprime îngrijorarea față de valoarea acestora. CESE se așteaptă ca atât efectele noilor cerințe de capital, cât și cele ale analizei prudențiale a politicilor și planurilor de remunerare să limiteze împreună remunerările variabile excesive din trecut. CESE recunoaște că UE nu este competentă în ceea ce privește nivelul remunerărilor propriu-zise.

1.8 CESE constată cu satisfacție că dispozițiile privind remunerarea nu aduc prejudicii dispozițiilor articolului 137 alineatul (5) din tratat, principiilor generale ale contractelor naționale și legislației muncii, precum și, acolo unde este cazul, drepturilor partenerilor sociali în negocierile colective.

1.9 CESE susține pe deplin cerințele de capital sporite descrise în detaliu în prezenta directivă. Acestea vizează în special:

- dispozițiile de consolidare a cerințelor de capital referitoare la activele pe care băncile le dețin în portofoliul de tranzacționare pentru a le revinde pe termen scurt;

- cerințele de capital actualizate cu privire la securitizările complexe, atât în portofoliul bancar, cât și în portofoliul de tranzacționare.

1.10 Comitetul constată că propunerea nu mai prevede un proces de supraveghere consolidat pentru rescurtizările deosebit de complexe. Cu toate acestea, CESE s-ar aștepta ca supraveghetorii să fie fermi în această privință și constată că aceștia dispun în continuare de o gamă întreagă de măsuri de corectare.

1.11 Perspectiva CESE este influențată de faptele care au ieșit la iveală ⁽²⁾ în urma investigațiilor SEC privind prăbușirea valorii titlurilor garantate prin ipotecă deținute de persoane fizice, a obligațiilor garantate cu creanțe și a altor active de acest gen. Agențiile de rating al creditelor (ARC) au contribuit la crearea iresponsabilă a acestor „active toxice”, care au costat țările dezvoltate miliarde de dolari. Băncile de investiții sunt vinovate de ajutarea și încurajarea ARC-urilor în timp ce majoritatea băncilor nu au înțeles riscurile inerente care rezultă din deținerea acestor titluri. Așa cum a observat Grupul de Larosière, „este esențial ca aceste modificări normative (privind ARC) să fie însoțite de sporirea diligenței și a discernământului investitorilor, precum și de o monitorizare mai atentă”. CESE a susținut această recomandare în Avizul său privind ARC, iar acum susține propunerea de directivă, deoarece aceasta solicită băncilor și supraveghetorilor să acționeze în consecință.

1.12 Punctul 4 al Anexei I a directivei prezintă un set nou și extins de cerințe privind publicarea de informații. CESE susține aceste cerințe. Dacă acestea ar fi fost puse în aplicare înainte de criză, multe dintre problemele care au urmat ar fi putut fi evitate. În Anexa II, accentul pus pe lichidități și pe riscul de eveniment este, de asemenea, oportun. Fără a dispune de o analiză tehnică a dispozițiilor, CESE a primit asigurări din partea Comisiei că, prin aceste măsuri, se va evita criza de lichidități pe piață aflată în centrul crizei sistemului bancar.

1.13 CESE înțelege că se intenționează abordarea chestiunilor legate de lichidități la nivelul întreprinderilor în viitoarea Directivă privind cerințele de capital (DCC4). În urma crizei, aceasta reprezintă o cerință fundamentală.

1.14 CESE constată că deși propunerea de directivă nu abordează chestiunea vehiculelor extrabilanțiere (SPV, *special purpose trading vehicles*), aceasta a fost, de fapt, abordată în Directiva Comisiei 2009/83/CE publicată în iulie 2009. Articolul 95 din Directiva privind cerințele de capital stipulează deja că o bancă trebuie să calculeze cerințele de capital pentru activele pe care le creează dacă nu se realizează un „transfer semnificativ al riscului”. Directiva din iulie oferă o interpretare mai strictă a acestei dispoziții în două moduri importante. Dacă această clarificare ar fi fost făcută înainte de criză, contribuția SVP-urilor la criză ar fi fost redusă substanțial.

(2) JO C 277, 17.11.2009, p. 117.

1.15 CESE este preocupat de faptul că vânzarea de credite neadaptate consumatorilor a jucat un rol important în evoluția crizei. Comunicarea „Pachete de produse de investiții cu amănuntul” (PPIA) ⁽³⁾ pare, într-adevăr, să abordeze problema prin faptul că urmărește să reglementeze condițiile de vânzare și, în special, controlul conflictului de interese care apare în acest proces. Aceasta se bazează pe condițiile impuse de Directiva privind piețele instrumentelor financiare (2004)/39/CE.

1.16 Publicarea de informații este esențială pentru restabilirea piețelor financiare. CESE salută faptul că nivelul propus pentru publicarea de informații și accesul acordat părților interesate sunt suficiente pentru ca acestea să obțină informațiile de care au nevoie pentru a face afaceri cu o instituție. Publicarea de informații cerută în propunerea de directivă trebuie să fie înțeleasă în contextul articolului 147 din CRD 2006/48/CE.

1.17 În noiembrie 2009, șefii grupului HSBC și ai Standard Chartered Bank s-au declarat îngrijorați de faptul că cerințele de capital propuse de organele de reglementare sunt excesive și dăunătoare și vor împiedica atât redresarea, cât și dezvoltarea. Un astfel de punct de vedere e de înțeles din partea băncilor, însă acestea nu sunt bănci obișnuite. Niciuna dintre ele nu primește sprijin guvernamental. Membrii din conducerea Standard Chartered au contribuit de fapt la conceperea sistemelor de sprijin bancar din Regatul Unit. CESE îndeamnă Comisia să se asigure că cerințele de capital propuse, temperate de diligența necesară și de un control adecvat al riscurilor, sunt proporționale riscului.

1.18 CESE consideră că ar trebuie efectuată o analiză de către Comisie pentru a se înțelege impactul proiectului de directivă supus analizei nu doar asupra activelor băncilor, ci și asupra creșterii economice, creării de locuri de muncă și a redresării în general.

2. Introducere

2.1 O scurtă explicație a crizei din sistemul bancar va plasa directiva în contextul potrivit. Alte perspective privind criza sistemului bancar sunt prezentate în raportul Lordului Turner, președintele Autorității Serviciilor Financiare din Regatul Unit ⁽⁴⁾.

2.2 Afacerile bancare pentru persoane fizice implică acordarea de împrumuturi pe termen lung pe baza unor depozite pe termen scurt. Aceasta se numește transformarea scadenței și este o activitate riscantă. Dacă toți depunătorii ar decide să-și retragă banii,

banca n-ar mai avea suficiente active lichide. În mod similar, dacă debitorii nu și-ar plăti datoriile, capitalul băncii s-ar reduce, existând riscul insolvenței. Pentru a se proteja împotriva acestui lucru, băncile care prestează servicii pentru persoanele fizice își păstrează rezervele de active lichide în bilanț și încheie acorduri de sprijin cu alte bănci, în timp ce banca centrală poate fi împrumutător în ultimă instanță. Reglementările bancare definesc valoarea capitalului pe care o bancă trebuie să-l mențină pentru a face față obligațiilor cu scopul de a se proteja în cazul incapacității de plată a debitorilor.

2.3 Băncile tranzacționează și pe cont propriu, deținând capital și în acest scop. De obicei, aceste rezerve de capital erau modeste, deoarece se presupunea că pierderile potențiale din portofoliul de tranzacționare vor fi mici datorită activelor tranzacționate, care erau considerate ușor de valorificat pe piață. Capitalul necesar sprijinirii portofoliului de tranzacționare a fost calculat după o metodologie a valorii la risc (VaR). Băncile au creat de asemenea societăți cu scop special (SPV, *special purpose trading vehicles*) în afara bilanțului. Acestea au prezentat un grad ridicat de îndatorare și un potențial de risc, dar întrucât erau considerate în afara bilanțului, organele de reglementare le-au tratat ca entități independente. Cu toate acestea, când criza a izbucnit, multe SPV au fost trecute din nou în bilanțul băncilor din motive care țin de reputație, deși anterior nu s-au pus la dispoziție rezerve de capital pentru această situație.

2.4 Autoritățile au jucat la rândul lor un rol în evoluția crizei bancare. Organele de reglementare au aprobat capitalul deținut de bănci. Autoritățile monetare, cu excepția BCE, au menținut ratele dobânzilor prea mici pentru prea mult timp. Chiar și în zona euro, ratele au fost mult prea mici pentru unele economii. În domeniul politic, guvernul SUA a forțat băncile să acorde credite imobiliare ipotecare imprudente unor clienți care prezentau puține garanții. Ratele dobânzilor pentru conturile de economii au scăzut în Occident, Asia rămânând cea care a finanțat creșterea împrumuturilor. Acești factori au stimulat afacerile bancare riscante.

2.5 Băncile au acordat credite ipotecare subprime, apoi le-au grupat în pachete și le-au vândut mai departe. Această activitate s-a extins în afara Statelor Unite. Cu ajutorul agențiilor de rating al creditelor, aceste pachete au fost împărțite în tranșe cu diferite tipuri de rating de credit, multe dintre acestea oferind profituri mult mai mari decât investițiile fără risc. Resecurizările au regrupat tranșele de creanțe existente, astfel încât titlurile de valoare care au stat la baza acestora nu au mai putut fi identificate. Un amestec heteroclit de titluri de valoare pentru credite a devenit o componentă majoră a portofoliului de tranzacționare al propriului cont și a tranzacțiilor SPV. Riscul masiv reprezentat de această concentrare nu a fost recunoscut.

2.6 Crearea și distribuirea de titluri de valoare a devenit un tsunami. Așa cum a arătat Lordul Turner, amploarea și nivelul tranzacțiilor din economia de tip „cazino” au depășit cu mult nivelul activității economice din economia reală. Pentru a mări viteza, băncile au încetat să se bazeze pe depozite și și-au finanțat creditele acordate prin împrumuturi pe termen scurt pe piețele monetare interbancare. Transformarea scadenței a ieșit de sub control. Atunci Fed a început să mărească dobânzile și „cazinoul” s-a închis.

⁽³⁾ COM (2009) 204 final.

⁽⁴⁾ Raportul Turner, UK *Financial Services Authority* (Autoritatea Serviciilor Financiare din Regatul Unit), martie 2009.

2.7 Cei care au obținut credite ipotecare subprime au început să nu mai plătească ratele. Agențiile de rating au redus masiv ratingurile titlurilor de valoare. Peste tot, băncile au încercat să vândă aceste active, ceea ce a dus la un eșec al întregului sistem. Prețurile s-au prăbușit. Nu a mai existat lichiditate prin vandabilitate. Băncile nu au mai cunoscut situația altor bănci, astfel încât încrederea s-a volatilizat și schimburile de pe piețele monetare interbancare au încetat. Din lipsă de lichidități, toate tipurile de bănci au început să aibă probleme. Lehman's a fost lăsată să dea faliment, iar multe alte bănci din SUA și din alte părți au avut nevoie de sprijin guvernamental masiv pentru a supraviețui.

2.8 Sistemele de remunerare au avut tendința de a mări riscurile asumate de instituțiile de credit. La toate nivelurile, stimulentele au dus la axarea pe profitul pe termen scurt, indiferent de riscurile pe termen lung. Spirala schimburilor comerciale interbancare a creat o economie artificială ruptă de economia reală și în care recompensele erau departe de normele lumii reale. Calitatea portofoliilor de împrumuturi s-a deteriorat dramatic. Operatorii economici, precum și alți actori s-au aflat sub presiuni similare pe termen scurt. În unele cazuri, chiar și funcționarii bancari care lucrează cu publicul au fost încurajați foarte mult să extindă ofertele de cărți de credit și credite imobiliare și la clienții care nu prezentau garanții de credit suficiente.

2.9 Reformele cadrului de reglementare trebuie să se bazeze pe învățămintele trase. Cantitatea și calitatea capitalului băncilor trebuie îmbunătățite radical. Capitalul deținut conform portofoliilor de tranzacționare ar trebui mărit substanțial, iar formula VaR ar trebui revizuită. Calcularea capitalului trebuie să devină anticiclică. Evaluarea riscului trebuie să se facă cu mai multă prudență. Riscurile de lichiditate inerente la transformarea scadenței trebuie reconsiderate deoarece în această criză nu a existat lichiditate nici prin vandabilitate, nici prin schimburi pe piețele monetare interbancare.

2.10 Reformarea cadrului de reglementare nu va fi suficientă. Mecanismele de piață și implicarea mai mare a acționarilor sunt esențiale. Chestiunea principală este lipsa transparenței. Situația reală a împrumuturilor bancare, activelor, rezervelor și a profilurilor de risc ale băncilor trebuie să fie făcută publică. O astfel de transparență va permite creditorilor, debitorilor, acționarilor, directorilor și analiștilor să acționeze în mod corespunzător în cadrul pieței.

2.11 Eșecul autorităților - politice, monetare și de reglementare - trebuie remediat, astfel încât băncile să revină la o activitate bancară prudentă și să solicite prudență din partea clienților lor. În unele state membre, clienții serviciilor pentru persoanele fizice au nevoie de protecție împotriva acordării prea ușoare de împrumuturi de către instituțiile de credit.

2.12 Administrarea întreprinderilor trebuie îmbunătățită. Gestionarea riscului și supravegherea mai amplă au nevoie de o perspectivă cu totul nouă. Remunerările trebuie văzute dintr-o perspectivă pe termen lung. Gestionarea riscului trebuie susținută,

nu subminată și ar trebui să corespundă intereselor pe termen lung ale acționarilor și părților interesate. Remunerarea întregului personal ale cărui activități profesionale pot avea un impact material asupra profilului de risc al unei bănci ar trebui determinată în contextul acestui profil.

2.13 Criza sectorului bancar a adus în centrul atenției problema grupării băncilor destinate persoanelor fizice și băncilor de investiții în instituții unice care ar putea fi considerate prea mari pentru a nu avea succes. În multe privințe, gruparea are sens, deoarece multe activități ale băncilor de investiții oferă servicii necesare atât pentru clientela reprezentată de persoanele fizice, cât și pentru cea reprezentată de întreprinderi. Chestiunea esențială este garanția necesară, implicită și adesea explicită, pe care statul o oferă celor care fac depuneri de bani într-o bancă. Aceasta duce la posibilitatea unui risc moral în activitatea băncilor de investiții și poate încuraja asumarea unor riscuri excesive. După crahul din 1929, legea Glass-Steagall din SUA a impus separarea activității bancare pentru persoanele fizice și pentru investiții. Legea a fost abrogată în 1999 datorită gradului de duplicare pe care îl crease. Dacă cele două activități nu vor fi separate prin, de exemplu, o nouă lege Glass-Steagall, atunci este esențial ca regimul cerințelor de capital să fie suficient de dur pentru a împiedica o bancă de investiții să producă pierderi unei bănci de servicii bancare cu amănuntul.

3. Sinteza directivei Comisiei

Modificările aduse textului directivei, adăugate după întâlnirea de la Pittsburgh și relevante pentru perspectiva CESE sunt scrise cu caractere cursive:

3.1 Asumarea cu imprudență a unor riscuri excesive în sectorul bancar a condus la prăbușirea unor instituții financiare și la probleme sistemice atât la nivelul statelor membre, cât și la nivel global. (...) autoritățile de supraveghere și cele de reglementare, inclusiv G20 și Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni, au ajuns de comun acord la concluzia că structurile de remunerare inadecvate au constituit unul dintre factorii determinanți. În acest context, principiile și standardele convenite și aprobate la nivel internațional stabilite de Consiliul pentru Stabilitate Financiară (FSB) prezintă o importanță deosebită.

3.2 În scopul contracarării impactului potențial negativ al structurilor de remunerare concepute deficitar, ar trebui să existe o obligație explicită pentru instituțiile de credit și societățile de investiții (ICSI) de a concepe și de a menține politici și practici de remunerare compatibile cu o administrare eficientă a riscurilor.

3.3 Este important ca noua obligație referitoare la politicile și practicile de remunerare să fie implementată în mod coerent. Prin urmare, trebuie specificate principiile de bază pentru a garanta faptul că structura de remunerare nu încurajează asumarea de riscuri excesive și că aceasta corespunde apetitului pentru risc, valorilor și intereselor pe termen lung ale instituției.

3.4 Următoarele principii reprezintă câteva dintre principiile de bază:

- politica de remunerare promovează și este compatibilă cu o administrare a riscurilor sănătoasă și eficientă și nu încurajează asumarea unor riscuri care depășesc nivelul de risc tolerat de instituția de credit;
- politica de remunerare este compatibilă cu strategia de afaceri, obiectivele, valorile și interesele pe termen lung ale instituției de credit;
- evaluarea rezultatelor este realizată într-un cadru multianual pentru a se asigura că evaluarea se bazează pe rezultatele pe termen lung și că remunerarea reală bazată pe rezultate acoperă o perioadă care ține seama de ciclul economic al întreprinderii și riscurile afacerilor ei;
- plățile aferente rezilierii anticipate a unui contract reflectă performanța atinsă în timp și sunt concepute astfel încât să nu recompenseze eșecurile;
- *remunerarea variabilă garantată este excepțională și intervine numai în contextul angajării de personal nou și este limitată la primul an de angajare;*
- *cel puțin 50 % din remunerarea variabilă ar trebui să fie plătită în acțiuni sau în mijloace de plată corespunzătoare, altele decât numerarul, și să respecte o politică de reținere adecvată;*
- plata celei mai mari părți a unei prime semnificative este amânată pentru o perioadă adecvată de timp și legată de performanțele viitoare ale societății; *cel puțin 40 % din primă, cel puțin 60 % în cazul cadrelor de conducere, ar trebui să fie amânate pentru o perioadă care nu poate fi mai mică de trei ani, fiind dobândite în mod proporțional;*
- *remunerarea variabilă, inclusiv partea amânată, este plătită sau dobândită doar dacă este susținută de situația financiară a instituției;*

3.5 Sunt necesare ICSI „importante” pentru a crea un comitet de remunerare. ICSI importante sunt definite pe baza mărimii lor, a organizării interne și a naturii, obiectului și complexității activităților lor.

3.6 Autoritățile competente trebuie, de asemenea, să fie abilitate să impună măsuri sau sancțiuni financiare sau nefinanciare pentru încălcarea unei cerințe de a avea politici de remunerare compatibile cu o administrare solidă și eficientă a riscurilor. Măsurile și sancțiunile respective trebuie să fie eficiente, proporționale și disuasive.

3.7 Pentru a promova convergența practicilor de supraveghere în evaluarea politicilor și practicilor de remunerare, Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni trebuie să garanteze existența unor linii directe cu privire la politicile de remunerare sănătoase în sectorul bancar.

3.8 Deoarece politicile de remunerare și sistemele de stimulente concepute deficitar pot spori până la un nivel inacceptabil riscurile la care sunt expuse ICSI, este necesar ca autoritățile competente să impună entităților relevante măsuri calitative sau cantitative, conform cerințelor. Măsurile calitative includ solicitarea reducerii de către ICSI a riscurilor inerente activităților acestora, inclusiv structurilor de remunerare. Măsurile cantitative includ cerința de a deține fonduri proprii suplimentare.

3.9 În vederea garantării transparenței adecvate pe piață a structurilor de remunerare și a riscurilor asociate acestora, ICSI trebuie să prezinte informații referitoare la politicile și practicile lor de remunerare pentru acele categorii de personal ale căror activități au un impact semnificativ asupra profilului de risc al instituției.

3.10 Este necesar să existe un tratament separat în ceea ce privește capitalul pentru securitizările care reambalează alte securitizări și care sunt supuse unui risc de credit mai ridicat decât securitizările normale, care să descurajeze instituțiile de credit și societățile de investiții să investească în securitizări cu un grad ridicat de complexitate și de risc.

3.11 Resecuritizările transformă expunerile din securitizări cu grad mediu de risc în noi titluri de valoare. În general, acestea au fost considerate ca având un risc redus de credit de către agențiile de rating și participanții la piață. Totuși, dată fiind complexitatea și sensibilitatea lor la pierderile corelate, astfel de rescuritizări implică riscuri mai ridicate decât securitizările convenționale. Prin urmare, prezenta propunere conține un set de cerințe de capital care sunt mai ridicate față de cele pentru pozițiile din securitizări simple cu același rating.

3.12 Date fiind performanțele scăzute recente, standardele cu privire la modelele interne de calculare a cerințelor de capital pentru riscul de piață trebuie consolidate. În special, trebuie completată acoperirea riscurilor în ceea ce privește riscurile de credit aferente portofoliului de tranzacționare. Pe lângă aceasta, cerințele de capital trebuie să includă o componentă adaptată la condiții de criză pentru a consolida cerințele de capital, având în vedere deteriorarea condițiilor de pe piață și în scopul reducerii posibilității de apariție a caracterului prociclic.

3.13 Fără a aduce atingere informațiilor prevăzute explicit de prezenta directivă, scopul cerințelor privind publicarea de informații trebuie să fie acela de a oferi participanților la piață informații corecte și complete privind profilul de risc al fiecărei instituții. Prin urmare, instituțiile trebuie să aibă obligația de a publica informații suplimentare care nu sunt menționate explicit în prezenta directivă, dacă acest lucru este necesar pentru atingerea obiectivului enunțat.

3.14 În domeniul securitizării, cerințele de publicare de informații de către instituții trebuie sporite considerabil. Acestea trebuie să țină seama îndeosebi de riscurile pozițiilor din securitizare din portofoliul de tranzacționare.

Bruxelles, 20 ianuarie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind Strategia Uniunii Europene pentru regiunea Mării Baltice

COM(2009) 248 final

(2010/C 339/07)

Raportor: **dl SMYTH**

La 10 iunie 2009, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind Strategia Uniunii Europene pentru regiunea Mării Baltice

COM(2009) 248 final.

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 ianuarie 2010.

În cea de-a 459-a sesiune plenară, care a avut loc la 20 și 21 ianuarie 2010 (ședința din 20 ianuarie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 198 de voturi pentru, 1 vot împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii

1.1 CESE sprijină obiectivele cuprinse în cei patru piloni ai Strategiei pentru Marea Baltică, de a transforma această regiune într-o regiune prosperă, o regiune sigură și protejată, o regiune cu un mediu durabil și o regiune accesibilă și atractivă.

1.2 CESE recunoaște procesul amplu de consultări, care a precedat finalizarea strategiei, precum și rolul jucat de partenerii sociali și părțile interesate în acest proces. CESE își reafirmă solicitarea de a înființa un forum al societății civile din regiunea Mării Baltice, care ar contribui la implicarea societății civile în evoluția strategiei.

1.3 Strategia are scopuri și obiective lăudabile în abordarea unui set de probleme structurale complexe din regiunea Mării Baltice, dar, în același timp, se confruntă și cu o serie de provocări pe care trebuie să le depășească pentru a-și dovedi eficiența. Aceste provocări sunt legate de valoarea adăugată potențială, structura de guvernare, coeziunea UE și eficiența externă a strategiei.

1.4 Structura de guvernare a Strategiei pentru Marea Baltică face, de asemenea, obiectul unor observații critice. Strategia se află în competența a 21 de direcții generale, precum și a 8 state membre plus Rusia. Dacă mai adăugăm și cei 4 piloni, cele 15 domenii prioritare și numeroasele acțiuni orizontale, rezultă, în centrul strategiei, niște structuri complexe de guvernare, care ar putea să o facă inaplicabilă. CESE consideră că ar trebui depuse mai multe eforturi în vederea simplificării structurilor de guvernare și administrație ale strategiei.

1.5 Prezentul aviz reiterează propunerea de înființare, în cadrul CESE, a unui observator *ad hoc* sau a unui grup de studiu pentru regiunea Mării Baltice, astfel încât întregul CESE să poată participa efectiv la inevitabila dezvoltare și evoluție a strategiei.

1.6 Una dintre provocările principale ale strategiei o reprezintă dimensiunea externă, în special datorită rolului esențial jucat de Rusia în regiunea Mării Baltice. Rolul Rusiei în punerea în aplicare a strategiei trebuie stabilit prin decizii adoptate în cadrul Dimensiunii nordice. Există o anumită nesiguranță cu privire la măsura în care aceste decizii sunt suficiente pentru a asigura participarea efectivă a Rusiei la acțiunile din cadrul strategiei.

1.7 CESE susține punctul de vedere conform căruia strategia nu este numai un document: mai presus de orice, strategia este un proces. Acest lucru înseamnă că strategia este pusă în aplicare în timp. Aceasta a reușit deja să determine toate statele membre și părțile interesate, ca și instituțiile UE, să cadă de acord asupra unei liste restrânse de acțiuni și proiecte de bază și asupra necesității punerii acestora în aplicare. CESE speră că entuziasmul dovedit în pregătirea strategiei se va menține și va contribui la o punere în aplicare eficientă și la timp, care să poată fi revizuită pe parcurs.

2. Contextul strategiei

2.1 Originea Strategiei pentru Marea Baltică este bine cunoscută. Este recunoscut de multă vreme faptul că regiunea Mării Baltice a suferit din cauza unei serii de grave deficiențe în domeniile mediului, al dezvoltării economice și al infrastructurii, deficiențe care sunt corelate și interdependente. În noiembrie 2006, Parlamentul European a adoptat o rezoluție pentru elaborarea unei

Strategii pentru Marea Baltică. Această strategie pentru așa-numita macroregiune a Mării Baltice a fost adoptată de către Comisie la 10 iunie 2009 și a fost prezentată Consiliului European la 19 iunie 2009. Aceasta a reprezentat o prioritate majoră a Președinției suedeze și a fost adoptată de către Consiliul Afaceri Generale la 26 octombrie 2009, la Luxemburg.

2.2 Această strategie cuprinzătoare marchează un nou început în politica pentru cooperare teritorială a Uniunii Europene. În opinia Comisiei, strategia reprezintă prima abordare cu adevărat integrată care urmează a fi adoptată pentru statele membre care se confruntă cu aceleași provocări. În prezent, există treisprezece domenii de cooperare transnațională, care, în ansamblul lor, acoperă toate teritoriile UE (în plus, mai există aproximativ cincizeci de sisteme de cooperare transfrontalieră). Strategia pentru Marea Baltică încorporează conceptul relativ nou de cooperare macroregională, și anume coordonarea și folosirea mai eficientă a resurselor financiare și a principalelor inițiative de cooperare din regiunea baltică. Din punctul de vedere al acoperirii geografice, strategia cuprinde state membre UE (Suedia, Danemarca, Germania, Finlanda, Polonia, Estonia, Letonia și Lituania), alături de Norvegia și Rusia.

2.3 Obiectivul prezentului aviz este de a evalua strategia propusă pentru Marea Baltică și planul de acțiune al acesteia din punctul de vedere al societății civile organizate. Documentul se bazează pe analiza prezentată în următoarele avize CESE, adoptate recent: „Regiunea Mării Baltice: rolul societății civile organizate în îmbunătățirea cooperării regionale și în identificarea unei strategii regionale”⁽¹⁾ și „Cooperarea macroregională: extinderea Strategiei pentru Marea Baltică la alte macroregiuni din Europa”⁽²⁾. Procesul care a condus la elaborarea strategiei este fără precedent. Comisia consideră că, în cazul în care Strategia pentru Marea Baltică se dovedește valabilă și realizabilă în această regiune, se poate aplica o abordare similară și altor macroregiuni, cum ar fi regiunea Dunării, cea a Alpilor și cea mediteraneeană.

3. Strategia pe scurt

3.1 Comisia a efectuat o serie amplă de consultări pe parcursul anului 2008. Aceste conferințe cu caracter consultativ au avut loc în diferite zone ale macroregiunii, culminând cu reuniunea de la Rostock din februarie 2009. Tematica acestora s-a bazat pe cei patru piloni constitutivi ai Strategiei pentru Marea Baltică, pentru transformarea regiunii Mării Baltice:

- într-o regiune cu un mediu durabil;
- într-o regiune prosperă;
- într-o regiune accesibilă și atractivă;
- într-o regiune sigură și protejată.

(1) JO C 277, 17.11.2009, p. 42.

(2) JO C 318, 23.12.2009, p. 6.

3.2 Strategia este însoțită de un plan de acțiune care cuprinde 15 domenii prioritare grupate în jurul celor patru piloni. Fiecare domeniu prioritar este coordonat de cel puțin un stat membru din regiunea Mării Baltice, urmând ca acesta să colaboreze cu toate părțile interesate relevante în vederea punerii în aplicare.

3.3 Strategia pentru Marea Baltică și măsurile propuse vor fi finanțate din resursele existente, în primul rând, fondurile structurale ale UE (55 de miliarde de euro în perioada 2007-2013), prin contribuția financiară a fiecărui stat din regiunea Mării Baltice, din resurse financiare private, precum și prin contribuții din partea instituțiilor financiare, cum ar fi BEI, BNI și BERD.

3.4 Pot fi observate diferențe semnificative între rezoluția Parlamentului European și comunicarea Comisiei⁽³⁾ (4). Comisia adoptă perspectiva europeană internă a Consiliului, în timp ce rezoluția Parlamentului se referă la „Strategia pentru Marea Baltică în cadrul Dimensiunii nordice”. Rezoluția Parlamentului solicită Comisiei să prezinte o propunere de strategie „pentru a consolida pilonul intern al Dimensiunii nordice”⁽⁵⁾. Parlamentul leagă, în mod evident, Strategia pentru Marea Baltică de cadrul Dimensiunii nordice, în timp ce Consiliul și Comisia fac distincție între strategie și aspectele externe ale cooperării.

3.5 Există puncte de vedere diferite în ceea ce privește structura de guvernare potrivită. Strategia Comisiei se axează pe coordonarea inițiativelor existente, pe procesul continuu de monitorizare a progreselor și pe menținerea elanului planului de acțiune. Abordarea Comisiei constă în menținerea la nivelul minim a mecanismelor instituționale implicate, fără o finanțare suplimentară a Strategiei pentru Marea Baltică. Parlamentul propune organizarea unui summit anual privind Marea Baltică înaintea Consiliului European de vară, precum și extinderea organizațiilor regionale din interiorul și din afara sistemului UE, inclusiv prin propunerea unei linii bugetare proprii pentru strategie. CESE și-a exprimat deja sprijinul pentru un buget separat pentru strategie. Se pare că Parlamentul dorește o evoluție politică mai ambițioasă decât cea avută în vedere de Comisie. Parcă pentru a evidenția caracterul evolutiv al strategiei, la 22 octombrie 2009, Parlamentul a adoptat o modificare de buget de 20 de milioane de euro pentru anul 2010 pentru câteva proiecte-pilot din cadrul strategiei și pentru coordonarea acesteia.

3.6 Dincolo de aceste diferențe de abordare, strategia în sine s-a născut în urma unei serii de consultări cuprinzătoare cu părțile interesate din macroregiune. Strategia este inovatoare, întrucât va acționa la nivelul unei structuri de guvernare transnaționale, depășind astfel sfera de aplicare a politicilor regionale tradiționale ale UE. Această nouă structură de guvernare se situează între nivelul național și cel supranațional, comunitar.

(3) Parlamentul European (2006): „Resolution on a Baltic Sea Strategy for the Northern Dimension” (Rezoluția privind Strategia pentru Marea Baltică pentru Dimensiunea nordică), Strasbourg, 16 noiembrie 2006, A6-0367/2006.

(4) Strategia pentru Marea Baltică și planul de acțiune pot fi găsite la adresa:

http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperation/baltic/documents_en.htm

(5) Dimensiunea nordică reprezintă un acord prin care UE, Rusia, Norvegia și Islanda pot pune în aplicare anumite politici în domeniul de cooperare convenite.

3.7 Conceptul de „strategie pentru Marea Baltică” este descris de Comisie ca fiind „un proces în evoluție”. Definierea aspectelor specifice ale regiunii Mării Baltice va fi în mod necesar imprecisă, deoarece situația geografică se schimbă în funcție de problema abordată. Modul de abordare a elaborării Strategiei pentru Marea Baltică este de a începe cu definirea problemelor și dificultăților, urmând ca acestea să configureze, la rândul lor, geografia macroregiunii. Din punct de vedere obiectiv, cei patru piloni ai strategiei și planul de acțiune care decurge din aceștia reprezintă un efort semnificativ de a crea un cadru de dezvoltare mai bine coordonat pentru o regiune atât de diversificată precum cea a regiunii Mării Baltice, încercând astfel să se promoveze coeziunea teritorială. Tabelul 1, de mai jos, stabilește domeniile prioritare ale planului de acțiune, în cadrul fiecărui pilon al strategiei.

3.8 Din viziunea Comisiei reiese că este necesară o abordare integrată pentru a se asigura dezvoltarea durabilă în această regiune. Problemele abordate în cadrul strategiei sunt complexe și corelate, în timp ce sistemele de cooperare existente nu au fost coordonate eficient.

4. Provocări și întrebări-cheie

4.1 Punerea în aplicare cu succes a Strategiei pentru Marea Baltică reprezintă o miză majoră. Comisia a declarat în repetate rânduri că strategia ar putea deveni un model pentru alte macroregiuni ale UE. Strategia și-a fixat scopuri și obiective laudabile în abordarea unui set de probleme structurale atât de complexe din zona Mării Baltice, dar, în același timp, se confruntă și cu o serie de provocări pe care trebuie să le depășească pentru a-și dovedi eficiența. Aceste provocări sunt legate de valoarea adăugată potențială, structura de guvernare, coeziunea UE și eficiența externă a strategiei.

4.2 În ceea ce privește valoarea adăugată, există riscul ca, pentru a satisface majoritatea părților interesate din zona baltică, strategia să cuprindă un set de acțiuni foarte ambițioase; aceasta s-ar putea să se dovedească a fi imposibil de pus în aplicare. Există argumente în favoarea încercării de a menține strategia cât mai simplă și a concentrării eforturilor pe o serie restrânsă, dar strategică, de obiective. HELCOM a făcut progrese extraordinare în cadrul planului său de acțiune pentru Marea Baltică în ceea ce privește resursele de pește și mediul în general. În pofida acestor îmbunătățiri, Strategia pentru Marea Baltică ar trebui să continue să genereze rezultate pozitive pentru pescării și pentru mediu la scară largă.

4.3 Structura de guvernare pentru Strategia pentru Marea Baltică face, de asemenea, obiectul unor observații critice. Tabelul 1 ilustrează un paradox, și anume faptul că cele state membre care au cea mai mare nevoie de strategie sunt cel mai puțin implicate în punerea în aplicare a acesteia. În plus, Comisia s-a străduit să obțină un echilibru între un set complex de acțiuni, un număr de direcții generale și o serie de state membre. Din experiența de până în prezent, punerea în aplicare a Cartei de la Leipzig privind

orașele europene durabile a fost relativ anevoioasă, iar Strategia pentru Marea Baltică pare a fi și mai complexă (6).

4.4 Succesul oricărei politici UE, precum Strategia pentru Marea Baltică, se va măsura în termeni de rezultate practice, care trebuie să fie vizibile și tangibile pentru cetățeni. Strategia reprezintă o provocare și pentru sintagma „coeziune comunitară”. După cum s-a mai precizat, Comisia a „mărit miza” în domeniul cooperării macroregionale. Cu toate că gravitatea provocărilor în ceea ce privește mediul, infrastructura și nu numai, cu care se confruntă zona baltică, este extrem de cunoscută locuitorilor statelor membre care aparțin acesteia, a explica restului Uniunii situația gravă din zona Mării Baltice rămâne o provocare majoră. Pentru aceasta este absolută nevoie de ajutorul societății civile organizate. CESE a prezentat deja o propunere de înființare a unui forum al societății civile din regiunea Mării Baltice și și-a semnalat disponibilitatea pentru a începe lucrările pregătitoare ale unui astfel de forum. În plus, Comitetul a propus înființarea în cadrul CESE a unui observator *ad hoc* sau a unui grup de studiu pentru regiunea Mării Baltice, astfel încât întregul CESE să poată participa efectiv la evoluția strategiei.

4.5 Una dintre provocările principale ale strategiei o reprezintă dimensiunea externă; în special datorită rolului esențial jucat de Rusia, aceasta reprezintă o parte interesată esențială în zona Mării Baltice (MB). Rusia și-a exprimat până în prezent interesul pentru strategie, deoarece ar beneficia de pe urma punerii în aplicare cu succes a acesteia. În prezent, rolul Rusiei în cadrul strategiei trebuie stabilit în cadrul deciziilor Dimensiunii nordice, iar acestea vor fi probabil în concordanță cu strategia. Este demn de remarcat faptul că trei din cei patru piloni ai strategiei – protecția mediului, atractivitatea și accesibilitatea și siguranța și securitatea – au în esență un caracter transnațional și, astfel, ar fi cazul să se introducă în cadrul strategiei anumite mecanisme care să facă legătura între interacțiunile interne și cele externe, în special la nivel operațional. În plus, dimensiunea externă a strategiei ar putea avea poate o arie de aplicabilitate mai largă, de exemplu, prin cooptarea Republicii Belarus, care are un impact asupra protecției mediului și asupra atractivității și accesibilității regiunii Mării Baltice.

4.6 S-a exprimat opinia că ar fi mai ușor să se asigure implicarea Rusiei în procesul de punere în aplicare a strategiei, prin intermediul cooperării bilaterale directe cu UE pe baza unui „parteneriat între egali” cu UE (7). Dacă această viziune este corectă, este legitim să ne întrebăm dacă Dimensiunea nordică, așa cum se sugerează în prezent, reprezintă mecanismul corespunzător pentru a asigura implicarea Rusiei în strategie.

(6) Cartă semnată la 24 mai 2007, sub Președinția germană a Consiliului, în timpul unei întruniri informale a miniștrilor UE responsabili pentru dezvoltarea urbană și coeziunea teritorială. Această carte interguvernamentală face două recomandări majore, și anume aplicarea mai intensă a unei politici de dezvoltare urbană integrată și acordarea unei atenții speciale cartierelor mai sărace.

(7) A se vedea, de exemplu, *Commitment of the Social Partners and other civil society organisations: What role can civil society and local actors play?* (Angajamentul partenerilor sociali și al altor organizații ale societății civile: care ar putea fi rolul societății civile și al actorilor locali?), prezentarea dlui Uno Aldegren, membru al Comitetului Regiunilor, în cadrul conferinței „Regiunea Mării Baltice: cel mai bun loc pentru muncă și afaceri”, organizată de CESE și de Reprezentanța Comisiei Europene în Finlanda, la Helsinki, la 22 și 23 octombrie 2009.

5. Analiza strategiei

5.1 În strategie există o serie de puncte controversate, care trebuie examinate îndeaproape. Planul de acțiune conține propuneri specifice pentru corectarea deficiențelor din cadrul rețelelor energetice și conectivității în regiunea Mării Baltice. S-a exprimat îngrijorarea că acestea nu ar fi suficiente, având în vedere necesitatea urgentă de a se realiza o integrare mai profundă a rețelelor. Strategia nu ar trebui numai să încerce să integreze și să conecteze piețele energetice naționale din regiunea Mării Baltice, în prezent separate, ci și să tindă spre o solidaritate în domeniul energiei la nivelul întregii UE. Uniunea are nevoie de energia din Rusia și, de aceea, trebuie să construiască infrastructura necesară pentru a aduce gaz, petrol și electricitate în Europa. Acest lucru este necesar pentru a garanta stabilitatea aprovizionării cu energie a Europei. Este necesară, de asemenea, o cooperare mai intensă în ceea ce privește energia din partea statelor terțe. Strategia nu se ocupă de proiectul Nordstream. Deși acesta este o omisiune evidentă, Comisia evidențiază faptul că proiectul Nordstream reprezintă o chestiune controversată și că Strategia pentru regiunea Mării Baltice a avut nevoie de unanimitate pentru a fi adoptată.

5.2 Planul de acțiune formulează propuneri de îmbunătățire a legăturilor interne și externe în transportul maritim, rutier și feroviar. Infrastructura rutieră necesită o atenție specială, deoarece ea fie prezintă deficiențe serioase, fie lipsește cu desăvârșire. Ceea ce a reprezentat periferia Uniunii Sovietice ar putea astfel deveni o parte mult mai integrată a nucleului Europei. Regiunea Mării Baltice necesită de urgență o rețea completă de infrastructură rutieră, pe măsura ei. Actualele coridoare TEN trebuie revizuite și adaptate la noua realitate a unei coeziuni sporite în cadrul Uniunii (de exemplu, coridoarele feroviare și rutiere care fac legătura între Helsinki și Viena/Slovenia).

5.3 Nu se menționează importanța strategică a râurilor mari din macroregiunea Mării Baltice; această deficiență ar trebui remediată. În acest context, este interesant de amintit că, în prezent, este în curs de elaborare o Strategie pentru regiunea Dunării. Consultările privind Strategia pentru Marea Baltică au fost vaste și detaliate, dar au fost organizate pe baze *ad hoc*. În cazul Strategiei pentru regiunea Dunării, CESE ar trebui să încerce să se implice într-un mod mai organizat. Comisia a sugerat că va exista posibilitatea unui asemenea angajament între februarie 2010 și vara aceluiași an. CESE a propus deja, în avizele REX/262 și ECO/251, înființarea unui forum al societății civile din regiunea Mării Baltice, iar această propunere ar trebui să capete un caracter mai practic. Ea se bucură de sprijinul multor deputați europeni, iar Parlamentul European pregătește în prezent un aviz privind Strategia pentru regiunea Mării Baltice.

5.4 Complexitatea provocărilor pe care le implică Strategia pentru regiunea Mării Baltice a fost deja recunoscută. Se pare că unitatea din cadrul Comisiei responsabilă pentru punerea în aplicare și monitorizarea strategiei ar putea avea probleme cu finanțarea în perioada care urmează. Atât CESE, cât și Parlamentul European sprijină consolidarea unității. Există pericolul ca unitatea să se preocupe prea mult de provocarea administrativă de a cheltui cei 20 de milioane de euro alocați de Parlament pentru partenerii din afara UE (linia bugetară 4). CESE subliniază faptul că atât Comisia Europeană, cât și statele membre responsabile pentru acțiunile indicate în plan trebuie să dispună de capacități administrative adecvate pentru a-și îndeplini obligațiile.

5.5 S-a exprimat o anumită îngrijorare cu privire la importanța relativă care se acordă problemei pescuitului și a pescăriilor. Este adevărat că se fac multe, în special de către HELCOM, iar primele rezultate sunt promițătoare. Este esențial să se păstreze această linie ascendentă a progresului, fiind nevoie, în special, de eforturi deosebite pentru stimularea consumului responsabil.

5.6 Există și preocupări în ceea ce privește accentul pus pe știință, tehnologie, cercetare și inovare în cadrul strategiei. CESE nu este pe deplin convins că împărțirea așa-numitului triunghi al cunoașterii (educație, cercetare, inovare) între doi piloni diferiți ai strategiei și între trei state membre responsabile cu coordonarea acestora reprezintă soluția ideală. CESE subliniază faptul că strategia ar trebui să intensifice interacțiunea și legăturile dintre diferitele elemente ale triunghiului cunoașterii.

5.7 În ceea ce privește acțiunea prioritară nr. 6 – eliminarea obstacolelor din calea pieței interne în regiunea Mării Baltice – CESE sprijină pe deplin această parte a strategiei. Ar trebui acordată o atenție specială IMM-urilor, care predomină în economiile din regiunea Mării Baltice. CESE sprijină, de asemenea, evoluția Agendei pentru munca decentă. Ar trebui încurajat un dialog social mai puternic în jurul regiunii Mării Baltice, pentru a se profita de câteva din efectele pozitive ce se vor resimți ca urmare a colaborării din cadrul strategiei, în special sub aspectele integrării și cooperării extinse în domeniul energiei.

5.8 Declinul structural actual din domeniul construcției de nave și al sectoarelor adiacente, cu impactul negativ pe care îl are asupra coeziunii economice și sociale, reprezintă un motiv special de îngrijorare. Comitetul crede cu tărie că Strategia pentru Marea Baltică ar trebui extinsă, astfel încât să abordeze și această problemă specifică.

Bruxelles, 20 ianuarie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

ANEXA

Tabelul 1:

Pilonii și domeniile prioritare ale Strategiei UE pentru regiunea Mării Baltice

Pilon/domenii prioritare	Țări coordonatoare	Număr de acțiuni
Pilonul I: transformarea regiunii Mării Baltice într-o regiune cu un mediu durabil		
1) reducerea cantității de substanțe nutritive dispersate în mare până la niveluri acceptabile	Polonia/Finlanda	5
2) protejarea zonelor naturale și a biodiversității, inclusiv în domeniul pescuitului	Germania	2
3) reducerea utilizării și impactului substanțelor periculoase	Suedia	3
4) transformarea regiunii într-un model în ceea ce privește navigarea ecologică	Danemarca	2
5) atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea	Danemarca	3
Pilonul II: transformarea regiunii Mării Baltice într-o regiune prosperă		
6) eliminarea obstacolelor în calea pieței interne în regiunea Mării Baltice	Estonia	6
7) valorificarea întregului potențial al regiunii în materie de cercetare și inovare	Suedia/Polonia	2
8) punerea în aplicare a Small Business Act: promovarea spiritului antreprenorial, consolidarea IMM-urilor și eficientizarea utilizării resurselor umane	Danemarca	9
9) consolidarea durabilității în agricultură, silvicultură și pescuit	Finlanda	7
Pilonul III: transformarea regiunii Mării Baltice într-o regiune accesibilă și atractivă		
10) îmbunătățirea accesului, eficienței și securității piețelor energetice	Letonia/Danemarca	3
11) îmbunătățirea legăturilor de transport interne și externe	Lituania/Suedia	
12) menținerea și consolidarea atractivității regiunii Mării Baltice, în special prin intermediul educației, turismului și sănătății	Turism: Germania (Mecklenburg-Vorpommern) Sănătate: Dimensiunea nordică Parteneriatul pentru educația în domeniul sănătății publice: Germania	10
Pilonul IV: transformarea regiunii Mării Baltice într-o regiune sigură și protejată		
13) transformarea regiunii într-un model în domeniul siguranței și securității	Finlanda/Danemarca	
14) consolidarea protecției împotriva principalelor urgențe, de natură maritimă sau terestră	Danemarca	2
15) descreșterea volumului și a impactului criminalității transfrontaliere	Finlanda	3
Acțiuni orizontale	Comisia Europeană	10

Sursa: Adaptare după R. Bengtsson, *An EU Strategy for the Baltic Sea Region* (O Strategie UE pentru regiunea Mării Baltice)

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului privind supravegherea macroprudențială comunitară a sistemului financiar și de înființare a unui Comitet european pentru riscuri sistemice

COM(2009) 499 final – 2009/0140 (COD),

Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului de înființare a Autorității Bancare Europene

COM(2009) 501 final – 2009/0142 (COD),

Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului de înființare a Autorității europene pentru asigurări și pensii ocupaționale

COM(2009) 502 final – 2009/0143 (COD) și

Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului de înființare a Autorității europene pentru valori mobiliare și piețe

COM(2009) 503 final – 2009/0144 (COD)

(2010/C 339/08)

Raportor: **d-l NYBERG**

La 6 octombrie 2009, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul Uniunii Europene a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului privind supravegherea macroprudențială comunitară a sistemului financiar și de înființare a unui Comitet european pentru riscuri sistemice

COM(2009) 499 final - 2009/0140 (COD),

Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului de înființare a Autorității Bancare Europene

COM(2009) 501 final - 2009/0142 (COD),

Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului de înființare a Autorității europene pentru asigurări și pensii ocupaționale

COM(2009) 502 final - 2009/0143 (COD) și

Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului de înființare a Autorității europene pentru valori mobiliare și piețe

COM(2009) 503 final - 2009/0144 (COD).

Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 8 ianuarie 2010.

În cea de-a 459-a sesiune plenară, care a avut loc la 20 și 21 ianuarie 2010 (ședința din 21 ianuarie 2010), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 169 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 15 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 La 23 septembrie, Comisia Europeană a prezentat propunerile pentru un regulament de înființare a unui Comitet european pentru riscuri sistemice (CERS) și trei regulamente de

înființare a Autorității Bancare Europene, a Autorității europene pentru asigurări și pensii ocupaționale și a Autorității europene pentru valori mobiliare și piețe. Toate acestea corespund, în mare parte, raportului elaborat de Grupul de Larosière la începutul lui 2009.

1.2 În Avizul privind raportul Grupului de Larosière, CESE dezbate cauzele crizei financiare și economice, reglementarea pieței financiare și măsurile de supraveghere. În plus față de referirea generală la acel aviz, dorim să redăm una din afirmațiile din cadrul acestuia: „Și din punctul de vedere al CESE, monitorizarea este de importanță fundamentală, pentru ca o astfel de criză financiară să nu se poată repeta. Însă monitorizarea presupune reguli. De aceea, la fel de importante trebuie considerate și propunerile care privesc modificarea și înăsprirea dispozițiilor [...]” (1).

Grupurile părților interesate

1.3 Comitetul a susținut o reprezentare mai largă în cadrul consiliilor celor trei autorități noi. În schimb, Comisia propune grupuri speciale ale părților interesate.

1.3.1 **CERS** ar trebui să „solicite, dacă este cazul, consultanță din partea sectorului privat relevant”. Exemplele date includ reprezentanți ai sectorului financiar, asociații ale consumatorilor și anumite grupuri instituite de către Comisie. Trebuie menționat faptul că reprezentanții sectorului financiar ar trebui să provină atât din rândul angajatorilor, cât și din rândul sindicatelor. În plus, având în vedere că riscurile sistemice afectează nu numai piața financiară, ci întreaga economie, angajatorii și sindicatele de la nivel european ar trebui, de asemenea, consultați.

1.3.1.1 Nu se spune nimic despre forma pe care o vor lua aceste consultări și cât de des ar trebui să aibă loc. Aceste clarificări sunt necesare, deoarece articolul respectiv afirmă că aceste consultări „vor” avea loc. Sintagma „dacă este cazul” pare a fi prea vagă.

1.3.2 Grupurile părților interesate pentru cele trei autorități ar trebui, conform Comisiei, să cuprindă angajatori și angajați din respectivele segmente ale pieței financiare, precum și consumatori și utilizatori ai serviciilor din acest sector. Cei 30 de reprezentanți propuși ar trebui distribuiți astfel încât să acopere în mod egal toate tipurile de reprezentanți.

1.3.2.1 Aceste grupuri se vor întruni cel puțin de două ori pe an, pot emite avize și opinii și beneficiază de sprijin din partea secretariatelor. Avizele și opiniile ar trebui făcute publice. Există riscul ca munca lor să se restrângă numai la cele două întruniri. Ar trebui să aibă opțiunea de a urmări, în permanență, lucrările autorității în cauză.

Supravegherea macroprudențială

1.4 Propunerea de înființare a unui CERS nu conține definiția riscurilor sistemice. Acest concept trebuie dezbătut public, și nu doar în spatele ușilor închise, în cadrul noului CERS.

1.4.1 CESE este de părere că CERS trebuie să aibă un mandat bine definit, care să-i permită să acționeze atunci când stabilitatea financiară este în pericol. Consideră, de asemenea, că, pentru a garanta acest lucru în regulament, ar trebui avută în vedere reformularea anumitor pasaje:

- versiunile diferite ar trebui aduse la unison prin folosirea conceptului de „supraveghere”;

(1) A se vedea punctul 1.4 din Avizul CESE privind raportul Grupului de Larosière, JO C 318 din 23 decembrie 2009, p. 57.

- avertizările și recomandările CERS ar trebui să fie numai transmise Consiliului conform articolului 16 alineatul (3), și nu să treacă prin Consiliu, așa cum reiese din considerentul 9, fapt ce i-ar reduce independența;

- folosirea sintagmei „ar trebui” în cadrul acestor recomandări înseamnă că ele sunt mai mult sau mai puțin obligatorii; caracterul obligatoriu al unei acțiuni trebuie să depindă de nivelul care deține competența de reglementare: statele membre sau UE;

- CERS se presupune că (articolul 3) va „contribui la funcționarea armonioasă a pieței interne”; aria de competență a CERS o reprezintă riscurile pe care le implică piața financiară, dar aici pare să i se fi atribuit un rol mai mare.

1.4.2 Consiliul general al CERS va include cei 29 de membri care formează consiliul general al BCE. CESE pledează pentru această legătură între SEBC și noul CERS.

1.4.2.1 Articolul 11 privind comitetul director nu conține reglementări în ceea ce privește dreptul de vot. CESE recomandă ca, în comitetul director, să fie cinci membri din consiliul general al BCE, ceea ce ar facilita o mai bună distribuție din punct de vedere geografic, o distribuție între țările mici și mari și între cele dinăuntrul și din afara zonei euro. În plus, având în vedere că toți membrii comitetului director ar trebui, aparent, să aibă drept de vot, va trebui să existe un număr semnificativ de reprezentanți ai băncilor centrale.

1.4.3 Parlamentul este menționat numai în măsura în care CERS trebuie să prezinte câte un raport Parlamentului și Consiliului cel puțin o dată pe an. Conform articolului 20, Consiliul va reexamina regulamentul privind CERS după trei ani. Parlamentul ar trebui, de asemenea, să ia parte la această reexaminare.

Supravegherea microprudențială

1.5 Obiectivele autorităților [articolul 1, alineatul (4)] sunt aproape identice în cele trei regulamente – funcționarea pieței interne, stabilitatea sistemului financiar și coordonarea internațională consolidată în domeniul supravegherii. Diferă doar obiectul protecției pe care ar trebui să o ofere: investitorii, în cazul Autorității europene pentru valori mobiliare și piețe, deținătorii de polițe de asigurare și alți beneficiari, în cazul Autorității europene pentru asigurări și pensii ocupaționale, și deponenții și investitorii, în cazul Autorității Bancare.

1.5.1 Activitățile principale ale celor trei autorități vor viza legislația în vigoare, simplificarea/armonizarea practicilor autorităților naționale, în principal prin orientări și recomandări. Autoritățile vor fi, de asemenea, mandatate să dezvolte noi standarde tehnice.

1.5.1.1 Propunerile lor de noi standarde tehnice nu ar putea, în conformitate cu articolul 7 alineatul (2), lua forma directivelor, ci numai cea a regulamentelor și deciziilor. Dacă standardele tehnice sunt definite ca fiind nepolitice, regulamentele sunt și ele excluse. Standardele tehnice ar trebui să aibă ca țintă numai organismele naționale de supraveghere și instituțiile financiare, nu statele membre, și ar trebui, prin urmare, să ia forma deciziilor, nu cea a regulamentelor sau directivelor. Acelea sunt rezervate reglementărilor de ordin politic, propuse de către Comisie.

1.5.2 Supravegherea efectuată de autoritățile europene se îndreaptă spre autoritățile naționale de supraveghere, nu direct spre actorii piețelor financiare. Excepția o reprezintă situația în care o autoritate națională nu respectă recomandările (articolele 9 și 11). Autoritatea europeană va lua atunci, în final, o decizie îndreptată spre actorii piețelor financiare.

1.5.2.1 Există, de asemenea, o descriere a unor situații de urgență (articolul 10), când autoritatea europeană poate lua astfel de decizii, fără a implica Comisia. Cu toate acestea, sarcina de a decide dacă există o situație de urgență ar trebui să fie de competența Consiliului. CESE consideră că motivele pentru declararea unei situații de urgență trebuie să decurgă din evoluția pieței în general. O instituție financiară individuală într-o situație de urgență trebuie să intre în sarcina organismului național de supraveghere.

1.5.2.2 Articolul 23 se referă la măsurile de salvagardare pentru guverne, dacă acestea consideră că noile standarde tehnice au efecte de ordin fiscal. Măsurile de salvagardare par a fi adecvate, cu toate că standardele tehnice nu au aproape niciodată efecte de ordin fiscal. Având în vedere că măsurile de salvagardare se referă numai la articolele 10 și 11, acest articol ar trebui așezat după articolul 11.

1.5.3 CESE propune ca autoritatea națională să își dea acordul înainte ca noile instrumente financiare să poată fi introduse, așa cum este cazul în Spania. Având în vedere că acest lucru nu se aplică în alte state membre, primul pas ar fi acela de a investiga instrumentele folosite în alte țări decât Spania. Comisia ar trebui, prin urmare, să modifice și regulamentul privind Autoritatea europeană pentru valori mobiliare și piețe printr-un regulament în acest sens.

1.5.4 În opinia CESE, aria de competență a Autorității Bancare ar trebui să fie cât mai largă cu putință. Obiectivul general ar trebui să fie asigurarea unui nivel de concurență egală pentru toate instituțiile financiare. Definiția din acest regulament face referire la directive mai vechi. CESE ar dori să se lanseze noi dezbateri cu privire la definițiile din aceste directive, pentru a include experiențele crizei financiare, în vederea lărgirii, pe cât posibil, a ariei de acoperire a acestor definiții.

1.5.5 În conformitate cu articolul 20 alineatul (3), autoritățile pot folosi informațiile confidențiale, primite de la instituțiile financiare, numai pentru îndeplinirea sarcinilor ce le revin direct potrivit regulamentelor. Această prevedere trebuie completată printr-un articol privind modul în care trebuie protejată confidențialitatea.

1.5.6 Se propune ca consiliul de administrație al acestor autorități europene să fie compus din patru membri ai autorităților naționale de supraveghere. În schimb, pare normal să se urmeze propunerea privind CERS și să se opteze pentru cinci membri.

1.5.6.1 Numai șefii autorităților naționale vor avea drept de vot în consiliul de supraveghere. Există riscul ca membrii consiliului de supraveghere să se supravegheze pe ei înșiși. În acest caz, crește importanța altor aspecte. Independența președintelui este crucială, iar acesta ar trebui să aibă drept de vot. La fel de hotărâtoare sunt

deschiderea către și influența grupului părților interesate. Este necesar, de asemenea, să se acționeze în mod transparent prin publicarea deciziilor autorităților.

1.5.7 Dacă activitățile autorităților încep în 2011, va dura mai mult de doi ani până acestea vor funcționa la capacitate maximă. Trebuie accelerată această dezvoltare, pentru a putea rezolva repede toate problemele ivite pe perioada crizei.

2. Context

2.1 La 23 septembrie, Comisia Europeană a prezentat un întreg pachet de reglementări privind piața financiară, format dintr-o propunere pentru un regulament de înființare a unui Comitet european pentru riscuri sistemice (CERS), alături de o decizie specială, care conferă BCE sarcini specifice cu privire la acest CERS, și trei propuneri de regulamente de înființare a Autorității Bancare Europene, a Autorității europene pentru asigurări și pensii ocupaționale și a Autorității europene pentru valori mobiliare și piețe. În continuare, la 28 octombrie, s-a prezentat o directivă care conține amendamente la directivele existente, în corelație cu înființarea noilor autorități. Aceasta va fi tema unui alt aviz.

2.2 Toate aceste propuneri corespund, în mare parte, raportului elaborat de Grupul de Larosière la începutul lui 2009. CESE a studiat acest raport într-un aviz din proprie inițiativă, adoptat în cadrul sesiunii plenare din septembrie 2009. Acel aviz dezbate cauzele crizelor financiare și economice, reglementările noi sau îmbunătățite necesare pe piața financiară și măsurile de supraveghere noi și îmbunătățite. Prin urmare, CESE face referire la acel aviz pentru toate celelalte teme conexe, indiferent de propunerile legislative concrete.

2.3 În ciuda acestei trimeri generale la acel aviz, dorim să redăm una din afirmațiile acestuia: „Și din punctul de vedere al CESE, monitorizarea este de importanță fundamentală, pentru ca o astfel de criză financiară să nu se poată repeta. Însă monitorizarea presupune reguli. De aceea, la fel de importante trebuie considerate și propunerile care privesc modificarea și înăsprirea dispozițiilor, în prima parte a raportului.” După ce am constatat limitele propunerilor privind supravegherea microprudențială a reglementărilor actuale, necesitatea modificării și înăsprirea acestora pare și mai importantă.

2.4 Comisia a mai propus și anumite acte legislative privind reglementările de pe piața financiară. Până în prezent, CESE a elaborat avize privind agențiile de rating al creditelor⁽²⁾, administratorii fondurilor de investiții alternative și cerințele de capital. Investigarea de către autoritățile naționale a tuturor noilor instrumente de pe piața financiară înainte de autorizarea acestora, un sistem care se folosește deja în Spania, ar putea face obiectul unor noi reglementări legislative, nepropuse încă de Comisie, dar propuse de CESE.

(2) A se vedea Avizul CESE privind agențiile de rating al creditelor, JO C 277, 17.11.2009, p. 117

3. Observații generale

3.1 Este necesară separarea nivelurilor macro- și microprudențial de supraveghere a pieței financiare. În același timp, este la fel de necesară garantarea unei cooperări strânse între toate organismele propuse. Problemele generale descoperite în timpul supravegherii la nivel microprudențial sunt relevante pentru piața financiară în ansamblu, iar acolo unde se descoperă riscuri ca urmare a supravegherii macroprudențiale, soluțiile pot fi deseori găsite la nivel micro. Această interdependență este menționată în mai multe rânduri, în regulamente.

3.2 Activitățile principale ale celor trei autorități vor viza legislația în vigoare, iar practicile autorităților naționale ar trebui armonizate, în principal, prin orientări și recomandări, dar aceste autorități vor fi mandatate, de asemenea, să dezvolte noi standarde tehnice pentru propunerile oficiale venite de la Comisie.

3.3 În Avizul privind raportul Grupului de Larosière, Comitetul a susținut o reprezentare mai largă în cadrul consiliilor celor trei autorități noi. Aceste recomandări nu au fost preluate de Comisie nici în cadrul regulamentelor de instituire a acestor autorități, nici în cadrul regulamentului privind CERS. În schimb, Comisia propune în ambele cazuri grupuri speciale ale părților interesate.

3.3.1 CERS ar trebui să „solicite, dacă este cazul, consultanță din partea sectorului privat relevant”. În partea introductivă a acestei propuneri, sunt date exemple în acest sens – reprezentanți ai sectorului financiar, asociații ale consumatorilor și anumite grupuri stabilite de către Comisie. Această descriere nu este suficient de concludentă: trebuie menționat faptul că reprezentanții sectorului financiar ar trebui să provină atât din rândul angajatorilor, cât și din rândul sindicatelor acestui sector.

3.3.1.1 În plus, având în vedere că riscurile sistemice afectează nu numai piața financiară, ci întreaga economie, este necesară o reprezentare mai largă. De aceea, ar trebui consultați și reprezentanții angajatorilor și sindicatelor de la nivelul UE.

3.3.1.2 În sfârșit, nu se spune nimic despre forma pe care o vor lua aceste consultări și cât de des ar trebui să aibă loc. Aceste specificații sunt necesare, deoarece articolul respectiv afirmă că aceste consultări vor avea loc. Sintagma „dacă este cazul” pare a fi, de asemenea, prea vagă. Ar trebui introdusă o descriere mai exactă privind situațiile în care aceste consultări sunt obligatorii.

3.3.2 În ceea ce privește componența grupurilor părților interesate ale celor trei autorități, Comisia pare a fi aproximativ de aceeași părere cu CESE: angajatorii și salariații din respectivele segmente ale pieței financiare, precum și consumatorii și utilizatorii serviciilor din acest sector ar trebui să fie reprezentați.

3.3.2.1 Probleme vor apărea probabil la alegerea țărilor din care să provină acești reprezentanți. Presupunem că ideea de a avea 30 de reprezentanți nu înseamnă că vor fi reprezentanți ai instituțiilor financiare din toate țările. Cei 30 de reprezentanți ar trebui

distribuiți astfel încât să acopere în mod egal toate tipurile de reprezentanți, așa cum se specifică în părțile introductive ale regulamentelor.

3.3.2.2 Grupurile se vor întruni cel puțin de două ori pe an. Acestea pot emite avize și opinii și vor beneficia de sprijin din partea secretariatelor. Avizele și opiniile trebuie făcute publice. Toate acestea par oportune, dar există riscul ca munca lor să se restrângă numai la cele două întruniri. Ar trebui să aibă opțiunea de a urmări, în permanență, lucrările autorității respective. Acest lucru este necesar pentru a garanta funcționarea eficientă a acestor autorități, ai căror membri se supraveghează reciproc.

4. Observații specifice

Comitetul european pentru riscuri sistemice

4.1 În ceea ce privește supravegherea macroprudențială, lipsește cu desăvârșire dezbateră pe tema definirii riscului sistemic. Introducerea unor instrumente noi ar putea fi considerată ca un risc sistemic pentru criza actuală. Metodele folosite de agențiile de rating al creditelor pentru calcularea riscurilor și valorilor ar putea fi numite, de asemenea, riscuri sistemice. Pot fi considerate ca fiind riscuri sistemice reglementările privind conducătorii instituțiilor financiare, care îi conduc pe aceștia la a-și asuma prea multe riscuri? Acestea sunt câteva exemple posibile. Conceptul de risc sistemic trebuie dezbătut public, și nu doar în spatele ușilor închise, în cadrul noului CERS.

4.2 CESE este de părere că CERS trebuie să aibă un mandat bine definit, care să-i permită să acționeze atunci când stabilitatea financiară este în pericol. Consideră, de asemenea, că, pentru a garanta acest lucru în regulament, ar trebui avută în vedere reformularea anumitor pasaje.

4.2.1 Conform preambulului propunerii de regulament, sarcina CERS se referă la „supravegherea” financiară (considerentul 1), iar „supraveghere” (în limba engleză: „supervision”) a fost termenul folosit în discuțiile privind găsirea soluțiilor pentru criza financiară. Mai departe, se spune că comunitatea are nevoie de un organism de „supraveghere” (în limba engleză: „oversight”) macroprudențială (considerentul 7). Folosirea unui astfel de concept reduce puterea reală a acestui organism: această supraveghere („oversight”) este primul pas, care ar trebui urmat de o supraveghere („supervision”) care implică și puterea de a lua măsuri. Cele două nu sunt sinonime, iar în alte limbi se folosește un singur termen pentru „supraveghere”. Versiunile diferite ar trebui aduse la unison prin folosirea conceptului de „supraveghere”.

4.2.2 Se afirmă clar faptul că CERS trebuie să fie un organism independent. Cu toate acestea, potrivit regulamentului, avertizările și recomandările acestuia ar trebui să treacă prin Consiliu sau prin cele trei autorități, pentru a le spori importanța (considerentul 9), ceea ce pune sub semnul întrebării independența acestuia. În opinia CESE, descrierea corectă se află la articolul 16 alineatul (3), conform căruia avertizările și recomandările ar trebui transmise Consiliului.

4.2.3 Recomandările „ar trebui” să-i facă pe destinatari să acționeze, dacă aceștia nu pot explica de ce nu pot lua măsuri. Folosirea sintagmei „ar trebui” înseamnă că aceste recomandări sunt mai mult sau mai puțin obligatorii, dar dacă o acțiune este obligatorie sau nu trebuie să depindă de cel care deține competența de reglementare: statele membre sau UE. Prin urmare, formularea paragrafului trebuie să fie mai exactă.

4.2.4 De asemenea, este posibil ca regulamentul să fi mers puțin prea departe în articolul 3. CERS se presupune că va „contribui la funcționarea armonioasă a pieței interne”. Aria de competență a CERS o reprezintă riscurile pe care le implică piața financiară, dar aici pare să i se fi atribuit un rol mai mare. Comisia are ca obiectiv emiterea unor acte legislative ordinare pentru piața financiară. Pentru a reduce riscul unor viitoare discuții în ceea ce privește competențele, acesta ar trebui reformulat pentru a limita obiectivul CERS la riscurile sistemice.

4.3 CERS va fi compus dintr-un consiliu general, un comitet director și un secretariat. Legătura cu Sistemul European al Băncilor Centrale (SEBC) este foarte clară, având în vedere că consiliul general al CERS va include cei 29 de membri care formează consiliul general al BCE. CESE a pledat pentru această legătură între SEBC și noul CERS în Avizul privind raportul Grupului de Larosière. Din rândul celor 29, vor fi aleși un președinte și un vicepreședinte pe o perioadă de 5 ani. Pe lângă cei 29 de membri, un membru al Comisiei Europene și cei trei președinți ai noilor autorități vor fi, de asemenea, membri cu drept de vot. 27 de reprezentanți ai autorităților naționale de supraveghere pot fi prezenți, dar nu au drept de vot, iar același lucru este valabil și pentru președintele Comitetului economic și financiar.

4.3.1 Articolul 11 privind comitetul director nu conține reglementări în ceea ce privește dreptul de vot. Potrivit propunerii Comisiei, comitetul director este format din președintele și vicepreședintele consiliului general plus alți cinci membri din consiliul general al BCE, cei trei președinți ai noilor autorități, reprezentantul Comisiei și președintele Comitetului economic și financiar.

4.3.1.1 Primele rapoarte privind discuțiile din cadrul Consiliului pe marginea acestor propuneri se refereau la numărul de membri din consiliul general al BCE în comitetul director. Ar trebui să fie trei sau cinci? CESE recomandă să fie cinci membri, așa cum recomandă și BCE în avizul său, ceea ce ar facilita o mai bună distribuție din punct de vedere geografic, o distribuție între țările mici și mari și între cele dinăuntru și din afara zonei euro. În plus, având în vedere că toți membrii comitetului director ar trebui, aparent, să aibă drept de vot, va trebui să existe un număr semnificativ de reprezentanți ai băncilor centrale. Componenta comitetului director ar trebui să reflecte în mod adecvat componența consiliului general al CERS, unde 29 de membri sunt reprezentanți ai băncilor centrale.

4.3.2 Comitetul consultativ tehnic ar trebui inclus în textul articolului 4 alineatul (1), care enumeră toate organele CERS.

4.4 Există un articol separat referitor la întrebarea dacă avertismentele și recomandările ar trebui făcute publice. CESE este conștient de toți factorii care trebuie luați în considerare înaintea publicării acestora, dar nu poate înțelege de ce aceasta este singura decizie care necesită o majoritate de două treimi în consiliu. Dacă membrii consiliului general sunt suficient de competenți să ia decizii cu privire la riscurile sistemice și să formuleze avertismente și recomandări, ar trebui să fie și suficient de competenți să decidă dacă să publice deciziile sau nu.

4.5 Implicarea Parlamentului European poate fi descrisă ca fiind slabă. Deciziile asupra tuturor acestor propuneri ale Comisiei trebuie luate atât de Consiliu, cât și de Parlamentul European. Dincolo de aceasta, Parlamentul este menționat numai în măsura în care CERS trebuie să prezinte câte un raport Parlamentului și Consiliului cel puțin o dată pe an. Conform articolului 20, Consiliul va reexamina regulamentul privind CERS după trei ani. Parlamentul nu este menționat, cu toate că, în ceea ce privește aceste prevederi legislative, are putere echivalentă cu cea a Consiliului. CESE consideră că regulamentul ar trebui să confere Parlamentului European un rol mai important.

5. Observații specifice

Supravegherea microprudentială

5.1 Potrivit punctului 6.6 din memorandumul explicativ care însoțește diferitele propuneri, singurele diferențe dintre regulamente se referă la obiective, sfera activităților și definiții.

5.1.1 Obiectivele [articolul 1 alineatul (4)] sunt aproape identice în cele trei regulamente – funcționarea pieței interne, stabilitatea sistemului financiar și coordonarea internațională consolidată în domeniul supravegherii. Singurele diferențe aparente constau în descrierea obiectului protecției pe care ar trebui să o ofere – investitorii, în cazul Autorității europene pentru valori mobiliare și piețe, deținătorii de polițe de asigurare și alți beneficiari, în cazul Autorității europene pentru asigurări și pensii ocupaționale, și deponenții și investitorii, în cazul Autorității Bancare.

5.1.2 CESE consideră că formularea din acest articol este clară în ceea ce privește distincția dintre aceste organe de supraveghere și competențele legislative ale instituțiilor UE. Puterile reale ale autorităților se limitează, după cum reiese din regulamente, la supravegherea reglementărilor existente. În ceea ce privește modificările legislative, rolul lor este numai de a transmite avize Comisiei, Consiliului și Parlamentului European.

5.1.2.1 În ceea ce privește propunerile autorităților pentru noi standarde tehnice, acestea nu ar putea, în conformitate cu articolul 7 alineatul (2), lua forma directivelor, ci numai cea a regulamentelor și deciziilor. Dacă standardele tehnice sunt definite ca fiind nepolitice, pare a fi adecvat să se excludă forma regulamentelor. Standardele tehnice ar trebui să aibă ca țintă numai organismele naționale de supraveghere și instituțiile financiare, nu și statele membre, și ar trebui, prin urmare, să ia forma deciziilor, și nu cea a regulamentelor sau directivelor. Acelea sunt rezervate reglementărilor de ordin politic, propuse de către Comisie. Acest articol afirmă, de asemenea, că Comisia adoptă proiectele de standarde tehnice, ceea ce nu se poate aplica în cazul regulamentelor și directivelor, deoarece acestea trebuie adoptate de către Consiliu și Parlamentul European.

5.1.3 Articolele care descriu în detaliu sarcinile autorităților par toate a fi adecvate. Supravegherea efectuată de autoritățile europene se îndreaptă spre autoritățile naționale de supraveghere, nu direct spre actorii piețelor financiare. Excepția o reprezintă situația în care o autoritate națională nu respectă recomandările (articolele 9 și 11). Autoritatea europeană va lua atunci, în final, o decizie îndreptată spre actorii piețelor financiare.

5.1.3.1 CESE salută recunoașterea faptului că puterea de a decide dacă există o situație de urgență sau nu ar trebui atribuită Consiliului, în urma consultărilor cu Comisia, CERS și, dacă este cazul, cu autoritățile europene de supraveghere.

5.1.3.2 Din propunerea privind crearea unei Autorități Bancare Europene lipsește o definiție clară a situației de urgență, precum și criteriile pentru declararea unei astfel de situații. Textul ar trebui să distingă mai clar în ceea ce privește motivele pentru declararea situației de urgență. CESE consideră că motivele trebuie să țină de evoluția pieței în general. O instituție financiară individuală într-o situație de urgență trebuie să intre în sarcina organismului național de supraveghere.

5.1.3.3 Articolul 23 se referă la măsurile de salvagardare privind posibilele modalități de acțiune ale guvernelor, dacă acestea consideră că noile standarde tehnice au efecte fiscale. Măsurile de salvagardare par a fi adecvate, cu toate că standardele tehnice nu au aproape niciodată efecte de ordin fiscal. În plus, având în vedere că măsurile de salvagardare se referă numai la articolele 10 și 11, acest articol ar trebui așezat imediat după articolul 11.

5.1.4 Instituțiile financiare și agenții de pe piață ar trebui să aibă posibilitatea ca, în caz de dezacord cu autoritățile naționale de supraveghere, să recurgă la ABE.

5.1.5 În ceea ce privește sfera activităților, Autoritatea europeană pentru valori mobiliare și piețe va avea o sarcină specială în calitate de organism de supraveghere a agențiilor de rating al creditelor. Această calitate va include dreptul de a retrage autorizația acestor agenții și de a efectua anchete și inspecții la fața locului. Aceste acțiuni nu sunt menționate în acest regulament, dar vor fi menționate într-un viitor regulament de modificare. Este oportun ca Autorității europene pentru valori mobiliare și piețe să i se atribuie această putere de supraveghere, care va reprezenta una din sarcinile cele mai importante ale acesteia.

5.1.5.1 Una din concluziile Avizului privind raportul de Larosière a fost aceea că ar trebui să existe autorități naționale, ca în Spania, care să aibă ca sarcină autorizarea introducerii de noi instrumente financiare. Odată ce au fost înființate cele trei autorități, această propunere ar putea fi acum pusă în aplicare. Având în vedere că acest lucru nu există în prezent în alte state membre, un prim pas ar fi acela de a investiga instrumentele folosite în alte țări decât Spania. Comisia ar trebui, prin urmare, să modifice și regulamentul privind Autoritatea europeană pentru valori mobiliare și piețe printr-un regulament în acest sens.

5.1.6 O problemă majoră în ceea ce privește definițiile Autorității Bancare o reprezintă definirea mărimii sferei din sectorul financiar pe care ar trebui să o supravegheze. Având în vedere experiențele crizei financiare, această definiție trebuie să fie cât mai cuprinzătoare cu putință. Existența unor instituții financiare în afara sferei de supraveghere a acestei autorități poate face ca aceste instituții să aibă un avantaj în goana după profit, deoarece reglementările privind activitățile lor și supravegherea acestora vor fi în afara sferei activităților autorității. Obiectivul general ar trebui să fie asigurarea unui nivel de concurență egală pentru toate instituțiile financiare. Definiția din acest regulament face referire la directive mai vechi privind instituții de creditare, firme de investiții și conglomerate financiare. CESE ar dori să se lanseze noi debateri cu privire la definițiile din aceste directive, pentru a include experiențele crizei financiare, în vederea lărgirii, pe cât posibil, a ariei de acoperire a acestor definiții.

5.1.7 În ceea ce privește Autoritatea europeană pentru asigurări și pensii ocupaționale, există o referire la directivele existente. Aici, CESE ar dori să evidențieze faptul că, în special, în domeniul prevederilor privind pensionarea ocupațională, există modele diferite în statele membre. Prin urmare, în acest domeniu, este deosebit de important să se clarifice faptul că sfera activităților se referă numai la supraveghere. Posibilitatea de a propune noi reglementări este numai de competența Comisiei.

5.1.8 În ceea ce privește Autoritatea europeană pentru valori mobiliare și piețe, se afirmă că un participant la piețele financiare este o „persoană”. Presupunem că acest lucru înseamnă atât o persoană fizică, cât și o persoană juridică, dar acest lucru ar trebui clarificat la articolul 2 alineatul (1) din regulament.

5.1.9 La articolul 20 alineatul (3), se afirmă că autoritățile pot folosi informațiile confidențiale, primite de la instituțiile financiare, numai pentru îndeplinirea sarcinilor ce le revin direct potrivit regulamentelor. Această prevedere trebuie completată printr-un articol privind modul în care trebuie protejată confidențialitatea.

5.2 Toate cele trei autorități au aceeași organizare: un consiliu de supraveghere, un consiliu de administrație, un președinte, un director executiv și o comisie de apel. În cazul autorităților, președintele nu este ales din rândul autorităților naționale de supraveghere. Conform regulamentelor, ar trebui să fie o persoană independentă, care să lucreze cu normă întreagă.

5.2.1 Se propune ca consiliul de administrație al acestor autorități europene să fie compus din patru membri ai autorităților naționale de supraveghere. Nespecificându-se niciun motiv pentru numărul de patru membri, pare, în schimb, normal să se urmeze propunerea privind CERS și să se opteze pentru cinci membri.

5.2.2 Numai șefii autorităților naționale vor avea drept de vot în consiliul de supraveghere, nu și reprezentantul Comisiei sau cel al CERS. Acest lucru înseamnă că se pune întreaga putere a organismului de supraveghere în mâna organismelor naționale, pe care le supraveghează. Cu o asemenea organizare, există riscul non-acțiunii, în pofida tuturor prevederilor din regulamentul asupra modului în care trebuie acționat, asupra modului de criticare a autorităților naționale și chiar asupra situațiilor în care deciziile vor fi preluate de autoritatea europeană cu posibilitatea unei decizii finale din partea Comisiei. Desigur, autoritățile naționale trebuie să conlucreze în mod colegial cu autoritatea europeană, dar oare nu este această conlucrare prea colegială?

5.2.3 Riscul ca membrii consiliului de supraveghere să se supravegheze pe ei înșiși ne determină să subliniem importanța unor alte aspecte ale acestor autorități. Independența președintelui este crucială, iar acesta ar trebui să aibă drept de vot. La fel de hotărâtoare sunt deschiderea către și influența grupului părților interesate. Este necesar, mai presus de toate acestea, să se acționeze în mod transparent prin publicarea deciziilor autorităților. Dincolo de faptul că pledează pentru asemenea reglementări generale, CESE este, desigur, conștient că există decizii care nu pot fi făcute publice imediat, datorită riscului de a crea dezordine pe piața financiară.

Bruxelles, 21 ianuarie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

5.3 Atunci când se preconizează ca autoritățile să își înceapă activitatea, propunerea prevede o dublare a personalului în comparație cu cele trei comitete actuale. Atunci când vor ajunge să funcționeze la capacitate maximă, acestea vor avea de aproximativ patru ori mai mulți angajați decât comitetele actuale. Având în vedere că aceste activități au o amploare și un caracter cu totul diferite, CESE consideră că numărul angajaților este potrivit.

5.3.1 Avem dubii în ceea ce privește lungimea intervalului de timp propus până la atingerea capacității maxime de activitate a autorităților: dacă activitățile autorităților încep în 2011, va dura mai mult de doi ani. Accelerarea acestei dezvoltări ar fi posibilă și este de fapt necesară pentru a putea rezolva repede toate problemele ivite pe perioada crizei.

5.4 CESE consideră că comitetul comun al Autorităților europene de supraveghere, care va fi înființat odată cu cele trei autorități, reprezintă un organism complementar necesar. Existând acest comitet de cooperare între autorități, nu pare necesar, cel puțin pe moment, să se creeze o autoritate comună pentru cele trei sectoare supravegheate.

5.5 Câteva erori minore se găsesc în versiunea engleză la articolul 33: la articolul 33 alineatul (2) „in his absence” ar trebui modificat în „in his/her absence”. La același articol 33 alineatul (5), cuvântul „Chairperson” este modificat brusc în „Chairman”, ceea ce ar trebui, de asemenea, remediat. (*)

(*) *Nota traducătorului:* aceste observații sunt pur lingvistice și nu se aplică versiunii în limba română. „Chairperson” (în limba română: președintele) poate fi atât de gen feminin, cât și de gen masculin, iar în limba engleză acordul cu adjectivul pronominal posesiv se face în funcție de genul persoanei care ocupă funcția: „in his (masculine)/her (feminine) absence”.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2006/112/CE cu privire la aplicarea opțională și temporară a mecanismului de taxare inversă în legătură cu furnizarea anumitor bunuri și servicii care prezintă risc de fraudă

COM(2009) 511 final – 2009/0139 (CNS)
(2010/C 339/09)

Raportor general: **dl Edgardo IOZIA**

La 6 octombrie 2009, în conformitate cu articolul 93 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Propunerea de directivă a Consiliului de modificare a Directivei 2006/112/CE cu privire la aplicarea opțională și temporară a mecanismului de taxare inversă în legătură cu furnizarea anumitor bunuri și servicii care prezintă risc de fraudă

COM(2009) 511 final – 2009/0139 (CNS).

La 3 noiembrie 2009, Biroul Comitetului Economic și Social European a însărcinat Secțiunea pentru uniunea economică și monetară și coeziune economică și socială cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European l-a numit pe dl IOZIA raportor general în cadrul celei de-a 459-a sesiuni plenare din 20 și 21 ianuarie 2010 (ședința din 21 ianuarie) și a adoptat prezentul aviz cu 91 de voturi pentru, 2 voturi împotriva și 4 abțineri.

1. Concluzii

1.1 CESE se pronunță în favoarea propunerii de directivă care introduce un sistem de taxare inversă pentru anumite produse și servicii, exprimându-și însă adâncul regret în privința faptului că se caută încă o dată soluții *convenționale* la problema fraudei fiscale și la depășirea regimului *tranzitoriu*, care continuă să favorizeze netulburat fraudă intracomunitară.

1.2 CESE înțelege și sprijină eforturile Comisiei, în ciuda problemelor de natură politică cu care se confruntă, dar continuă să insiste pentru concretizarea trecerii la un nou sistem de TVA, care să reducă posibilitățile de fraudă și sarcina administrativă pentru persoanele impozabile.

1.3 CESE este de acord cu propunerile cuprinse în Rezoluția Parlamentului European din 2 septembrie 2008 referitoare la o strategie coordonată pentru intensificarea luptei împotriva fraudei fiscale, în special impozitarea în țara de origine cu o cotă unică de 15 % pentru tranzacțiile intracomunitare. Această opțiune ar fi conformă cu dispozițiile art. 402 din Directiva 2006/112/CE.

1.4 Propunerea de directivă introduce elemente care sporesc divergența în sistemul TVA. CESE își exprimă preocuparea în legătură cu soluțiile propuse, care îndepărtează perspectiva armonizării TVA.

1.4.1 Instrumentul juridic ales pare potrivit, chiar dacă ar fi preferabilă adoptarea de regulamente.

1.5 Statele membre trebuie să-și consolideze administrația fiscală. Cererile de rambursare vor crește, pentru că nu va putea fi compensat TVA-ul încasat prin cel plătit. Este absolut necesar un sistem riguros de control, în vederea protejării statelor membre împotriva efectelor negative pe care le-ar putea determina mecanismul de taxare inversă.

1.6 CESE consideră că este esențial să se opteze pentru introducerea în cadrul directivei a cesionării serviciilor de tranzacționare a certificatelor de emisii.

1.7 CESE nu este de acord cu limitarea la doar două din cele patru categorii de produse stabilite de directivă. Fiecare stat membru ar trebui să hotărască dacă administrația sa este capabilă să gestioneze în mod adecvat introducerea sistemului de taxare inversă pentru toate categoriile de produse. Această îngrădire pare să contrazică dispozițiile articolului 395 din Directiva 2006/112/CE.

1.8 CESE va continua să sprijine inițiativele Comisiei de consolidare a armonizării regimului TVA de impozitare, de preferat prin adoptarea acelor reforme „structurale mai ambițioase” care să reducă în mod drastic posibilitatea fraudei fiscale.

2. Introducere

2.1 Combaterea fenomenelor de fraudă fiscală, în special intracomunitare, nu a făcut mari progrese în acești ultimi ani. Pierderile fiscale totale cauzate de fraudă se ridică la o sumă cuprinsă între 200 și 250 de miliarde EUR, echivalentul a 2 % din PIB-ul UE.

2.2 Frauda legată de TVA se ridică la circa 40 de miliarde EUR, adică 10 % din veniturile produse de acest impozit.

2.3 Creșterea progresivă a schimburilor a generat o proliferare a așa-numitelor fraude de tip „carusel”. Legislația în legătură cu acest subiect prevede ca mărfurile care tranzitează UE să circule liber, TVA-ul privind tranzacțiile comerciale cu statele comunitare urmând însă să fie vărsat în țara de destinație.

2.4 Prin introducerea unei persoane impozabile fictive în tranzacția comunitară, se poate obține o triadă ilegală care simulează astfel dublul transfer al aceluiași bun. Cumpărătorul are dreptul la rambursarea TVA, care nu a fost însă achitată de persoana interpusă, care, la rândul ei, a cumpărat bunul scutit de TVA de la un furnizor din alt stat membru. Persoana interpusă dispăre în acest fel.

2.5 Prin mecanismul de taxare inversă, furnizorul din același stat membru nu facturează TVA clienților persoane impozabile care, în schimb, sunt obligați la plata acestei taxe. Teoretic, posibilitatea fraudei de tip *carusel* ar trebui eliminată prin această procedură.

2.6 Contradicțiile sistemului bazat pe aplicarea principiului țării de destinație, care – pentru a funcționa corect – este condiționat de un sistem consolidat și eficient de schimburi de informații între statele membre, dă naștere la fraude fiscale greu de contracarat. Comunitatea a optat definitiv pentru principiul țării de origine, care prevede tocmai o formă de compensare între statele membre, prin redistribuirea TVA. În art. 402 din Directiva 2006/112/CE din 28 noiembrie 2006 se arată că impozitarea schimburilor intracomunitare ar trebui să aibă loc în țara de origine.

2.7 Redistribuirea este necesară pentru a compensa efectele asupra venitului rezultat din impozitare, ale exporturilor și ale deducerii taxelor pe importuri, deja taxate în țara de origine.

2.8 Adoptarea regimului definitiv, care ar reduce în mod drastic fenomenele de fraudă fiscală intracomunitară, necesită un sistem integrat de cooperare administrativă care, în ciuda eforturilor Comisiei, nu reușește să vadă lumina zilei⁽¹⁾. Crearea casei de compensare, un element esențial, pe care Comisia îl solicită din 1987, este de asemenea greu de realizat, din pricina divergențelor profunde între statele membre în legătură cu verificarea și colectarea datelor statistice.

(1) COM(2009) 427 final - 2009/0118 (CNS). Documentul se află în curs de examinare (ECO 265, raportor: dl BURANI).

2.9 În acest context, cu adevărat descurajant, intervine propunerea de directivă a Consiliului, inițiată de Comisie, ce vizează introducerea temporară și facultativă în reglementările naționale a taxării inverse pentru unele bunuri și servicii⁽²⁾.

3. Propunerea Comisiei

3.1 Inițiativa supusă examinării pleacă de la propunerea grupului de experți privind strategia de combatere a fraudei fiscale (ATFS): Comisia a prezentat o comunicare⁽³⁾ în care erau cuprinse propuneri inovatoare de combatere a fraudei, între care introducerea unui sistem general de taxare inversă. Aceste propuneri nu au fost aprobate de Consiliul Afaceri Economice și Financiare (ECOFIN).

3.2 Pentru a contracara fenomenele crescânde de fraudă intracomunitară prin intermediul așa-numitelor *firme-fantomă* (*Missing Trader Intra-Community fraud* – MTIC), mai cunoscută cu numele de *fraudă-carusel* (dat fiind că se referă la transferul repetat al acelorași bunuri între operatori din diferite state membre), unele state membre au solicitat Comisiei să se să se prevaleze de derogarea prevăzută la articolul 395 din Directiva TVA, care permite introducerea temporară a unui sistem de taxare inversă pentru unele bunuri și servicii.

3.2.1 Comisia a considerat că ar fi mai potrivită modificarea Directivei TVA, prin introducerea unui articol 199 a, ce acordă o derogare până în 2014.

3.3 Pe lista bunurilor care ar putea beneficia de introducerea facultativă a sistemului de taxare inversă se găsesc, printre altele, aparatele electronice foarte răspândite, cum sunt telefoanele mobile și dispozitivele cu circuite integrate. Această posibilitate este folosită deja în Regatul Unit, care a obținut o derogare din partea Consiliului.

3.3.1 Parfumurile și obiectele din metale prețioase care nu sunt bunuri de colecție sau antichități completează cele patru tipuri de bunuri prevăzute de directivă. Serviciile includ și tranzacțiile cu certificate de emisii.

4. Observații generale

4.1 În comunicarea sa adresată Consiliului și Parlamentului European⁽⁴⁾, Comisia sublinia – pe de o parte – efectele pozitive pe care introducerea mecanismului de taxare inversă le-ar fi putut teoretic avea asupra combaterii fraudei fiscale, însă – pe de altă parte – evidenția toate riscurile posibile de noi fraude și necesitatea întăririi controalelor și, mai ales, a cooperării administrative.

(2) COM(2009) 511 final.

(3) COM(2008) 109 final, din 22.2.2008 și SEC(2008) 249, din 22.2.2008.

(4) Ibidem.

4.2 Comisia își exprima surprinderea cu privire la introducerea unui sistem facultativ de generalizare a taxării inverse, care „ar afecta în mod semnificativ coerența și nivelul de armonizare al sistemului comunitar de TVA, precum și posibilitățile de dezvoltare viitoare ale acestuia”.

4.3 CESE împărtășește preocupările Comisiei și consideră că trebuie evitat orice tip de măsuri care ar putea compromite progresele obținute cu greu pe calea armonizării viitoare a TVA.

4.4 Încă din 2008, prin solicitarea adresată Consiliului de acțiune mai hotărât în combaterea fraudei fiscale ⁽⁵⁾, Parlamentul European evidențiasse riscurile legate de posibilitatea unor noi fraude prilejuite de introducerea sistemului generalizat de taxare inversă, mai ales în comerțul cu amănuntul și prin utilizarea abuzivă a numărului de identificare TVA. Ca soluție optimă, Parlamentul sugera în această rezoluție depășirea regimului tranzitoriu și taxarea livrărilor intracomunitare de bunuri cu o cotă de 15 %.

4.5 În toate avizele sale mai recente sau mai puțin recente, CESE a subliniat necesitatea depășirii regimului tranzitoriu ⁽⁶⁾, considerând că trebuie aderat la propunerea Parlamentului European de introducere a unei impozitări uniforme a livrărilor intracomunitare de bunuri. În plus, regimul tranzitoriu este fragmentat într-un număr ridicat de regimuri speciale (pentru agricultură, întreprinderi mici, agenții de voiaj, edituri și multe altele) de scutiri, facilități și derogări.

4.6 Ca de obicei, ECOFIN nu a ajuns la niciun acord, iar CESE deplânge încă o dată faptul că blocajul decizional în materie fiscală a zădărnicit încă o încercare de lansare a procesului de armonizare.

4.7 CESE sprijină propunerea Comisiei, subliniind însă unele incoerențe în raport cu obiectivele declarate: un regim facultativ care impune operatorilor interesați din domeniu sarcini administrative suplimentare și care, în realitate, îi supune pe aceștia la o dublă contabilitate paralelă, cu responsabilități semnificative pentru persoanele impozabile, acestea trebuind să identifice regimul fiscal care li se aplică.

⁽⁵⁾ Rezoluția Parlamentului European din 2 septembrie 2008 referitoare la o strategie coordonată pentru intensificarea luptei împotriva fraudei fiscale [2008/2033(INI)], JO C 295 E, din 4.12.2009, p. 13.

⁽⁶⁾ Avizul CESE pe tema „TVA/Măsuri derogatorii” – JO C 32, 5.2.2004, p. 120.

Avizul CESE privind combaterea fraudei fiscale – JO C 161, 13.7.2007, p. 8.

Avizul CESE privind cotele de TVA altele decât cotele standard – JO C 211, 19.8.2008, p. 67.

Avizul CESE privind evaziunea fiscală legată de import – JO C 277, 17.11.2009, p. 112.

Avizul CESE privind combaterea fraudei – JO C 100, 30.4.2009, p. 22. Avizul CESE privind raționalizarea măsurilor derogatorii și de combatere a fraudei în legătură cu cea de-a șasea directivă – JO C 65, 17.3.2006, p. 103.

4.8 În ce privește taxarea inversă, Curtea de Justiție a Uniunii Europene s-a pronunțat deja ⁽⁷⁾. Hotărârea se referă la o solicitare de plată din partea unei administrații fiscale, datorată unei interpretări greșite a mecanismului de taxare inversă. Pentru a evita procedurile de contencios inutile și costisitoare, ținând cont de experiența deja dobândită, va fi necesar să se procedeze la verificarea legislațiilor naționale care, deși aplică principiile generale, prezintă de exemplu inadvertențe între termenele cererilor de rambursare și cele referitoare la plata impozitelor.

4.9 Administrațiile statelor membre care vor adopta sistemul vor trebui să examineze un număr mai mare de cereri de rambursare a excedentului de credit TVA, introduse de persoanele impozabile care nu mai pot să deducă TVA încasată anterior.

4.10 Sarcina achitării taxei este transferată asupra operatorilor economici din ce în ce mai mici, care s-ar putea dovedi mai puțin fiabili decât actualii contribuabili de TVA (întreprinderile de dimensiuni mijlocii și mari care varsă cea mai mare parte a venitului provenit din aceste taxe). Prin eliminarea fragmentării plăților, sistemul sporește riscul pierderilor de venituri fiscale.

4.11 În urma unei analize de ansamblu, apare necesitatea unui sistem riguros de control, în vederea protejării statelor membre împotriva efectelor negative pe care le-ar putea determina mecanismul de taxare inversă. Este necesar ca procesul de îmbunătățire a acțiunilor de control să se desfășoare în același timp cu întărirea cooperării administrative și cu utilizarea sistemelor standardizate de schimburi informatizate de informații între administrații.

5. Observații speciale

5.1 CESE nu este de acord cu opțiunea Comisiei de a nu proceda la o analiză de impact. Considerând că precedenta consultare „Posibila introducere a unui mecanism opțional de taxare inversă pentru TVA – Impactul asupra întreprinderilor”, din 13 august 2007 (în treacăt fie spus, nepublicată pe site-ul Comisiei) este exhaustivă, Comisia nu a luat în considerare efectele pe care propunerea de directivă le-ar putea avea asupra operatorilor și administrațiilor.

5.2 Raționamentul după care incumbă statelor membre interesate să realizeze analiza de impact, dat fiind că este vorba de un demers neobligatoriu, este foarte discutabil. CESE a recomandat în numeroase rânduri efectuarea cu maximă atenție a unei analize serioase și aprofundate a consecințelor legislației europene.

5.3 Temeiul juridic al propunerii pare adecvat și proporționar. Cu toate acestea, în opinia CESE, alegerea directivei ca instrument prezintă riscuri evidente de agravare a discrepanței dintre regimurile fiscale: ar fi fost preferabilă adoptarea unui regulament.

⁽⁷⁾ Cauzele reunite C 95/07 și C 96/07 din 8.5.2008.

5.4 CESE sprijină cu hotărâre introducerea în sistemul de taxare inversă și a tranzacțiilor în cadrul sistemului comunitar de comercializare a cotelor de emisie (ETS), care reprezentau (în 2008) 73 % din valoarea pieței mondiale a certificatelor. Dat fiind că schimbul de certificate între persoane impozabile este considerat prestare de servicii, acesta trebuie impozitat în țara în care se găsește întreprinderea cumpărătoare. CESE regretă doar că aceste tranzacții nu sunt supuse în mod obligatoriu unui sistem de taxare inversă.

Bruxelles, 20 ianuarie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

5.5 CESE consideră că limitarea la doar două din cele patru categorii de produse indicate nu este suficient justificată. Ar fi fost mult mai potrivit ca fiecare stat membru să se poată pronunța liber asupra acestei chestiuni, în cadrul propriilor responsabilități. Articolul 395 din Directiva 2006/112/CE acordă deja unui stat membru această posibilitate, pe baza autorizării de către Consiliu. Articolul 199 a, așa cum este formulat în prezent, ar putea intra în contradicție cu articolul menționat anterior.

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind politica în domeniul calității produselor agricole

COM(2009) 234 final

(2010/C 339/10)

Raportor: **dl József KAPUVÁRI**

La 28 mai 2009, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind politica în domeniul calității produselor agricole

COM(2009) 234 final.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 9 decembrie 2009.

În cea de-a 459-a sesiune plenară, care a avut loc la 20 și 21 ianuarie 2010 (ședința din 20 ianuarie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 145 de voturi pentru și 5 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Numărul mare și în continuă creștere al sistemelor de certificare nu contribuie la realizarea obiectivelor politicii Uniunii Europene în domeniul calității. În această privință, scopul urmărit ar trebui să conste nu doar în armonizarea și simplificarea sistemele existente, ci și în reducerea numărului acestora. CESE ar sugera identificarea unui sistem care să fie preferat la nivel comunitar. În acest scop, Comisia ar trebui să identifice sistemul cel mai potrivit.

1.2 Politica Uniunii Europene în domeniul calității este un element esențial, care cuprinde, la rândul său, alte elemente ce formează un sistem extrem de complex. Având în vedere că politica în domeniul calității are legături cu toate celelalte elemente, instrumente și obiective ale politicii agricole comune, trebuie luate în considerare și aceste aspecte. Totuși, cele trei chestiuni principale ale dezvoltării politicii în domeniul calității (informare, coerență și simplificare) care trebuie abordate reflectă această abordare numai într-un sens restrâns. CESE recomandă Comisiei să încerce să facă uz de potențialul oferit de politica în domeniul calității, în conformitate cu concepțiile sale strategice și politice pe termen lung pentru sectorul agroalimentar al UE. Într-adevăr, politica în domeniul calității este un instrument care ar putea fi folosit și mai eficient, pentru a crea noi surse de venituri și noi modalități prin care agricultorii să devină mai competitivi. În același timp, acesta este un domeniu cu posibilități considerabile de dezvoltare a unei cooperări interne în cadrul lanțului agroalimentar. Este mare nevoie de o asemenea cooperare, având în vedere faptul că, prin prisma distribuirii inegale a câștigurilor în cadrul lanțului producției de alimente, partenerii strategici încep să se considere din ce în ce mai mult ca fiind adversari. Acest lucru se aplică în special țărilor și sectoarelor unde procesarea nu se află în mâna producătorilor.

1.3 La 18 septembrie 2008, CESE a adoptat Avizul privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind informarea consumatorilor referitoare la produsele alimentare (1). În acest aviz, CESE a subliniat, printre altele, că ar dori să fie obligatorie indicarea originii alimentelor și a produselor care au suferit o primă transformare, precum și a principalelor ingrediente utilizate la elaborarea produselor care au suferit o a doua transformare, pe baza unei evaluări de la caz la caz a acestora din urmă.

1.4 Cu cât consumatorii din UE vor opta în mod conștient, pe termen lung, pentru mai multe produse din UE, cu atât va deveni mai previzibil viitorul sectoarelor europene agricole și agroalimentare. Având în vedere procesul de deschidere a pieței legat de negocierile OMC, acest aspect este unul dintre cei mai importanți factori pentru sectorul agricol al UE, sau chiar cel mai important. Politica în domeniul calității produselor din sectoarele agricole și agroalimentare ar trebui adaptată ținând seama de toate aceste considerente.

1.5 În acest context, este foarte important să se clarifice ce înseamnă *bun*, de „calitate europeană”, pentru consumatori. În acest scop, ar fi util să se realizeze un sondaj de opinie pe baza unui chestionar întocmit de profesioniști, care ar putea fi folosit pentru a stabili principiile de bază generale.

1.6 În opinia CESE, „calitatea europeană” este în mare măsură un rezultat al modelului agricol european. Modelul agricol european reflectă o politică în care se abordează chestiuni fundamentale, importante pentru societate în ansamblu său (2). CESE sprijină politica de conservare a regulilor esențiale pe care se bazează agricultura europeană și solicită o reformă adecvată a politicii agricole comune (PAC), pentru a asigura condiții de concurență loială pentru agricultura noastră.

(1) JO C 77, 31.3.2009, p. 81.

(2) JO C 368, 20.12.1999, p. 76-86.

2. Observații generale

2.1 Politica UE în domeniul calității produselor agricole nu trebuie numai să contribuie la realizarea obiectivelor PAC, ci și să joace un rol esențial în menținerea cursului dezvoltării durabile a agriculturii și industriei agroalimentare europene, prin crearea condițiilor pentru producția unor alimente de „calitate europeană”. Pentru ca acest lucru să se întâmple, nu este suficient doar să se sensibilizeze publicul cu privire la această „calitate europeană” în cadrul pieței interne, ci aceasta trebuie promovată și pe piețele externe, dacă se dorește păstrarea și dezvoltarea sectoarelor europene agricol și de procesare a alimentelor.

2.2 În plus, acest lucru implică mult mai mult decât furnizarea de informații corecte către consumatori cu privire la caracteristicile produselor legate de procesele de producție. Cu cât consumatorii din UE vor opta în mod conștient pe termen lung pentru mai multe produse din UE, cu atât va deveni mai previzibil viitorul sectoarelor europene agricol și agroalimentar. Având în vedere procesul de deschidere a pieței legat de negocierile OMC, acest aspect este unul dintre cei mai importanți factori pentru sectorul agricol al UE, sau chiar cel mai important. Politica în domeniul calității produselor din sectoarele agricol și agroalimentar ar trebui adaptată ținând seama de toate aceste considerente. Ar trebui mai bine protejate în afara UE valorile rezultate din modelul agricol european.

2.3 În acest context, este foarte important să se clarifice ce înseamnă *bun*, de „calitate europeană”, pentru consumatori. În acest scop, ar fi util să se realizeze un sondaj de opinie pe baza unui chestionar întocmit de profesioniști și care să poată fi folosit pentru a stabili principiile generale.

2.4 În acest context, așa cum am subliniat deja, este foarte important să se clarifice ce înseamnă „calitate europeană” bună pentru consumatori. Caracteristicile care nu pot fi traduse în cifre pot fi puse și ele pe picior de egalitate cu alte proprietăți ale produselor alimentare și integrate în politica în domeniul calității. CESE înțelege „calitatea europeană” într-un sens mai larg. Aceasta include un proces de producție care nu afectează mediul, respectarea regulilor privind bunăstarea animalelor, metode de producție durabile și menținerea zonelor rurale.

2.5 Preferința pentru produse alimentare de producție internă de înaltă calitate reprezintă un principiu fundamental al UE, dar, în ultima vreme, acest principiu a fost oarecum trecut cu vederea. În cazul produselor din sectoarele agricol și agroalimentar, este deosebit de importantă motivația pozitivă în favoarea produselor interne, deoarece acestea reprezintă produse strategice care le inspiră încredere consumatorilor și stau la baza bunăstării acestora, cu condiția menținerii și îmbunătățirii condițiilor de producție. Acest subiect este de mare actualitate, având în vedere distribuția inegală a câștigurilor din lanțul producției de alimente, precum și rentabilitatea în scădere și amenințarea ce rezultă de aici pentru calitatea și valoarea nutritivă a produselor. Acest subiect se află, de asemenea, pe agenda a numeroase organisme ale UE și este strâns legat de politica în domeniul calității – mai exact, este vorba despre o abordare complexă a unei astfel de politici (3).

(3) A se vedea Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliul, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor privind îmbunătățirea funcționării lanțului de aprovizionare cu alimente în Europa, 28.10.2009, COM(2009) 591.

3. Observații specifice

3.1 Măsuri actuale în domeniul calității produselor agricole

3.1.1 După cum se explică în comunicare, unul dintre obiectivele esențiale ale politicii în domeniul calității produselor agricole este de a informa consumatorii cu privire la caracteristicile produselor. După părerea noastră, consumatorii europeni consideră că produsele alimentare provenite din statele membre îndeplinesc cerințele de bază, dar nu sunt conștienți de celelalte caracteristici prețioase ale acestor produse. După cum se evidențiază în comunicare, s-a ajuns la această situație deoarece politica în domeniul calității s-a dezvoltat treptat, sector cu sector, în timp și în grade diferite. Anumite măsuri nu au fost comunicate publicului într-un mod destul de eficient – sau, mai degrabă, destul de transparent.

3.1.2 CESE aprobă și sprijină eforturile de a crea un sistem unic format din diverse instrumente și de a dezvolta o politică cuprinzătoare în acest domeniu. Nu numai că este necesară mai multă eficiență, dar consumatorii UE trebuie să accepte și prețurile produselor obținute în acest fel, să le accepte ca fiind corecte și să prefere aceste produse.

3.2 Dezvoltarea politicii

3.2.1 CESE ia notă cu satisfacție de faptul că procesul de consultare condus de Comisie în ceea ce privește politica din domeniul calității a fost foarte amplu și a oferit tuturor părților implicate posibilitatea de a participa la stabilirea unor orientări strategice pentru dezvoltarea viitoare.

3.2.2 Comitetul este de acord cu cele trei priorități strategice principale privind informarea, coerența și simplificarea. Politica trebuie dezvoltată în așa fel încât să contribuie la simplificare și transparență, însă în același timp, este cel puțin la fel de important să se asigure că toate părțile implicate din lanțul producției de alimente și, în primul rând, consumatorii dispun de informațiile necesare.

3.2.3 Pentru definirea politicii în acest domeniu, este important să se încerce reducerea costurilor asociate politicii în domeniul calității și menținerea costurilor rezultate la niveluri rezonabile pentru producători și procesatori.

3.2.4 La 18 septembrie 2008, CESE a adoptat Avizul privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind informarea consumatorilor referitoare la produsele alimentare (4). În acest aviz, printre altele, CESE a subliniat că dorește să fie obligatorie indicarea originii alimentelor și a produselor care au suferit o primă transformare, precum și a principalelor ingrediente utilizate la elaborarea produselor care au suferit o a doua transformare, pe baza unei evaluări de la caz la caz a acestora din urmă.

Pe de altă parte, CESE consideră că menționarea pe etichetă a originii nu ar trebui să genereze costuri suplimentare în cadrul lanțului producției de alimente, că trebuie să ofere un avantaj competitiv producătorilor și să satisfacă cerințele privind aplicabilitatea. Este discutabil dacă actuala menționare obligatorie pe etichetă a originii, de exemplu pentru carnea de vită proaspătă, reprezintă o valoare adăugată pentru consumatori.

(4) JO C 77, 31.3.2009, p. 81.

3.3 Măsurile UE în domeniul calității agricole

3.3.1 Cerințele UE în materie de producție agricolă

3.3.1.1 Din perspectiva politicii în domeniul calității produselor agricole, sistemul de cerințe aplicabile producției reprezintă un instrument important. Una din caracteristicile sistemului este complexitatea acestor cerințe. Ținând cont de acest fapt, precum și de conștientizarea în general deficitară a unor astfel de cerințe, consumatorii nu pot avea cunoștințe detaliate despre acestea. În plus, produsele alimentare conforme cerințelor privind producția sunt de cele mai multe ori materii prime care, în mare parte, nu ajung direct la consumatori.

În al treilea rând, toți agricultorii trebuie să respecte cerințele UE în materie de producție. Acest lucru face diferența față de majoritatea produselor de import. Sunt verificate toate aspectele de mediu și sociale care trebuie respectate (ca o condiție necesară pentru subvențiile directe – așa-numita eco-condiționalitate); totuși, acest lucru reprezintă o informație mai puțin relevantă pentru consumatori. Sistemul de cerințe în domeniul producției este important, iar respectarea acestora trebuie sprijinită, pentru a asigura produse alimentare de calitate. Totuși, acest sistem are o relevanță limitată ca mijloc de informare a consumatorilor.

3.3.1.2 CESE este de acord cu faptul că produsele realizate pe teritoriul UE în condiții normale îndeplinesc cerințele de bază; din acest punct de vedere, nu este necesar să se menționeze în mod special respectarea unor astfel de cerințe. Sistemele de verificare relevante au fost dezvoltate în acest scop și funcționează bine. Ar fi bine să se reamintească consumatorilor din UE că aceasta este situația normală.

3.3.2 Standarde de comercializare

3.3.2.1 Standardele de comercializare tind să reprezinte aspecte tehnice asupra cărora CESE nu are mult de comentat, doar în măsura în care nu le-a comentat deja în cadrul avizului la care se face referire în detaliu în capitoul următor. Toți cei vizați au avut ocazia să-și exprime punctele de vedere în acest domeniu în timpul unor consultări ample.

Totuși, Comitetul ar dori să evidențieze faptul că eticheta „cerințe UE”, menționată în paragraful precedent, nu este o modalitate potrivită de a comunica cu consumatorii, având în vedere faptul că aceasta ar fi afișată pe aproape fiecare produs și, astfel, nu le-ar mai permite acestora să facă o alegere în cunoștință de cauză. Pe de altă parte, menționarea locului de proveniență agricolă pe etichetă și indicarea originii furnizează informații specifice asupra produsului și îi poate motiva pe cumpărători. În cazul produselor procesate, informațiile privind locul de proveniență agricolă a produsului agricol principal sunt cele relevante pentru consumatori, deoarece reprezintă valoarea adăugată a producției UE. Aceste produse și-au păstrat poziția pe piață, chiar și în condițiile crizei economice atât în ceea ce privește volumul, cât și prețurile.

3.3.2.2 CESE sprijină punerea în aplicare a planurilor în materie de reglementare stabilite în acest capitol al comunicării. Orice informație sau standard trebuie să reflecte realitatea și să inspire consumatorilor încredere în produse.

3.3.3 Indicațiile geografice

3.3.3.1 În 2008, CESE a discutat această temă în Avizul său din proprie inițiativă privind indicațiile și denumirile geografice ⁽⁵⁾. Comitetul continuă să susțină în totalitate cele afirmate în acel document și consideră că acesta ar trebui considerat anexă la acest aviz.

3.3.3.2 Introducerea unui sistem de indicații geografice s-a dovedit a fi o inițiativă de succes, care este în interesul atât al consumatorilor, cât și al producătorilor/procesatorilor. Din acest motiv, Comitetul este de părere că ar trebui menținute în forma lor actuală cele trei sisteme de înregistrare a indicațiilor geografice (pentru vinuri, pentru băuturi spirtoase și pentru produse agricole și alimente), precum și cele două instrumente în vigoare (denumirile de origine protejată și indicațiile geografice protejate).

3.3.3.3 Comitetul se pronunță cu tărie în favoarea autorizării întreprinderilor care au dreptul de a fabrica produse cu indicație geografică de a efectua și ele verificări. În acest fel, depășind cadrul obiectivelor declarate, s-ar putea obține un nivel mai bun de cooperare, contribuind astfel la creșterea eficienței atât a producției, cât și a comercializării. Acest lucru ar putea duce la interzicerea producției pentru unele întreprinderi care nu îndeplinesc aceste reglementări. CESE consideră că legislația UE ar trebui modificată, astfel încât statele membre să poată permite organizațiilor pe care le desemnează sau le recunosc în ceea ce privește gestionarea, protejarea și/sau promovarea indicațiilor geografice să adapteze potențialul de producție la cerințele pieței pe baza unor principii corecte și nediscriminatorii. Datorită acestui fapt, va fi, de asemenea, posibil să se realizeze o distribuire îmbunătățită a valorii adăugate în lanțul de aprovizionare cu alimente.

3.3.3.4 Protejarea indicațiilor noastre geografice la nivel internațional rămâne foarte problematică. Prin urmare, este foarte important ca agricultura europeană să beneficieze de sprijinul Comisiei Europene, care este un actor esențial în negocierile comerciale internaționale.

3.3.4 Specialitățile tradiționale

3.3.4.1 Comitetul consideră că ideile privind dezvoltarea unui sistem de specialități tradiționale nu au fost suficient elaborate. Un asemenea sistem ar trebui păstrat, deoarece reprezintă un instrument de protejare a patrimoniului agroalimentar european.

3.3.4.2 În orice caz, Comitetul consideră că este important și necesar să se definească mai precis categoria „specialităților tradiționale”. În cazul produselor alimentare, specialitățile tradiționale sunt caracterizate prin folosirea materiilor prime tradiționale, împreună cu tehnologii și ingrediente tradiționale, în cadrul procesului de producție. Diferența de calitate în comparație cu produsele obișnuite este legată de metoda specifică de producție (*know-how* local). În cazul produselor cu caracter local, acești factori nu sunt ușor de separat de mediul local; având în vedere acest fapt, ar fi mai corect să ne referim la aceste produse ca fiind așa-numite „specialități tradiționale și locale”.

⁽⁵⁾ JO C 204, 9.8.2008, p. 57.

3.3.4.3 Această terminologie exprimă transferul (tradiția) de *know-how* în domeniul producției, bazat pe cunoștințe și practici ale comunităților locale (caracterul local), pe parcursul unei perioade mai lungi (de la o generație la alta). Calitatea „specialităților tradiționale și locale” are astfel atât o dimensiune temporală (istorică), cât și una spațială (legată de locul geografic). În plus, tradiția este expresia culturii, care este legată de viața comunităților locale, cultura reprezentând astfel cea de-a treia dimensiune a „specialităților tradiționale și locale”. Avizul CESE menționat mai sus tratează și această temă în detaliu și accentuează faptul că politica în domeniul calității și dezvoltarea rurală – al doilea pilon al PAC – sunt strâns legate între ele.

3.3.5 Agricultură ecologică

3.3.5.1 Crearea unei sigle unice la nivel european pentru produsele ecologice i-ar scuti pe agricultorii ecologici de procedurile de participare la diverse sisteme, participare ale cărei costuri se reflectă în prețurile acestor produse specifice. De asemenea, i-ar ajuta pe consumatori să se familiarizeze mai ușor cu asemenea produse.

3.3.5.2 CESE sprijină eforturile care s-au făcut pentru a se obține acest lucru, așa cum sunt menționate în comunicarea Comisiei.

Bruxelles, 20 ianuarie 2010.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

4. Elaborarea unui cadru comunitar pentru politica în domeniul calității

4.1 Coerența noilor sisteme comunitare

4.1.1 Metodele de producție care oferă o mai mare valoare adăugată și încearcă să îmbunătățească nivelul „calității europene” justifică dezvoltarea de către UE a unui sistem de etichetare corespunzător. Prin urmare, suntem în favoarea tuturor inițiativelor de acest fel.

4.2 Orientări pentru sistemele private și naționale de certificare a calității produselor alimentare

4.2.1 Acțiunile cu privire la asemenea sisteme folosite în UE ar trebui să fie pur orientative.

4.2.2 Introducerea unor sisteme private de certificare a calității produselor alimentare nu trebuie să cauzeze în nici un caz creșterea costurilor de producție și/sau a impozitelor publice. CESE își exprimă însă preferința pentru un sistem de certificare al structurilor publice, cu reguli și norme europene sau – în orice caz – bazat pe o colaborare între sectoarele public și privat

Avizul Comitetului Economic și Social European privind proiectul de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind măsurile de garantare a securității aprovizionării cu gaze naturale și de abrogare a Directivei 2004/67/CE

COM(2009) 363 final – 2009/0108 (COD)

(2010/C 339/11)

Raportor: **dl SANTILLÁN CABEZA**

La 4 septembrie 2009, în conformitate cu articolul 95 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Consiliul Uniunii Europene a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Proiectul de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind măsurile de garantare a securității aprovizionării cu gaze naturale și de abrogare a Directivei 2004/67/CE

COM(2009) 363 final.

La 29 septembrie 2009, Biroul Comitetului Economic și Social European a însărcinat Secțiunea pentru transporturi, energie, infrastructură și societatea informațională cu pregătirea lucrărilor pe această temă.

Având în vedere caracterul urgent al lucrărilor, Comitetul Economic și Social European l-a numit pe dl SANTILLÁN CABEZA raportor general, în cadrul celei de-a 459-a sesiuni plenare din 20 și 21 ianuarie 2010 (ședința din 20 ianuarie 2010), și a adoptat prezentul aviz cu 173 de voturi pentru și 4 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 Înlocuirea legislației actuale în vederea garantării aprovizionării cu gaze naturale face parte dintr-un pachet de măsuri de urgență adoptate ca reacție la gravele consecințe ale întreruperilor aprovizionării.

1.2 CESE aprobă proiectul de regulament pentru garantarea aprovizionării cu gaze naturale în UE.

1.3 Instrumentul juridic ales pentru înlocuirea Directivei 2004/67/CE privind măsurile de garantare a securității aprovizionării cu gaz natural ⁽¹⁾ este adecvat, deoarece permite o punere în aplicare mai rapidă și mai uniformă. Urgența și gravitatea acestei probleme obligă factorii de decizie să acționeze cu cea mai mare rapiditate pentru punerea în aplicare a unor măsuri de evitare a întreruperilor în aprovizionare.

1.4 CESE subliniază, ca aspect pozitiv al propunerii, specificarea acțiunilor care trebuie întreprinse de autoritățile responsabile (infrastructuri, măsuri preventive și planuri de urgență pentru situațiile de criză), reducându-se astfel marja de apreciere lăsată de directiva din 2004.

1.5 Întrucât repartizarea competențelor nu este suficient de explicită în propunerea Comisiei, Comitetul propune să se facă o distincție clară între cele care le revin autorităților publice (Comisia și autoritățile naționale competente) și cele care le revin întreprinderilor și organizațiilor private.

1.6 CESE atrage atenția asupra drepturilor consumatorilor, insuficient luate în considerare în proiect, în ceea ce privește aspecte precum: transferarea costului acestor măsuri în tarife, clarificarea conceptelor de „consumator casnic” și „consumator protejat”, dreptul la informare în cazuri de urgență etc.

1.7 După cum se semnalează la punctul 5.3, este necesară stabilirea de sancțiuni împotriva statelor membre care nu se achită de obligațiile privind securitatea aprovizionării.

1.8 CESE solicită să se prevadă o protecție specială pentru consumatorii casnici și pentru micii consumatori de gaze naturale, în cazuri de urgență.

1.9 În opinia CESE, toți prestatorii de servicii trebuie să aibă același nivel de responsabilitate în ceea ce privește aprovizionarea, în conformitate cu capacitățile lor, fără nicio excepție.

1.10 Proiectele de gazoducte alternative (precum *Nord Stream* sau *Nabucco*) vor oferi soluții de durată pe termen mediu și lung, însă, până când vor intra în totalitate în vigoare măsurile prevăzute în proiectul de regulament, este necesară adoptarea de măsuri preventive pentru a se evita repetarea crizei din ianuarie 2009.

1.11 CESE subliniază importanța punerii în aplicare, cât mai curând posibil, a măsurilor prevăzute în cel de-al treilea pachet privind energia, printre care se numără stabilirea de planuri naționale de acțiune privind energia, pentru combaterea sărăciei energetice, independența organismelor de reglementare și protecția utilizatorilor vulnerabili.

1.12 CESE consideră oportună lansarea unei dezbateri privind liberalizarea pieței energiei, care a constituit până în prezent o politică centrală a UE, dat fiind că aceasta nu a condus la realizarea obiectivului urmărit, de diversificare a surselor și de asigurare a aprovizionării. Mai mult, liberalizarea a cauzat importante pierderi de locuri de muncă calificate.

1.13 Este necesar să se sublinieze că eficiența proiectului de regulament, precum și a celorlalte măsuri adoptate, depinde în principal de solidaritatea și de voința de cooperare a statelor membre ale UE.

(1) JO L 127, 29.4.2004, p. 92.

1.14 De asemenea, este importantă consolidarea puterilor Comisiei în ceea ce privește coordonarea măsurilor în caz de urgență, evitându-se deciziile unilaterale, care slăbesc poziția UE în fața țărilor terțe.

2. Motivele propunerii de regulament

2.1 Gazele naturale reprezintă o pătrime din totalul energiei consumate în UE. 58 % din aceste gaze sunt importate. Din acestea, 42 % provin din Rusia, iar aproximativ 80 % din importurile europene de gaze rusești trec prin Ucraina (între 300 și 350 de milioane de metri cubi pe zi). În cele 8 noi state membre din Europa de Est, dependența de gazele rusești atinge, în medie, 77 % [Documentul de lucru al serviciilor Comisiei SEC(2009) 977 final]. Dată fiind puternica dependență de sursele externe, securitatea aprovizionării cu gaze naturale constituie de mulți ani un motiv de preocupare în UE, după cum reiese din directiva din 2004 ⁽²⁾. În 2006, un conflict între Gazprom (Rusia) și Naftogaz (Ucraina) a dus la o scurtă întrerupere a aprovizionării.

2.2 La 13 noiembrie 2008, Comisia a publicat Comunicarea [COM(2008) 769] privind punerea în aplicare a directivei din 2004, semnalând necesitatea unor modificări.

2.3 La 1 ianuarie 2009, în plină iarnă, Gazprom a întrerupt din nou aprovizionarea cu gaze prin Ucraina, provocând o situație gravă în 18 state europene. Deși era vorba, în principiu, de un diferend comercial legat de prețul gazelor, consecințele acestuia și faptul că a afectat numeroase state membre ale UE au făcut necesară intervenția activă a Comisiei Europene. Conflictul s-a încheiat cu semnarea unui acord între cele două întreprinderi (la 19 ianuarie 2009), însă durata acestuia, prejudiciile semnificative cauzate și puternica dependență europeană de gazele rusești au declanșat semnalul de alarmă.

2.4 În urma „Summitului gazului” („Gaze naturale pentru Europa: securitate și cooperare”, Sofia, aprilie 2009), care a reunit reprezentanți ai țărilor din zonele Mării Caspice, Asiei Centrale, Mării Negre, Balcanilor, precum și ai SUA, ai Rusiei și ai UE, propunerea de regulament examinată în prezentul aviz încearcă să ofere o soluție la problemele identificate, cum ar fi lipsa de coordonare dintre statele membre sau definirea insuficientă a obligațiilor care le revin diferitelor părți responsabile. Așadar, în loc de a se introduce amendamente parțiale, s-a optat, pe bună dreptate, pentru înlocuirea integrală a directivei din 2004.

3. Conținutul propunerii de regulament

3.1 Răspunderea pentru securitatea aprovizionării

3.1.1 În domeniul corespunzător fiecăruia, răspunderea revine întreprinderilor din sectorul gazelor naturale, autorităților desemnate de fiecare stat membru, consumatorilor industriali de gaze și Comisiei [articolul 3 alineatul (1)]. Între toate aceste părți trebuie să existe un nivel înalt de cooperare.

3.1.2 În termen de douăsprezece luni de la intrarea în vigoare, autoritatea competentă din fiecare stat membru va stabili – după organizarea de consultări cu părțile interesate și schimbul de informații cu celelalte autorități naționale și cu Comisia – un plan de acțiune preventivă și un plan de urgență. După consultarea Rețelei europene a operatorilor de sisteme de transport de gaze (ENTSO-G) și a Agenției pentru cooperarea autorităților de reglementare din domeniul energetic (ACER), Comisia va putea recomanda stabilirea unui plan comun la nivel transnațional.

3.1.3 Măsurile de garantare a securității aprovizionării sunt clar definite, transparente, proporționale, nediscriminatorii și verificabile și nu denaturează în mod nejustificat concurența sau funcționarea pieței interne [articolul 3 alineatul (5)].

3.2 Planul de acțiune preventivă

3.2.1 Planul de acțiune preventivă trebuie să includă măsuri în materie de infrastructură, evaluarea riscurilor, măsuri pentru gestionarea riscurilor identificate și informații privind obligațiile de serviciu public pertinente. Planul se actualizează la fiecare doi ani (articolul 5).

3.2.2 Infrastructura de aprovizionare. În cazul avarierii infrastructurii principale de aprovizionare cu gaze, trebuie să se garanteze că infrastructura rămasă are capacitatea de a furniza volumul necesar de gaze pentru a satisface cererea totală de gaze din zonă, calculată pentru o perioadă de 60 de zile de cerere de gaze excepțional de mare pe timpul celei mai reci perioade constatate statistic în ultimii ani [articolul 6 alineatul (1)]. Indicatorul N-1 descrie capacitatea infrastructurilor de gaze de a răspunde cererii maxime de gaze a zonei luate în calcul în cazul avarierii infrastructurii principale (anexa 1 la proiectul de regulament).

3.2.3 Măsuri de garantare a aprovizionării. Autoritatea competentă trebuie să garanteze aprovizionarea consumatorilor protejați de stat (consumatori casnici, școli, spitale etc.), evitându-se discriminarea și impunerea de sarcini nejustificate noilor operatori de pe piață și micilor întreprinderi (articolul 7).

3.2.4 Evaluarea riscurilor. Aceasta va fi obligatorie pentru autorități, conform anumitor criterii (articolul 8).

3.3 Planul de urgență și nivelurile de criză

3.3.1 Conținutul planului este detaliat în proiectul de regulament (include, printre altele, delimitarea sarcinilor fiecăreia dintre părțile responsabile, procedurile de urmat în caz de criză, mecanismele de cooperare între state etc.). Planul se bazează pe trei niveluri de criză, în funcție de gravitatea amenințării: alertă timpurie, alertă și urgență [articolul 9 alineatele (1) și (2)].

3.3.2 Competențele Comisiei sunt ample, aceasta putând verifica „dacă declararea situației de urgență este justificată și dacă aceasta nu impune o sarcină excesivă asupra întreprinderilor din sectorul gazelor naturale și a funcționării pieței interne”. De asemenea, Comisia poate solicita autorității competente modificarea sau chiar anularea unei măsuri, în cazul în care aceasta implică o sarcină excesivă sau nu este justificată [articolul 9 alineatul (6)].

⁽²⁾ JO L 127, 29.4.2004, p. 92.

3.3.3 Comisia poate declara o urgență comunitară la cererea unei autorități competente (printre alte cazuri), stabilind zona geografică de aplicare a măsurii. Misiunea sa principală este aceea de a coordona acțiunile autorităților competente, fiind asistată de Grupul de coordonare pentru gaz [articolul 10 alineatul (1)].

3.4 Grupul de coordonare pentru gaz (GCG)

3.4.1 Instituit prin directiva din 2004, GCG este compus din reprezentanți ai autorităților competente, ai ACER, ai ENTSO-G, „ai organelor reprezentative ale sectorului și ai consumatorilor afectați”. Comisia decide cu privire la componența GCG și deține președinția acestuia (articolul 11).

3.4.2 Funcția GCG este să asiste Comisia în punerea în aplicare a măsurilor prevăzute în regulament.

3.5 Schimbul de informații

3.5.1 În situații de urgență pe plan național, autoritatea competentă trebuie să dispună zilnic de informații privind aspecte precum fluxul de gaze orar la toate punctele de intrare și ieșire transfrontaliere, iar în caz de urgență pe plan comunitar se include dreptul Comisiei de a solicita autorității competente informații cu privire la o serie de aspecte, printre altele, informațiile de care dispune autoritatea respectivă [articolul 12 alineatele (1)-(5)].

3.5.2 De asemenea, Comisia trebuie informată cu privire la acordurile interguvernamentale și la contractele comerciale de furnizare încheiate cu țări terțe [articolul 12 alineatul (6)]. De asemenea, se prevede publicarea de rapoarte anuale (articolul 13).

4. Observații generale

4.1 Înlocuirea directivei din 2004 face parte dintr-un ansamblu de măsuri adoptate în vederea garantării securității aprovizionării, precum, printre altele, Directiva 2009/73/CE a Parlamentului European și a Consiliului de abrogare a Directivei 2003/55/CE privind normele comune pentru piața internă în sectorul gazelor naturale, Regulamentul (CE) nr. 713/2009 al Parlamentului European și al Consiliului de instituire a Agenției pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei și așa-numitul „al treilea pachet” privind piața internă a energiei (3). Aplicarea strictă și punctuală a tuturor acestor măsuri este esențială.

4.2 CESE salută propunerea de regulament, care, date fiind antecedentele menționate, este indispensabilă. În ceea ce privește forma juridică, consideră adecvată adoptarea unui regulament, date fiind rapiditatea intrării în vigoare a măsurilor și uniformitatea aplicării acestora.

4.3 CESE este de acord cu propunerea de a se spori substanțial coordonarea răspunsurilor în situații de urgență, reducându-se marja de apreciere existentă în prezent. Prin această propunere, competențele Comisiei sunt consolidate, ceea ce reprezintă un aspect pozitiv.

4.4 De asemenea, Comitetul apreciază în mod deosebit stabilirea detaliată de planuri și măsuri pentru diferite situații critice, semnalând că punerea în aplicare a acestora va necesita eforturi considerabile în materie de resurse umane și materiale, din partea diferitelor părți responsabile.

4.5 Un alt aspect pozitiv este stabilirea obligațiilor ce le revin diferiților responsabili în materie de infrastructuri, luându-se ca termen de referință un pericol concret (principiul N-1). În același timp, trebuie să se sublinieze costurile ridicate pe care le va presupune pentru unele dintre statele membre afectate construcția infrastructurilor necesare pentru respectarea regulamentului.

5. Observații specifice

5.1 Comitetul consideră că responsabilitatea și atribuțiile autorităților publice, la care face referire articolul 3 alineatul (1), trebuie diferențiate de cele ale întreprinderilor sau organismelor private, motiv pentru care propune o nouă formulare, care să clarifice următoarele:

- securitatea aprovizionării cu gaze naturale este o sarcină a autorităților competente ale statelor membre și a Comisiei, în domeniile lor de responsabilitate;
- întreprinderile din sectorul gazelor naturale și consumatorii industriali de gaze trebuie să coopereze și să aplice măsurile adoptate de autoritățile responsabile.

5.2 CESE consideră că proiectul de regulament (și, după caz, punerea în aplicare a acestuia în fiecare stat membru) ar trebui să acorde mai multă atenție drepturilor consumatorilor, cel puțin cu privire la următoarele aspecte:

- a) Tarifele. Dat fiind că costurile acestor măsuri vor putea fi transferate (total sau parțial) asupra consumatorilor prin intermediul tarifelor, este util să amintim că, în societățile democratice, autoritățile trebuie să țină seama de condițiile economice și sociale ale consumatorilor în momentul adopării de decizii în acest domeniu.
- b) Clarificarea conceptelor de „consumator casnic” și „consumator protejat”, care sunt descrise numai în termeni generali în proiectul de regulament (considerentul 18, unde se menționează „școlile” și „spitalele”). Trebuie inclusă o listă mai detaliată, chiar dacă nu exhaustivă.
- c) Dreptul la informare. Consumatorii trebuie să primească informații punctuale cu privire la măsurile adoptate de autorități, la prognozele referitoare la evoluția situației, la organismele cărora trebuie să li se adreseze etc. Aceste aspecte nu sunt menționate în proiectul de regulament.

5.3 CESE consideră necesar să se garanteze că, așa cum se indică în proiectul de regulament, toate statele membre sunt în măsură să asigure aprovizionarea clienților finali până în anul 2014. În acest scop, trebuie să prevadă fie crearea unei rețele N-1, fie capacități corespunzătoare de stocare. În 2011 și 2014, statele membre vor elabora rapoarte privind măsurile adoptate pentru atingerea acestui nivel. În cazul în care un stat membru nu atinge nivelul necesar, celelalte state membre vor fi scutite de obligația de a asigura furnizarea de gaz în situația unui deficit de aprovizionare.

(3) JO L 211, 14.8.2009, p. 94; JO L 211, 14.8.2009, p. 1.

5.4 În opinia CESE, consumatorii casnici și micii consumatori trebuie să beneficieze de o protecție specială în cazul producerii unor întreruperi în aprovizionare. În acest scop, toate statele membre trebuie să se angajeze să garanteze furnizarea de gaze naturale și încălzirea, conform normelor în vigoare.

5.5 CESE consideră că, în cazul unui deficit de aprovizionare, tuturor prestatorilor de servicii din sectorul gazelor naturale ar trebui să le revină, în egală măsură, obligația de a lua măsurile de urgență necesare. Numai în acest fel se va putea garanta, pe termen lung, o concurență echitabilă și nediscriminatorie pe piața gazelor naturale a UE. Excepțiile incluse în propunerea Comisiei Europene pentru noii operatori de pe piață și micile întreprinderi [articolul 7 alineatul (3)] ar trebui eliminate.

5.6 Sunt în desfășurare proiecte de construire de gazoducte alternative, care vor oferi soluții de durată pe termen mediu și lung. La 5 noiembrie 2009, guvernele Suediei și Finlandei au autorizat (cum procedase deja Guvernul Danemarcei) construirea *Nord Stream*, două gazoducte paralele care vor transporta gazele naturale din Rusia către Germania, prin Marea Baltică. Termenul prevăzut pentru intrarea în funcțiune este 2011-2012. Proiectul *Nabucco*, condus de consorțiul austriac OMV și beneficiind de sprijinul UE și SUA, are ca scop transportarea către Europa a gazelor din regiunile Mării Caspice, Asiei Centrale, Orientului Apropiat și Mijlociu, fără a trece prin Rusia. Este în concurență cu *South Stream* (Gazprom – ENI), care furnizează gaze rusești Bulgariei și altor zone ale Europei. Cu toate acestea, dat fiind că măsurile prevăzute în proiectul de regulament nu vor intra în vigoare până în anul 2011, există motive de îngrijorare cu privire la securitatea aprovizionării cu gaze în viitorul imediat, în special pe timpul iernii. CESE își exprimă încrederea că autoritățile europene și naționale vor acționa preventiv, pentru a evita repetarea unor crize asemănătoare celei din ianuarie 2009. Înființarea unei celule de criză, care să aibă capacitatea de a adopta măsuri de urgență, ar putea fi o opțiune demnă de luat în considerare.

5.7 În ceea ce privește obiectivul acestui proiect, CESE subliniază importanța acordului UE-Rusia privind alerta timpurie (*early warning system*) în cazul problemelor de aprovizionare, semnat la Moscova, la 16 noiembrie 2009, precum și dorința de cooperare a celor două părți în domeniul energetic, exprimată în cadrul Summitului de la Stockholm, la 18 noiembrie 2009.

5.8 Măsurile cuprinse în cel de-al treilea pachet privind piața internă a energiei sunt complementare celor prevăzute în această propunere de regulament; de aceea este importantă intrarea lor în vigoare. Printre acestea se numără stabilirea de planuri naționale

de acțiune privind energia pentru combaterea sărăciei energetice, independența organismelor de reglementare și protecția utilizatorilor vulnerabili, deconectarea în perioadele critice fiind interzisă.

5.9 CESE consideră că autoritățile politice competente din UE ar trebui să reexamineze politica de liberalizare a pieței gazelor naturale, întrucât aceasta intră în contradicție cu securitatea aprovizionării. În acest sens, Evert Faber van der Meulen (coordonator de studii europene, Universitatea din Leiden) critică „inclinația liberală” a Comisiei, susținând că liberalizarea ar trebui avută în vedere numai ca obiectiv „pe termen lung” [a se vedea „*Gas Supply and EU-Russia Relations*” (Aprovizionarea cu gaze și relațiile UE-Rusia)]. După cum au demonstrat mai multe experiențe, dereglementarea pieței nu a determinat creșterea investițiilor în energiile nepoluante și nici nu a sporit diversificarea surselor de aprovizionare. A se vedea, spre exemplu, cazul Regatului Unit: „Solicitarea unei schimbări radicale, după o politică guvernamentală de două decenii, care a creat una dintre cele mai liberale piețe ale energiei, a apărut după ce Comisia pentru schimbările climatice, prezidată de Lord Turner, a ajuns la concluzia că dereglementarea piețelor nu a determinat investițiile necesare în energia cu emisii reduse de carbon și diversificarea surselor de aprovizionare” [*U-turn urged on UK energy policy*] (Solicitarea unei schimbări radicale în politica energetică a Regatului Unit), *Financial Times*, 12 octombrie 2009]. Pe de altă parte, procesul de liberalizare și privatizare a sectorului energetic a cauzat multe pierderi de locuri de muncă calificate. S-a estimat că liberalizarea pieței energiei electrice a dus la pierderea a 34 % din locurile de muncă din UE-15 (exemple de pierderi în statele membre: Germania – 34 %, Italia – 40 %, Țările de Jos – 39 %, Spania – 34 %, Suedia – 33 %), în timp ce, în cazul gazelor, s-a înregistrat o pierdere de 12 % în numai patru ani, în 12 state membre (CZ, DK, DE, ES, IT, LV, LT, HU, AT, PT, SI, FI) [Hermann, C. și R. Atzmüller (2008) „*Liberalisation and Privatisation of Public Services and the Impact on Employment, Working Conditions and Labour Relations*” (Liberalizarea și privatizarea serviciilor publice și impactul asupra ocupării forței de muncă, condițiilor de lucru și relațiilor de muncă), *Transfer*, vara 2008, vol. 14, nr. 2, p. 303].

5.10 CESE subliniază că gradul înalt de complexitate și caracterul strategic al acestui subiect fac ca deciziile fundamentale privind securitatea aprovizionării care sunt complementare celor cuprinse în această propunere, precum cele privind rețelele de transport, energiile regenerabile și economia de energie, să intre în domeniul de competență al statelor membre. În fond, criza din 2009 a scos în evidență necesitatea de a spori solidaritatea și cooperarea în cadrul UE în fața unei situații de urgență. Acest regulament constituie un pas important în această direcție, însă eficiența sa depinde de aplicarea strictă și în termenul prevăzut.

Bruxelles, 20 ianuarie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European și Comitetul Economic și Social European – Contribuind la dezvoltarea durabilă: rolul comerțului echitabil și al sistemelor neguvernamentale de asigurare a durabilității comerciale

COM(2009) 215 final

(2010/C 339/12)

Raportor: **dl ADAMS**
Coraportor: **dna SHARMA**

La 5 mai 2009, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia Europeană a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European și Comitetul Economic și Social European - Contribuind la dezvoltarea durabilă: rolul comerțului echitabil și al sistemelor neguvernamentale de asigurare a durabilității comerciale

COM(2009) 215 final.

Secțiunea pentru relații externe, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 7 ianuarie 2010.

În cea de-a 459-a sesiune plenară, care a avut loc la 20 și 21 ianuarie 2010 (ședința din 20 ianuarie), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 184 de voturi pentru, 3 voturi împotriva și 10 abțineri.

1. Concluzii și recomandări

1.1 De multă vreme, CESE încurajează în mod activ inițiativele de amploare referitoare la producția durabilă, dezvoltate atât de către sectorul privat, cât și de sectorul ONG-urilor. În consecință, Comitetul salută comunicarea Comisiei, care subliniază și susține impactul tot mai mare al sistemelor de etichetare destinate consumatorilor, pentru a le da cumpărătorilor posibilitatea de a alege.

1.2 Este cunoscut că natura dinamică și sensibilă la piață a acestor etichete destinate consumatorilor este încurajată de caracterul lor voluntar, dar se recomandă să fie sprijinite cu resurse și cu reglementări creșterea transparenței, a impactului și a credibilității unor astfel de sisteme, precum și capacitatea producătorilor de a le influența și de a participa la acestea prin intermediul certificării. ISEAL (*Alianța internațională pentru acreditare și etichetare socială și de mediu*), asociația mondială independentă care activează în domeniul standardelor sociale și de mediu, oferă un cadru în care aceste sisteme pot conlucra, pentru a consolida crearea de standarde și analiza obiectivă. Obiectivul ar trebui să constea în armonizarea abordărilor, acolo unde acestea se aseamănă, și să asigure comunicarea transparentă cu privire la elementele care le deosebesc.

1.3 Comitetul subliniază rolul pe care comerțul echitabil l-a avut, în special în stimularea acțiunilor practice ale consumatorilor în ceea ce privește cumpărarea durabilă, mulțumită implicării, sub diverse forme, a societății civile. Menținerea angajamentelor asumate de către Comisie de a sprijini organizațiile societății civile în vederea sensibilizării consumatorilor și a obținerii unui sprijin din partea acestora pentru sistemele de asigurare a durabilității comerciale în acest domeniu este bine-venită și pentru că poate genera solidaritate civică și acțiuni pozitive. Direcționarea sprijinului către statele membre în care nu s-au dezvoltat astfel de sisteme ar putea fi eficientă, în special acolo unde există membri

activi ai societății civile care pledează în favoarea dezvoltării și a durabilității.

1.4 Dezvoltarea tuturor formelor de inițiative de cumpărare durabilă din ultimii ani indică faptul că, pentru Comisie, acum este momentul să ia serios în considerare modul în care standardele și procesele pe care aceasta se bazează pot influența obligația pe care și-a asumat-o față de OMC, în special cea referitoare la politica comercială internațională practică față de țările în curs de dezvoltare, care trebuie să confere o și mai mare importanță factorilor sociali și de mediu ⁽¹⁾.

2. Introducere

2.1 Diferența dintre eticheta „comerț echitabil” și alte etichete se explică adeseori prin factori care țin de originile acestora. Eticheta „comerț echitabil” a fost creată ca replică la nedreptățirea percepută a celor defavorizați în cadrul comerțului internațional, fiind favorizată de mișcările „progresiste”, bazate pe solidaritate și dezvoltare, majoritatea datând din anii 1970. Mișcarea pentru responsabilitatea socială a întreprinderilor (RSI), lansată de industrie în aceeași perioadă, a introdus, de asemenea, standarde sociale și de mediu destinate lanțului de aprovizionare și a oferit producătorilor și consumatorilor o abordare integratoare. Aceste mișcări s-au influențat reciproc. De exemplu, eticheta „comerț echitabil” a adoptat standardele de muncă minime, iar procesele RSI au adoptat instrumentul etichetei de garanție oferite consumatorilor. În prezent, când schimbările climatice și epuizarea resurselor au căpătat o importanță majoră pentru viitorul lumii, aspectele legate de orientarea către consumator ale tuturor mărcilor de garanție sau de certificare de acest tip pot fi clasificate ca etichetare de „durabilitate”.

(1) În acest sens ar trebui să se ia în considerare Acordul de liber-schimb dintre UE și Coreea de Sud, capitolul privind comerțul și dezvoltarea durabilă (capitolul 13).

2.2 În 2005, la cererea Președinției britanice, Comitetul Economic și Social a publicat Avizul privind comerțul etic și sistemele de garanție oferite consumatorului ⁽²⁾. Acesta concluzionează că astfel de sisteme voluntare (care iau de obicei forma unei certificări sau a unei etichete de garanție) ar putea avea o contribuție semnificativă la dezvoltarea durabilă și la implicarea directă a consumatorilor într-un răspuns pozitiv și responsabil la globalizare. Avizul respectiv a examinat și cerințele la care trebuie să răspundă astfel de sisteme pentru a fi eficiente, gradul de adecvare a procesului de definire a politicilor în cadrul UE și nevoia stringentă de clarificare și coordonare a acestora. În cele din urmă, avizul a pledeat în favoarea unui cadru care să constituie o bază inteligentă pentru compararea sistemelor de garanție oferite consumatorului cu alte instrumente politice, care urmăresc obiective similare. Comitetul a recomandat ca acest cadru să pună la dispoziția instituțiilor UE și a statelor membre atât un indicator al coerenței politice, cât și un instrument practic de evaluare a resurselor investite. Prin urmare, Comitetul se declară deosebit de mulțumit pentru faptul că aceste concluzii au fost acceptate pe deplin și dezvoltate în continuare în prezenta comunicare.

2.3 În cursul celor patru ani de la publicarea avizului, vânzările de produse care poartă astfel de mărci de garanție au crescut extraordinar de mult. Bunăoară, în cazul produselor purtând eticheta „comerț echitabil”, vânzările au crescut cu 400 %, iar în cazul produselor etichetate „Utz Certified”, cu 365 %. Această tendință este în creștere, după toate aparențele nefiind influențată de recesiune. Prelucrători și fabricanți importanți, de talie internațională, trec categorii întregi de mărci și produse în domeniul comerțului echitabil, în timp ce detașii fac același lucru cu linii întregi de produse. Încurajate de interesul manifestat de consumatori, mai multe mărci de garanție a dezvoltării durabile au fost lansate sau dezvoltate în continuare. Există exemple semnificative de astfel de sisteme de dezvoltare durabilă care au un efect comparabil. Acest lucru a ridicat întrebări cu privire la conștientizarea de către consumatori a diferențelor dintre etichete și a avantajelor concrete pe care acestea din urmă le generează pentru producători.

2.4 CESE a manifestat un interes viu și constant cu privire la acest subiect. În primul său aviz privind mișcarea europeană de aplicare a etichetei „comerț echitabil”, adoptat în 1996 ⁽³⁾, Comitetul a formulat trei recomandări principale: crearea unor sisteme internaționale de calitate pentru certificare și verificare; menținerea caracterului voluntar al procesului și sprijinirea de către Comisie atât a organizațiilor de producători care practică comerțul echitabil în țările în curs de dezvoltare, cât și a companiilor de educare și de sensibilizare a publicului din Europa.

2.5 În octombrie 2009, Comitetul a reafirmat aceste opinii în Avizul privind comerțul echitabil cu produse alimentare ⁽⁴⁾, raportor: dl Coupeau. Cu toate că prezentul aviz îl urmează îndeaproape pe cel al domnului Coupeau, acesta abordează în mod specific comunicarea Comisiei și cuprinde o serie de recomandări dezvoltate, conforme cu poziția bine stabilită a Comitetului în acest domeniu.

⁽²⁾ JO C 28, 3.2.2006, p. 72-81.

⁽³⁾ JO C 204, 15.7.1996, p. 41.

⁽⁴⁾ JO C 318, 23.12.2009, p. 29.

3. Rezumatul comunicării Comisiei

3.1 Folosirea de etichete de „durabilitate” sub diferite forme a devenit un lucru obișnuit pentru consumatori. Astfel de etichete le dau consumatorilor posibilitatea de a sprijini o serie de obiective privind dezvoltarea durabilă. Se știe că eticheta „comerț echitabil” se concentrează asupra evaluării și certificării condițiilor de muncă și de mediu care ating sau depășesc standardele internaționale minime în domeniu, asupra acordurilor comerciale avantajoase pentru producătorii din țările în curs de dezvoltare și asupra plății unor prime către aceștia, sub diferite forme. Această abordare specifică este o prezență constantă în comunicarea Comisiei. Din cauza posibilităților de confuzii care ar putea exista pentru consumatori, Comisia adaugă la comunicare o anexă conținând definiția recunoscută a comerțului echitabil și menționează deosebirile față de alte abordări ⁽⁵⁾:

- (1) **comerțul echitabil propriu-zis;**
- (2) **alte produse certificate „de nișă”, care nu participă în mod oficial la comerțul echitabil, dar care vizează consumatorii conștienți de aspectele de durabilitate (Rainforest Alliance, Utz Certified);**
- (3) **produsele reglementate de standarde de bază care aspiră să se poziționeze la nivelul întregului sector industrial [de exemplu, Codul comun pentru comunitatea cafelei (cei 4 C), Parteneriatul etic pentru ceai];**
- (4) **restul (produse de bază fără marcă proprie, „no name”).**

3.2 Comisia recunoaște că, în pofida faptului că există o mare varietate de etichete și indicații destinate consumatorilor, orice tentativă a sa de a reglementa aceste sisteme ar putea fi contraproductivă. Este vorba în special de mecanisme cu caracter voluntar și dinamic, care răspund cerințelor comerțului și ale consumatorilor, iar reglementarea acestora le-ar putea restricționa în mod inutil dezvoltarea.

3.3 Cu toate acestea, încrederea și nivelul de sensibilizare a consumatorilor pot fi sporite prin definirea clară și transparentă a sistemelor, monitorizarea independentă fiind de asemenea o cerință importantă. Comisia recomandă și așteaptă efectuarea unor analize suplimentare privind impactul și avantajele acestor sisteme, dar precizează din nou că nu intenționează să definească standarde de durabilitate propriu-zise pentru aceste sisteme private; totuși, propune câteva principii generale în acest sens. Acestea sunt:

- **menținerea caracterului neguvernamental al sistemelor private în întreaga UE;**
- **studierea posibilității de a realiza sinergii între sisteme și de a spori claritatea oferită consumatorilor și producătorilor;**
- **ajungerea la o înțelegere comună a cerințelor operaționale de bază rezonabile;**
- **stabilirea de fapte obiective privind impactul produs de diferitele sisteme private de asigurare a durabilității comerciale.**

⁽⁵⁾ Comunicarea se referă la criteriile comerțului echitabil în forma în care au fost definite de mișcarea pentru comerțul echitabil și reamintite de Rezoluția Parlamentului European privind comerțul echitabil și dezvoltarea din 6 iunie 2006 (A6-0207/2006).

3.4 Obiectivul unor astfel de sisteme de asigurare a durabilității, dezvoltarea țărilor mai sărace, constituie un obiectiv-cheie atât pentru OMC, cât și pentru politica comercială a UE. Comunicarea sugerează că inițiativele private de certificare a durabilității pot completa procesele de liberalizare a comerțului, cu condiția să fie transparente și nediscriminatorii.

3.5 Întrucât 16 % din PIB-ul UE este cheltuit de autoritățile publice, comunicarea analizează modul în care cerințele referitoare la durabilitate pot fi integrate în procesul de achiziții publice. Se precizează că, dacă cerința referitoare la certificarea produselor printr-un sistem specific de etichetare este în contradicție cu reglementările din domeniul achizițiilor publice, includerea unor criterii adecvate referitoare la procesul de producție este legitimă, iar certificarea cu ajutorul unei anumite etichete etice ar putea fi considerată o modalitate de a dovedi respectarea criteriilor respective ⁽⁶⁾.

3.6 Comisia a sprijinit sistemul „comerț echitabil”, precum și alte inițiative din domeniul durabilității comerciale printr-o finanțare de 19 milioane EUR în 2007 și 2008, în special pentru campanii de sensibilizare organizate în UE. Comisia intenționează să ofere în continuare sprijin, în special în ceea ce privește evaluările de impact și transparența pieței, și să încurajeze statele membre să procedeze în același mod.

4. Observații generale

4.1 Termenul „echitabil” sau sintagma „comerț echitabil” nu pot fi controlate pe plan juridic, ceea ce înseamnă că oricine poate să emită pretenții de practicare a comerțului echitabil mai puțin întemeiate sau mai puțin favorabile producătorilor decât în cazul etichetei „comerț echitabil”. În astfel de împrejurări, recunoașterea procesului de certificare și de garantare de către consumator este esențială. În practică, s-a constatat că alte sisteme neguvernamentale de asigurare a durabilității comerciale sau alte sisteme de durabilitate ale întreprinderilor evită utilizarea termenului „echitabil” sau „comerț echitabil”, pentru a evita confuzia cu sistemul „comerț echitabil”.

4.2 Au trecut zece ani de la precedenta comunicare a Comisiei pe această temă. În această perioadă, interesul public a sporit, încurajat de conștientizarea crescândă a problemelor referitoare la durabilitate și de o tendință similară manifestată de întreprinderi, de a garanta anumite standarde etice, sociale și de mediu în procesul de aprovizionare. Prin urmare, acest demers constituie o actualizare oportună referitoare la o piață care a valorat 2 miliarde EUR în Europa în 2009 (eticheta „comerț echitabil”) și cel puțin tot atât pentru celelalte etichete de „durabilitate”. Cu toate acestea, cifrele de mai sus reprezintă un procent redus din comerțul comunitar cu bunuri importate din țări în curs de dezvoltare și ar trebui remarcat faptul că termenul de „nișă”, utilizat în comunicarea Comisiei pentru a descrie etichetele destinate consumatorilor altele decât eticheta „comerț echitabil”, ar trebui aplicate și acesteia, ea însăși fiind o etichetă de „durabilitate” de nișă.

⁽⁶⁾ Acest lucru a fost ilustrat și prin decizia Comisiei Europene din 29 octombrie 2009 de trimitere a unei solicitări oficiale către Țările de Jos cu privire la atribuirea unui contract de achiziții publice referitor la aprovizionarea cu mașini de cafea și gestionarea acestora, de către provincia Noord-Holland. Comisia a considerat că procedura de organizare a licitației publice la care a recurs provincia Noord-Holland nu a îndeplinit cerințele impuse de normele UE privind achizițiile publice, restricționând astfel concurența.

4.3 Cu toate acestea, în anumite țări și pe anumite piețe etichetarea produselor ca fiind durabile își pierde caracterul de „nișă”. Bunăoară, în Țările de Jos, acolo unde, potrivit organizației neguvernamentale olandeze *Tropical Commodities Coalition* (TCC), 25 % din cafeaua consumată este comercializată în mod „etic”. Prin urmare, este important ca impresiile greșite ale consumatorilor să fie corectate.

4.4 Trebuie recunoscut faptul că utilizarea sintagmei „comerț echitabil” (sau „origine responsabilă” ori a altor termeni de același tip, utilizați în etichetare) implică o valoare etică **absolută** a produsului, cu toate că îmbunătățirea sugerată este adeseori identificabilă, dar neglijabilă. Utilizarea unor astfel de afirmații categorice este dictată de imperativul simplificării în scopuri ce țin de marketing mai degrabă decât de intenția de a induce în eroare, în mod intenționat, dar acest lucru riscă să-i dezamăgească pe consumatorii în cazul în care așteptările lor nu sunt satisfăcute.

4.5 În cazul comerțului echitabil, etichetarea reprezintă doar unul dintre cele două canale complementare ale comerțului echitabil, împreună cu lanțul de aprovizionare integrat. Comunicarea nu încearcă decât în mică măsură să exploreze efectele ample ale mișcării pentru comerțul echitabil, campaniile sale la nivel local, activitățile sale politice în nord și activitățile de sprijinire a producătorilor din sud. De altfel, Comisia nu abordează contribuția importantă adusă de eticheta *Utz Certified* siguranței alimentare, prin intermediul sistemului său de trasabilitate foarte dezvoltat, nici impactul certificării *Rainforest Alliance* asupra atenuării schimbărilor climatice, prin intermediul atenției pe care o acordă conservării pădurilor tropicale. Trebuie recunoscut faptul că astfel de efecte suplimentare importante nu pot fi examinate în profunzime de către Comisie în cadrul prezentei comunicări fără ca aceasta să devină excesiv de încărcată. Comisia ar putea să abordeze aceste subiecte în viitoarele documente legate de politicile sale.

4.6 Deși Comisia descrie sistemele de asigurare drept un element suplimentar la procesul de liberalizare a comerțului din cadrul OMC, mișcarea pentru comerțul echitabil respinge aplicarea acestui punct de vedere la propria activitate, preferând să considere abordarea sa drept un parteneriat comercial alternativ. Alte sisteme de asigurare a durabilității ar saluta o analiză efectuată de către OMC a modului în care procesul de liberalizare a comerțului poate promova durabilitatea și împiedica o situație în care cerințele sociale, de mediu și economice asociate cu durabilitatea ar fi considerate în mod eronat drept obstacole în calea comerțului.

5. Observații speciale

5.1 Comitetul respectă poziția adoptată de Comisie, de a nu reglementa sistemele de asigurare a durabilității, întrucât reglementarea din partea UE are tendința de a reduce caracterul dinamic și ambițios al etichetării în scopuri sociale și de mediu. Cu toate acestea, un cadru nejuridic necesită atât probitatea certificării independente, cât și înțelegerea de către consumatori a fiecărei inițiative independente de asigurare a durabilității. Se recomandă astfel ca toate sistemele de acest tip să fie bazate pe proceduri de certificare acreditate de standardul ISO 65.

5.2 Ar fi util să se încurajeze dezvoltarea unui cadru comun al standardelor acolo unde există o suprapunere clară a sistemelor, bunăoară între standardele de muncă și cele de utilizare a pesticidelor. Este, de asemenea, necesar ca o evaluare riguroasă a impactului să țină seama de diferențele între rezultatele declarate, cum ar fi îmbunătățirea accesului pe piață al micilor fermieri, în cazul sistemului „comerț echitabil”, sau îmbunătățirea practicilor de administrare a fermelor, în cazul etichetei *UTZ Certified*; faptul că eticheta „comerț echitabil” se concentrează asupra abilitării producătorilor individuali, în timp ce eticheta *Rainforest Alliance* se concentrează asupra biodiversității.

5.3 Deși a decis să nu stabilească ea însăși standarde în acest domeniu, Comisia susține un studiu amplu cu privire la diferențele și avantajele comparative ale principalelor sisteme. Este recunoscut faptul că transparența pieței este o cerință esențială, care stă la baza sistemelor de asigurare a durabilității etice orientate către marketing, iar CESE salută, în principiu, dezvoltarea acestui proiect, prin crearea unui portal internet care să analizeze și să discute astfel de sisteme. Cu toate acestea, ideile principale de luat în considerare se referă la performanța acestora, acolo unde au obiective comune, și la avantajele specifice pe care le prezintă fiecare, acolo unde sunt diferite. Este necesar să se remarce că prezentarea actuală a „portalului” UNCTAD (7) nu duce la îndeplinirea acestor obiective, aceasta ignorând diferențele considerabile dintre sisteme și neavând claritatea și rigoarea necesare unui asemenea instrument de referință.

5.4 Se recomandă să fie sprijinite dezvoltarea unor proceduri care să stea la baza transparenței și a credibilității etichetelor de durabilitate, precum și capacitatea producătorilor de a obține certificarea și accesul pe piață și a fi la înălțimea cerințelor organizației de care depinde acest lucru. De pildă, s-ar putea pune la

dispoziția ISEAL (8) resurse în vederea continuării activității de armonizare a sistemelor sau, după caz, în vederea clarificării elementelor distinctive. ISEAL reprezintă o organizație care cuprinde mai multe părți interesate și în cadrul căreia aspectele comune ale diverselor sisteme de etichetare pot fi consolidate, iar diferențele pot fi evaluate și explicate în mod independent.

5.5 În cursul actualelor dezbateri referitoare la comerțul echitabil și la sistemele neguvernamentale de asigurare a durabilității comerciale, organizațiile de producători din țările în curs de dezvoltare au, în mod evident, un rol important de jucat (9), iar experiența acestora în ceea ce privește sistemele de asigurare a durabilității trebuie luată mai mult în considerare. Comitetul este de părere că ar trebui ca sistemele de asigurare a durabilității și orice evaluare a impactului acestora să ia în considerare informațiile venite din partea grupurilor de producători care au experiență în ceea ce privește majoritatea inițiativelor cunoscute.

5.6 Cea mai mare parte a volumului total de vânzări din cadrul „comerțului echitabil” și majoritatea sistemelor neguvernamentale de asigurare a durabilității comerciale din Europa se concentrează într-un mic număr de state membre. Comitetul recomandă insistent să se acorde prioritate de către Comisie sprijinirii și finanțării organizațiilor societății civile în statele membre în care programele de sensibilizare a consumatorilor cu privire la durabilitate nu sunt bine dezvoltate și unde există membri de încredere ai societății civile care sunt capabili să continue această activitate.

5.7 De câțiva timp, politica comercială a UE recunoaște contribuția comerțului echitabil și potențialul acestuia de a influența politica comercială la nivel mondial. Prin urmare, Comitetul solicită Comisiei să țină seama de importanța crescândă pe care cetățenii UE o acordă comerțului durabil, benefic pentru societate, și care ar trebui să se reflecte în negocierile cu OMC cu privire la reglementările din domeniul comerțului.

Bruxelles, 20 ianuarie 2010

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Mario SEPI

(7) <http://193.194.138.42/en/Sustainability-Claims-Portal/Discussion-Forum/Fair-Trade/Web-links/>

(8) ISEAL este asociația mondială pentru sisteme de standarde sociale și de mediu, ale cărei coduri de bune practici constituie documente internaționale de referință pentru astfel de sisteme de standarde.

(9) Așa cum este cazul cu Asociația internațională a comerțului echitabil (*World Fair Trade Organization* - WFTO) și cu Organizația internațională de certificare a comerțului echitabil (*Fairtrade Labelling Organizations International* - FLO), care includ deja în sistemele lor de guvernare organizații ale producătorilor din țările în curs de dezvoltare. Se află în aceeași situație și *Rainforest Alliance* (Comitetul Internațional pentru Standarde din cadrul acestei organizații numără printre membrii săi proprietari de terenuri, fermieri, ONG-uri, membrii ai comunităților, cercetători, tehnicieni și alte părți interesate) și *Utz Certified* (Consiliul său de administrație cuprinde reprezentanți ai cultivatorilor, ai comercianților și ai prelucrătorilor de cafea, precum și ai ONG-urilor, iar codul său de conduită a fost evaluat și recunoscut de către toate părțile interesate implicate în programul *Utz Certified*).

Prețul abonamentelor în 2010
(fără TVA, inclusiv cheltuieli de transport pentru expediere simplă)

Jurnalul Oficial al UE, seriile L+C, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	1 100 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seriile L+C, versiunea tipărită + CD-ROM, ediție anuală	22 de limbi oficiale ale UE	1 200 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seria L, numai versiunea tipărită	22 de limbi oficiale ale UE	770 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seriile L+C, CD-ROM, ediție lunară (cumulat)	22 de limbi oficiale ale UE	400 EUR pe an
Supliment la Jurnalul Oficial (seria S – Anunțuri de achiziții publice), CD-ROM, ediție bisăptămânală	Multilingv: 23 de limbi oficiale ale UE	300 EUR pe an
Jurnalul Oficial al UE, seria C – Anunțuri de concurs	Limbă (limbi) în funcție de concurs	50 EUR pe an

Abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, care apare în limbile oficiale ale Uniunii Europene, este disponibil în 22 de versiuni lingvistice. Jurnalul Oficial cuprinde seriile L (Legislație) și C (Comunicări și informații).

Pentru fiecare versiune lingvistică se încheie un abonament separat.

În conformitate cu Regulamentul (CE) nr. 920/2005 al Consiliului, publicat în Jurnalul Oficial L 156 din 18 iunie 2005, care prevede că, temporar, instituțiile Uniunii Europene nu au obligația de a redacta toate actele în irlandeză și nici de a le publica în această limbă, *Jurnalele Oficiale* publicate în limba irlandeză se comercializează separat.

Abonamentul la Suplimentul Jurnalului Oficial (seria S – Anunțuri de achiziții publice) cuprinde toate cele 23 de versiuni lingvistice oficiale într-un singur CD-ROM multilingv.

La cerere, abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene* conferă dreptul de a primi diverse anexe ale Jurnalului Oficial. Abonaților li se semnalează apariția anexelor printr-un aviz către cititori inclus în *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*.

Formatul CD-ROM va fi înlocuit în cursul anului 2010 cu formatul DVD.

Distribuire și abonamente

Abonamente la diverse periodice destinate vânzării, precum abonamentul la *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene*, pot fi contractate prin agențiile noastre de vânzări.

Lista agențiilor de vânzări este disponibilă la adresa:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_ro.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) oferă acces direct și gratuit la dreptul Uniunii Europene. Acest site permite consultarea *Jurnalului Oficial al Uniunii Europene*, inclusiv a tratatelor, a legislației, a jurisprudenței și a actelor pregătitoare ale legislației.

Pentru mai multe informații despre Uniunea Europeană, consultați: <http://europa.eu>

